

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Diplomová práce
Postavení kolektivních správců práv autorských a souvisejících a
soutěžní právo ES

Katedra Evropského práva PF UK Praha
Školní rok 2007/2008
Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Pavel Svoboda

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně
A jen s použitím uvedené literatury

Matej Kliman

Autor této práce by touto formou rád vyjádřil upřímné poděkování panu Doc. JUDr. Pavlu Svobodovi za pečlivé vedení práce a za vstřícnou a promptní komunikaci.

Univerzita Karlova
Právnická fakulta
Katedra evropského práva
Školní rok 2007/2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno: MATEJ KLIMAN

matejkliman@seznam.cz

tel. +421 721 620 230

Obor:

Název tématu: POSTAVENÍ KOLEKTIVNÍCH SPRÁVCŮ PRÁV
AUTORSKÝCH A SOUVISEJÍCÍCH A SOUTĚŽNÍ
PRÁVO ES

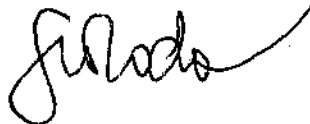
Seznam odborné literatury:

- TICHÝ, L., ARNOLD, R., SVOBODA, P., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R. EVROPSKÉ PRÁVO. 2. VYDÁNÍ. PRAHA: C. H. BECK, 2004, 919 s
- RAUS, D., NERUDA, R. HOSPODÁŘSKÁ SOUTĚŽ PO VSTUPU ČR DO EU
- MUNKOVÁ, J., SVOBODA, P., KINDL J. SOUTĚŽNÍ PRÁVO
- HARTMANOVÁ, D. KOLEKTIVNÍ SPRÁVA AUTORSKÝCH PRÁV A PRÁV SOUVISEJÍCÍCH
- ROZHODNUTÍ KOMISE A SOUDU

Podrobnější zaměření diplomové práce, její hrubá osnova a okruh doporučené literatury budou předmětem konzultace.

Vedoucí diplomové práce: DOC. JUDr. PAVEL SVOBODA

Podpis vedoucího diplomové práce:

Datum zadání diplomové práce:

Termín odevzdání:

Prof. JUDr. Luboš Tichý, CSc.
Vedoucí katedry

JUDr. Jiří Hřebejk
proděkan pro magisterský studijní
program

Postavení kolektivních správců práv autorských a souvisejících a soutěžní právo ES

1. Úvod

Tématem práce, jak svědčí i název, je právní úprava postavení kolektivních správců práv autorských a souvisejících v právu Evropských společenství, a to zejména ve vztahu k soutěžnímu právu ES.

Je tedy patrné, že se téma dotýká dvou základních právních oblastí. Jednak oboru práva autorského, které okrajově upravuje rovněž kolektivní správu, a dále také práva soutěžního, kde otázka porušování hospodářské soutěže kolektivními správci je na evropské úrovni jednou z pravidelně projednávaných otázek¹.

Kolektivní správu lze definovat jako prostřednickou činnost kolektivních správců, která v prostředí nabídky autorských a souvisejících práv a poptávky komerčních uživatelů zahrnuje základní služby: (i) poskytování licencí komerčním uživatelům; (ii) sledování a monitoring využívání práv a zajišťování uskutečňování povinných plateb, dodržování licenčních smluv a zajišťování postihu jejich porušení (výkon, donucení); (iii) výběr poplatků; (iv) distribuce poplatků nositelům práv. Součástí tohoto systému je provádění srážek z distribuovaných prostředků za prováděné služby a často taky na prospěšné účely (sociální, kulturní, atd.)². Kolektivní správce vystupuje zpravidla jako zástupce jednotlivých nositelů práv, a to přímo nebo zprostředkovaně (zastoupení jiným kolektivním správcem, zastoupení společností sdružující nositele práva).

Přeshraničně funguje kolektivní správa na bázi systému recipročních dohod mezi kolektivními správci navzájem, kterými se kolektivní správci vzájemně zmocňují k udělování licencí spravovaných druhým kolektivním správcem³.

Práva kolektivně spravovaná zahrnují zejména následující práva: práva k hudebním dílům, literární vydavatelská a nakladatelská práva, práva k audio-vizuálním dílům a filmová práva.

¹ Například na evropských webových stránkách www.europa.eu je v sekci „European Commission > Internal Market > Copyright >“ kolektivní správě v podkategorii „Other substantial copyright issues“ kolektivní správě věnována sekce s označením *Management of Copyright and Related Rights*.

² *Study on a community initiative...*, op. cit., str. 7.

³ Těchto smluv je, vzhledem k tomu, že je uzavírá každý kolektivní správce s každým kolektivním správcem, jen pro 25 evropských kolektivních správců uzavřeno celkem 300.

Jinými spravovanými právy jsou práva k dramatickým dílům, práva výtvarných umělců k opětovnému prodeji jejich děl, půjčovací filmová práva, a práva z veřejného půjčování literárních děl. Z těchto oborů jsou kolektivně spravována zejména práva vztahující se k hudebnímu průmyslu a vydavatelské a nakladatelské činnosti. Ve filmovém průmyslu jsou práva spravována typicky spíše individuálně⁴.

V názvu práce a i v jejím textu je důsledně používán v souvislosti s kolektivní správou termín kolektivní správce namísto tradičního výrazu ochranné autorské společnosti. Vychází se zde ze dvou termínů používaných pravidelně v anglických pramenech, tj. *collective rights management*, někdy také CRM⁵ a *collecting society*. Oba tyto výrazy mají na první pohled společný kmen, nicméně v prvním případě jde o „kolektivní správu práv“, kde kolektivní má spíše význam „hromadný“, kde se zdůrazňuje skutečnost, že kolektivní správci spravují práva svých členů hromadně, zatímco doslovný překlad druhého výrazu by byl spíše „výběřčí společnost“, kde anglický výraz „collecting“ má právě spíše význam „výběřčí“. Dichotomie těchto výrazů v angličtině přesněji vystihuje komplexní charakter kolektivní správy. V textu této práce je však pro zjednodušení v češtině používán zákonný, v české literatuře běžně používaný termín kolektivní správce, a to mimo jiné z toho důvodu, že tento výraz vystihuje podstatu tohoto institutu lépe než pouhý doslovný překlad „výběřčí společnost“, nebo tradičně používaný výraz ochranné (autorské) společnosti.

Kolektivní správci, jejichž právní postavení je ústředním tématem této práce, jsou zpravidla soukromoprávními entitami s určitými prvky veřejnoprávní regulace. V každém státě je obvykle několik kolektivních správců, kteří se zaměřují na správu různého typu práv. Vývoj kolektivních správců lze velmi zjednodušeně a v krátkosti charakterizovat jako vývoj od ryze soukromoprávních společností spontánně zakládaných samotnými autory na ochranu svých práv, kterým v té době nebyla poskytována buďto žádná nebo zcela nedostatečná ochrana (první ochrannou společností byla *Bureau de la législation dramatique*, kterou v roce 1777 založil po sporech s francouzskými divadly dramatik Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais⁶, autor známých figarovských her); přes situaci v meziválečném období, kdy se původní bezvýznamná sdružení autorů ocitla v pozici silných obchodních partnerů v zásadě monopolním postavení,

⁴ *Study on a community initiative...*, op.cit, str. 8.

⁵ *Study on a community initiative...*, op.cit, str. 8.

⁶ *Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais* (1732–1799) byl hodinářem, vynálezcem, hudebníkem, politikem, tajným agentem, nakladatelem, obchodníkem se zbraněmi a v neposlední řadě i revolucionářem ve dvou revolucích (americké a francouzské). Proslavil se však zejména svými divadelními hrami o Figarovi (*Le Barbier de Séville* (*Lazebník sevillský*), *Le Mariage de Figaro* (*Figarova svatba*), and *La Mère coupable* (*Provinilá matka*)).

což už v této době vzbuzovalo určité obavy ze zneužívání monopolního postavení⁷; až do dnešní situace, kdy je kolektivní správa nucena vyrovnávat se a pružně reagovat na fenomén dynamického rozvoje elektronických, zejména online a on-air způsobů využívání autorských děl⁸.

Zatímco právní forma a detaily úpravy postavení kolektivních správců se stát od státu může lišit, pro valnou většinu kolektivních správců platí, že mají na trhu spravovaných služeb buďto monopolní, nebo výrazně dominantní postavení.

Téma této práce se zaměřuje na právní postavení kolektivních správců z hlediska jednání těchto subjektů ve vztahu k ochraně hospodářské soutěže.

Vůči členům a vůči uživatelům jsou kolektivní správci v naprosté většině případů omezeni normami o zákazu zneužití dominantního postavení.

V jednání mezi sebou navzájem na vzájem (zejména při uzavírání recipročních smluv) přichází v úvahu zejména zákaz uzavírání dohod omezujících soutěž.

Jedná se o téma aktuální podléhající dynamickému vývoji zejména v souvislosti s aktuálním vývojem v oblasti elektronických médií a především ve vztahu k jejich využívání online.

Svým zaměřením se v aktuální české literatuře tématu práce blíží publikace Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským.⁹ Tato je však již přes nadále platný a cenný teoretický základ již do značné míry neaktuální, neboť nereflektuje nový AuZ a dále také aktuální vývoj v oblasti evropského práva (rozhodnutí druhé generace *Dafipunkt*, *Santiago*, *Cannes Extension Agreement*, *CISAC*, *IFPI Simulcasting* ani doporučení Komise č. 2005/737/ES), atd. Obecně o právu evropském a soutěžním pojednává několik českých publikací a celá řada zahraničních publikací.

⁷ Hartmanová, Dagmar, Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským. Praha: Linde, 2000, str. 11.

⁸ *Collective rights management in the online world. A review of recent Commission initiatives*, přednáška Torbena Tofta, vyššího úředníka DG Competition C.2 ze dne 8.6.2006.

⁹ Hartmanová, op. cit, 143 str.

Jádrem práce bude zejména analýza základních, nejčastěji citovaných rozhodnutí (*GEMA I, II, III, SACEN, Luzeau, Tournier, Daftpunkt, Santiago, Cannes Extension Agreement, IFPI Simulcasting a CISAC*)

Tato analýza bude v úvodu doplněna stručným nástinem evropské úprav práva na ochranu hospodářské soutěže včetně stručného exkursu do vývoje soutěžního práva v angloamerické právní oblasti, na které navazovalo¹⁰ protimonopolní a antitrustové právo USA, které je označované za kolébku moderního soutěžního práva¹¹.

2. Právní úprava

2.1. Přehled evropské úpravy soutěžního práva

2.1.1. Vývoj úpravy soutěžního práva.

2.1.1.1 Vývoj obecně – oblast Common law

Za základ moderního soutěžního práva bývá považován tzv. Shermanův zákon přijatý v roce 1890 ve Spojených státech. Základy úpravy soutěžního práva je však možno hledat i mnohem dříve. Již samotný předkladatel zákona, senátor Sherman prohlásil v americkém Senátu, že zákon „neustanovuje nové právní principy, pouze aplikuje staré a uznávané principy i na komplikovanou jurisdikci našeho státu a federální vlády“. Poměrně nepřesvědčivě bylo dokonce argumentováno, že zákon byl inspirován konstitucí východořímského císaře Zena z roku 483. Pravdou je, že římská legislativa upravující některé aspekty soutěže předešla Zenovu konstituci o více než 500 let¹².

Například v Anglii sahají počátky úpravy soutěžního práva do doby, kdy sasští králové přijímali opatření proti široké škále praktik, například nákupu komodit před jejich uvedením na trh určené za účelem zvýšení ceny a zisku z dalšího prodeje známého jako trestný čin „zamezování“¹³, o kterém se zmiňuje *Domesday Book* z roku 1086. Jiné zákony z této doby stanovovaly tresty pro obchodníky se zemědělskými produkty, kteří nakupovali zboží na trzích a

¹⁰ Furse, M., *Competition Law of the EC and UK*. Oxford University Press. 2004, 4. vydání, str. 3

¹¹ Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J. *Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, str. 29

¹² Furse, M., op. cit., str. 3

¹³ Anglicky „foresteel“ nebo „forestalling“.

prodávali je těch samých nebo na sousedních trzích za vyšší ceny; a pro cestující obchodníky převážně s potravinami, tzv. „jezevce“¹⁴, kteří nakupovali na jednom místě a prodávali s přírážkou na jiném místě. V době *Magna Charta Libertatum* z roku 1215 existoval již legislativa zakazující monopoly jakožto zhoubné vůči individuální svobodě¹⁵.

Odpovědí na situace nedostatku pracovních sil po morových ranách se snažily řešit právní akty fixující ceny i „platy“ na předmorovou úroveň. Zákon o pracovnících z roku 1349 je zajímavý tím, že přináší pravidlo, že obchodníci, kteří předražují musí nahradit škodu poškozeným, což je princip, který je následován dodnes v americké „*treble-damages suit*“¹⁶.

Předpokládá se, že i doktrína common law „*restraint of trade*“¹⁷ situací nedostatku pracovních sil. Příklad *Johna Dyera* z roku 1414 se zdá být prvním případem „*restraint of trade*“. Barvíř John v tomto případě napadl kolegu ve snaze vynutit jeho závazek nevykonávat barvířství v tom samém městě. Soud judikoval, že taková smlouva je v rozporu s common law a princip, že závazky, které představují omezení obchodu nejsou vynutitelné se v systému common law s modifikacemi uplatňuje dodnes. První modifikací prošel tento princip v sedmnáctém století spočívající v obohacení doktríny o časovou flexibilitu případem *Rogers v Parrey* z roku 1613. V polovině 19. století byla doktrína rozšířena o aspekt veřejného zájmu rozhodnutím v případě *Horner v Graves* soud přiblížil doktrínu modernímu chápání tím, že judikoval: „nevidíme jaký lepší test by mohl být aplikován při otázce, zda se jedná o rozumné omezení, nebo zda nikoliv, než posoudit, zda omezení není takového rozsahu, že koliduje s veřejnými zájmy“¹⁸.

Common law nemělo dostatek prostředků k boji proti smlouvám mezi podnikateli a proto byla tato oblast přenechána různým zákonům. Na určitou dobu se od 17. století v oblasti regulace obchodu prosadila tzv. konspirační doktrína, která se zpočátku uplatňovala zejména na snahy o spojování se u dělníků. V osmnáctém století se aplikovala i na oblast obchodu a v 19. století naprosto vyšla z užívání - případ *Mogul SS Co. Ltd v McGregor Gow & Co* z roku 1892 potvrdil, že by se tato doktrína uplatnila pouze pokud by cíl transakce byl nelegální a že snaha o zlepšení obchodní pozice není nelegálním cílem¹⁹.

¹⁴ Anglicky „*badger*“.

¹⁵ Furse, M., op. cit., str. 3.

¹⁶ Furse, M., op. cit., str. 3.

¹⁷ Omezení obchodu.

¹⁸ Furse, M., op. cit., str. 4.

¹⁹ Furse, M., op. cit., str. 4.

Termín „monopol“ byl pravděpodobně poprvé použit *Thomasem Moorem* v jeho díle *Utopia* z roku 1516. Podle Moora byl monopol institucí, povolením uděleným králem jakékoliv osobě nebo osobám k exkluzivnímu nákupu, prodeji, výrobě nebo užívání určitých věcí, kdy třetí osoby se musely vzdát veškerých svých předchozích práv, která by omezovala jejich obchod. Takové monopoly začaly být v Anglii ve větším počtu udělovány od poloviny čtrnáctého století. V Alžbětinské době (1558-1603) byl systém průmyslových monopolů zneužíván k zvyšování příjmů koruny, bez „nepříjemného“ schvalování parlamentem. Ačkoliv Parlament proti postupu královny protestoval, ta měla dostatek autority, aby se jí podařilo prosadit zákon, který dosavadní praxi ukotvoval. Byly to až soudy, které poprvé judikovaly neplatnost monopolů, konkrétně v rozhodnutí *Darcy v Allin* z roku 1602 bylo judikováno, že monopol udělený jistému Darcymu k výrobě hracích karet je nezákonný a nulitní. V této době byla již kritika monopolů poměrně dobře argumentována, soud argumentoval, že monopoly mají nevyhnutelné a nevídané důsledky: zvyšování cen, snižování kvality a snižování motivace k práci. Spor mezi Korunou a Parlamentem byl vyřešen až Zákonem o Monopolech z roku 1623, který deklaroval, že „všechny monopoly... jsou v rozporu se zákony tohoto království a proto jsou a mají být neplatné a nemají způsobovat právní následky a v žádném případě nesmějí být používány nebo vynucovány“. Monopoly mohly však být i nadále udělovány obchodním sdružením a cechům. V případě „velkém případě proti monopolům“ *East India Company v Sandys* z roku 1685 bylo judikováno, že je nutno rozlišovat mezi monopoly uskutečňovanými uvnitř království, a těch ustanovených pro obchod mimo království, u kterých se připouštělo, že pouze silná společnost může úspěšně soutěžit v nehostinných podmínkách zahraničního obchodu²¹. Zajímavé je, že toto rozhodnutí se dotklo zajímavé otázky soutěžního práva, aktuální dodnes, a to rozporu volná soutěž – podpora exportu, podpora „rodinného stříbra“, atd.; tyto otázky však nejsou předmětem této práce.

V období od poloviny 18. stol. do první poloviny 19. století byla v Anglii většina dosavadní legislativy zrušena jakožto kontraproduktivní a spoluodpovědná za tehdejší zpomalení obchodu a růst cen.²¹

O americký *Shermanův zákon* z roku 1890 je považován za prvopočátek moderního soutěžního práva a většina moderních úprav soutěžního práva²², včetně evropské na tento zákon a na jeho následnou interpretační praxi navazuje. Tento zákon byl přijat v době kdy vládla obecná

²⁰ Furse, M., op. cit., str. 4.

²¹ Furse, M., op. cit., str. 5-6.

²² Furse, M., op. cit., str. 3.

nespokojenost s železničními společnostmi, které si jakožto monopolní transportéři zboží mohli dovolit účtovat ceny disproporční k hodnotě poskytnuté služby a které převyšovaly částky, které si jejich zákazníci mohli účtovat za své produkty. Mezitím mnoho společností prosperovalo z protisoutěžních praktik, které byly soukromě ziskové, ale veřejně škodlivé. Byly formovány *trusty*, kdy akcie soutěžících společností byly převáděny na svěřence, kteří potom ovládali jednotlivé oblasti, z pozice svého postavení mohli eliminovat soutěžní tlak mezi zúčastněnými společnostmi. Článek 1 *Shermanova zákona* zakazuje „jakoukoliv smlouvu, jakékoliv slučování..., nebo konspiraci k omezení obchodu (anglicky „*in restraint of trade*“) na federální úrovni, tj. kde by mohl být dotčen mezistátní obchod. Toto ustanovení, které kdyby se uplatňovalo doslova, postihovalo by prakticky jakékoliv obchodní chování, bylo pozdějšími rozsudky Nejvyššího soudu Spojených států amerických zmíněno tak, že se aplikovalo pouze na „nerozumné“ (anglicky „*unreasonable*“) omezení obchodu, rozsudek *Standard oil Co. Of New Jersey v United States* z roku 1911. O místě podobného „*pravidla rozumu*“ v Evropě se vedla diskuze²³ zejména v souvislosti s úvahami o možnosti modifikace dosavadního autorizačního systému v souvislosti s proběhlou reformou soutěžního práva, o níž zevrubněji pojednává kapitola 2.1.1.3.

Článek 2 *Shermanova zákona* říká“ „každá osoba, která monopolizuje, nebo se pokusí o monopolizaci... jakékoliv části obchodu mezi členskými státy se dopustí přečinu (anglicky „*misdemeanor*“)“.

Shermanův zákon poskytl také procesní nástroje uplatnění antimonopolní politiky.. Představoval vylepšení *common law*, protože jednak dal veřejným orgánům právo postihnout společnosti vinné protisoutěžním jednáním (pokuty a v některých případech i vězení), a na druhé straně také umožnil poškozeným žalovat na náhradu škody s určitými procesními výhodami, tak aby byli poškození motivováni uplatňovat svá práva. Zákon z počátku nebyl tak efektivní, jak se přepokládalo. Ochrana soutěže byla hlavním bodem prezidentské kampaně v roce 1912 a v roce 1914 byly přijaty další dva významné zákony; *Claytonův zákon*, který prohlásil některé praktiky jako cenová diskriminace a některé typy fúzí za nezákonné a dále také Zákon o Federální obchodní radě (anglicky „*Federal Trade Commission Act*“), který zřídil Federální obchodní radu se zvláštní odpovědností pro soutěžní politiku. Ministerstvo spravedlnosti (anglicky „*The Department of Justice*“) hrálo také významnou úlohu v prosazování antimonopolního práva tím, že stíhalo vážná porušení, zúčastňovalo se soukromoprávních řízení a vydávalo směrnice o vertikálních omezeních, fúzích a mezinárodních jednáních. Argument, že každý podnikatel se v konečném

²³ Bílá kniha o modernizaci pravidel implementujících články 85 a 86 Smlouvy o Evropských společenstvích 28.4.1999., str. 23.

důsledku legitimně snaží o monopolizaci trhu, přinesl odpověď rozsudek *Spojené státy v Grinnel Corp.* z roku 1966, který do problematiky vnesl rozlišení mezi „cílenou“ (anglicky „willful“) monopolizací, která má být stíhána a monopolizací vycházející z lepších obchodních praktik na kterou se ustanovení nemá vztahovat.

2.1.1.2 Vývoj evropského soutěžního práva

Ústřední články evropského soutěžního práva přinesla již Římská úmluva – smlouva o evropském hospodářském společenství. Zatímco znění jejich článků 85 (dnes 81) SES, 86 (dnes 82) a následujících od počátku nezaznamenalo významnějších změn, aplikovatelnost, interpretace a provádění těchto ustanovení však prošlo od uzavření Římské smlouvy několika změnami.

Již *Spaakova zpráva*²⁴ z roku 1956 vyzdvihla potřebu zahrnout do smlouvy ustanovení bránící monopolistickým praktikám negativně ovlivňovat základní cíle společného trhu. Autoři zprávy definovali koncept „monopolu“ jak jako dominantní pozici soutěžitele tak i uzavírání smlouvy omezující soutěž. Římská smlouva tento koncept převzala tím, že svým článkem 86 (dnes 82) zakázala podnikům zneužívat dominantní postavení a článkem 85 (dnes 81) zakázala podnikům podílet se na praktikách omezujících soutěž, tj. na všech smlouvách, rozhodnutí sdružení podniků a souvisejících jednáních. Taková jednání jsou podle Římské smlouvy neplatná *ab initio*. Zatímco o tomto principu obecného zákazu, vládl mezi delegacemi budoucích členských států souhlas, měli vyjednavací problémy s definicí jednání, která budou z působnosti zmíněných článků vyjmuta. Jako přípustné se jevily dva modely autorizační a přímo aplikovatelný systém výjimek. Autorizační varianta předpokládala že by jednání omezující soutěž mohlo být z obecného zákazu vyňato na základě rozhodnutí zmocněného orgánu veřejné moci, tj. bylo by neplatné do doby, kdy by takový orgán konstitutivně rozhodl, že je ze zákazu vyňato. V systému přímo aplikovatelných výjimek se zákaz jednání omezujících soutěž nevztahuje na jednání, která splňují určité předem stanovené výjimky. Jednání jinak omezující soutěž tak mohla být platná od počátku, splňují li podmínky pro vynětí ze zákazu.

Třetí odstavec článku 85 (dnes 81) Římské úmlouvy je kompromisem mezi zastánci těchto dvou variant. Namísto navrhované formulace „dohody omezující soutěž mohou být prohlášeny

²⁴ Správa vedoucích delegací vládního výboru ustanoveného Mesinskou konferencí adresovaná ministrům zahraničních věcí dne 21. dubna 1956 (str. 53-60).

za platné“ byla přijatá negativní formulace „ustanovení odstavce 1 však mohou být prohlášena za neaplikovatelná“²⁵. Tato formulace umožňuje komunitární legislativě zvolit mezi autorizačním systémem a systémem přímo aplikovatelných výjimek. Článkem 87 (dnes 83) byla Rada zmocněna na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem přijmout podrobná pravidla aplikace článku 85 (dnes 81) odstavce 3 s tím že vezme v potaz možnost účinného dohledu na jedné straně a zjednodušení administrativní zátěže na straně druhé. V tomto ohledu byla Rada zmocněna vytvořit systém předběžných autorizací, nebo učinit článek 85 (dnes 81) odstavec 3 přímo aplikovatelným, bez potřeby následného správního aktu. Článek 87 (dnes 83) také zmocnil Radu přijmout nařízení a směrnice k provedení článků 85 (dnes 81) a 86 (dnes 82). Na základě tohoto zmocnění předložila Komise 28. října 1960 Radě návrh příslušného nařízení. Vysvětlující krátké memorandum k návrhu vytyčilo tři cíle návrhu: zajištění lepší informovanosti dohlížejícího orgánu, zajištění dostatečně uniformní aplikace článku 85 (dnes 81) ve všech šesti tehdejších členských státech a stanovení podmínek zajišťujících pro podniky adekvátní míru právní jistoty. Zajištění těchto tří priorit v situaci šedesátých let nebylo jednoduché²⁶.

Zaprvé zajištění dostatečné informovanosti soutěžních úřadů jak na komunitární úrovni, tak na úrovni členských států bylo obtížnou záležitostí v době, kdy Komise a zejména její generální ředitelství neměla ještě dostatek informací o národních trzích a na nich prováděných protisoutěžních praktikách. Poškození soutěžitelé zatím příliš nepomýšleli na uplatnění svých práv na obranu svých práv prostřednictvím společenství. Navíc většina národních soutěžních úřadů byla nově založena a bez významnější zkušenosti, případně soutěžní judikatury.

Také proto zavedlo nařízení č. 17²⁷ autorizační systém, který požadoval předchozí notifikaci Komise (podniky, které chtěli využít vynětí ze zákazu dle 85 (dnes 81) odstavec 3 museli předem informovat komisi. Rozhodnutí udělující výjimku byla konstitutivní a mohla být antedatována ke dni notifikace, ne však k dřívějšímu datu.

Zadruhé jednotná interpretace článku 85 (dnes 81) odstavce 3 vyžadovala určitý centralistický přístup. Toho mělo být docíleno tím, že pouze Komise byla zmocněna rozhodnout, že se článek 85 (dnes 81) odstavec 1 neuplatní na některá jednání omezující soutěž. Postavení

²⁵ Bílá kniha..., op. cit., str. 9.

²⁶ Bílá kniha..., op. cit., str. 10.

²⁷ Nařízení Rady č. 17/62/EHS, ÚV 013, 21/02/1962 S. 0204 – 0211.

Komise bylo v tomto ohledu posíleno i procesně a to tím, že článek 9 odstavec 3 stanovil, že zahájí-li Komise ve věci řízení, dochází k automatické atrakci řízení a pravomoc přejde na ni.

Zatřetí právní jistota byla oslabena tím, že článek 85 (dnes 81) odstavec 1 stanovil, že zakázaná jednání omezující soutěž jsou automaticky neplatná, zejména v souvislosti se skutečností, že obecná formulace článku 85 (dnes 81) dosud nebyla doposud zpřesněna rozhodnutími evropských institucí ani blokovými výjimkami. Národní legislativy, které byly té době nejednotné, nebyly schopné dát v té době národním soutěžním úřadům a soudům vodítka k interpretaci komunitárního práva. (Itálie ani Lucembursko nemělo žádné soutěžní právo, Belgie a Nizozemsko měly odlišný systém soutěžního práva, založený na kontrole zneužívání a pouze Francie a Spolková republika Německo měli podobný systém soutěžního práva založený na principu obecného zákazu, i když mezi francouzským a německým právem panovaly určité rozdíly²⁸).

Pro další vývoj komunitárního soutěžního práva je charakteristické zejména posilování úlohy Komise. Důvodem bylo zejména kritérium aplikace komunitárního práva a pravomoci Komise na základě dotčení obchodu mezi členskými státy. Na integrovaném trhu je tato podmínka splněna u poměrně velké části jednání omezujících soutěž. Dalším faktickým důvodem rozšiřování vlivu Komise bylo jednak přistoupení dalších členských států, kdy se jejich počet postupně více než zdvojnásobil a dále také rozšiřování vlivu komise prostřednictvím mezinárodní spolupráce, kdy dohoda o Evropském hospodářském prostoru rozšířila působnost komise i na členské státy této mezinárodní organizace.

Důsledkem tohoto systému bylo, že se podařilo Komisi vytvořit jednotný systém pravidel aplikovatelných v celém Společenství, který na druhé straně však vedl k značnému administrativnímu zatížení Komise. Složitost problematiky jakož i omezené administrativní zdroje komise přispěly k tomu, že již v roce 1967, tedy pouhé čtyři roky po přijetí nařízení číslo 17, musela Komise řešit celkem 37450 případů, které se za tuto dobu nashromáždily. Proto musela být přijata určitá opatření, která by pomohla danou situaci řešit.

Předně bylo přijato několik opatření k omezení počtu oznámení za účelem negativního osvědčení, nebo výjimky z aplikace²⁹. Hned svým prvním formálním rozhodnutím podle článku

²⁸ Bílá kniha..., op. cit., str. 11.

²⁹ Bílá kniha..., op. cit., str. 11.

85 (dnes 81)³⁰, zavedla komise koncepci významného (citelného) účinku na soutěž, což umožnilo vyloučit méně závažné případy z působnosti tehdejšího článku 85 (dnes článku 81). Tato koncepce byla potvrzena i Evropským soudním dvorem v rozhodnutí *Völk v Vervaeke*³¹. Na základě tohoto rozhodnutí v roce 1970 Komise kvantifikovala tuto koncepci pro informační účely v oznámení o méně významných dohodách. Toto oznámení, které bylo vícekrát novelizováno, přispělo ke snížení počtu oznámení o omezujících jednáních, která nejsou škodlivá pro soutěž.

Komise začala počínaje rokem 1962 používat také *general notices* za účelem objasnění podmínek, podle kterých některá omezující jednání nemají za normálních podmínek za cíl či následek omezení soutěže, a nespádají proto pod článek 81 (tehdejší 85) odstavec 1. Toto opatření částečně přispělo k omezení počtu žádostí o negativní osvědčení podle článku 2 nařízení č. 17/62.

Ve snaze o snížení počtu žádostí o individuální výjimky Komise na základě zmocnění Rady přijala celou řadu blokových výjimek, které významně přispěly ke snížení počtu těchto žádostí.

Dále byla komise nucena přijmout opatření ke zkrácení řízení vedených před Komisí. Významným prostředkem v tomto ohledu se staly tzv. „uklidňující dopisy“ (anglicky „*Comfort Letters*“). Jednalo se o přípisy, kterými byly podniky informovány, že na základě informací, které má Komise k dispozici posuzovaná smlouva buď nespĺňuje podmínky aplikace článku 81 (tehdejší 85), nebo splňuje podmínky udělení výjimky. „*Comfort letters*“ byly podepisovány Generální ředitelstvím pro soutěž, pomáhaly značně urychlit řízení, neboť eliminovaly nutnost zveřejnění dle článků 19 a 21 nařízení č. 17/62, formální konzultaci s Poradním Výborem a také snižovaly počet nezbytných překladů. Používání těchto „uklidňujících dopisů“ („*comfort letters*“) doznalo rychlý vývoj přes průměrných 150-200 „uklidňujících dopisů“ za rok až k situaci, kdy 90% řízení je ukončeno neformálně. Systém „*comfort letters*“ se osvědčil jako funkční, měl však dvě významné nevýhody. Jednak porušoval princip publicity a transparentnosti (jen zřídka jim předcházela publikace oznámení, které by umožnilo zúčastněným stranám se vyjádřit) a zadruhé se nejednalo, jak judikoval Evropský soudní dvůr³² o právní akty, které by konstituovaly

³⁰ 64/344/EHS z 1.6.1964 (*Grosfillex-Filistorf*), ÚL L 64, 10.6.1964, str. 1426.

³¹ 5/69 *Franz Völk v SPRL Ets Vervaecke* [1969] ESD 295, odstavec 7.

³² 99/79 *SA Lancôme and Cosparfrance Nederland BV v Etos BV and Albert Heyn Supermarkti BV* [1990] ESD 2511

negativní osvědčení, nebo vynětí ze zákazu, představovaly pouze skutečnost, kterou národní instituce a ESD pouze mohou vzít v úvahu.

Komise se nakonec snažila o decentralizaci aplikace soutěžního práva. Evropský soudní dvůr judikoval již v roce 1974 v případě BRT³³, že zákazy stanovené články 81 a 82 (tehdejší 85 a 86). působí ze své povahy přímé účinky na vztahy mezi jednotlivci, které musí být zajišťovány národními soudy. Komise již ve zprávě o soutěži z roku 1983 zdůraznila roli, kterou by národní soudy mohly sehrát v oblasti přímé aplikace článků 81 (tehdejší 85) odstavec 1 a článku 82 (86). I v rozhodnutí *Delimitis*.³⁴ Soud potvrdil, že národní soud by mohl aplikovat článek 81 odst. 1 (tehdejší 85 odstavec 1) v případech, kdy je zcela evidentní, že se neuplatní článek 81 (tehdejší článek 85) odstavec 3. Soud v tomto rozhodnutí rovněž judikoval, že národní soud má pravomoc přijmout odpovídající opatření v procesním rámci národního práva a provést pozitivní hodnocení článku 81 (3). Soud v tomto rozhodnutí nakonec upozornil, že za účelem minimalizace rizika rozhodnutí národních soudů v rozporu s uskutečněnými nebo plánovanými rozhodnutími Komise, mohou národní soudy na Komisi požadovat informace, které požadují, a že je namístě, aby Komise národním soudům tyto informace poskytla. V návaznosti na toto rozhodnutí ukotvila Komise tato pravidla ve svém oznámení o spolupráci mezi Komisí a národními soudy z roku 1993³⁵. Toto oznámení Komise vyjasňuje obecný právní rámec a stanoví praktické postupy pro větší zapojení národních soudů do aplikace článků 81 a 82 (tehdejších 85 a 86) a zejména specifikuje podmínky, za kterých se národní soudy mohou obrátit na Komisi s žádostmi o informace procesní, právní nebo faktické povahy. V témže duchu, oznámení Komise o spolupráci mezi Komisí a národními úřady publikované roku 1997³⁶ stanovuje vodítka pro rozčlenění případů mezi národní úřady a komisí a vyzývá podniky, aby více využívaly národní úřady k zajištění výkonu článků 81 (85) odstavec 1 a 82 (86). I toto oznámení mělo za hlavní cíl snížit administrativní zatížení Komise. Tato dvě opatření Komise nepřinesla očekávaný úspěch³⁷. Stěžovatelé neprojevovali zájem obracet se na národní instituce v případech, kdy se domnívali, že bylo dotčeno komunitární právo. Podniky účastníci se řízení před národními institucemi totiž vždy mohly přesunout řízení na Komisi tím, že jí oznámily svá jednání omezující soutěž, přestože se Komise v článku 57 oznámení o spolupráci se soutěžními úřady vyjádřila, že u takových

³³ 127/73 BRT 1 [1974] ESD 51.

³⁴ C-234/9 *Stergios Delimitis v Henninger Bräu AG* [1991] ESD I-935.

³⁵ Notice on cooperation between national courts and the Commission in applying Articles 85 and 86 of the EEC Treaty, ÚV C 39, 13.2.1993, str. 6.

³⁶ Oznámení Komise o spolupráci mezi národními soutěžními úřady a Komisí při projednávání případů spadajících do působnosti článků 85 a 86 Smlouvy o Evropských společenstvích, ÚL K 313 25.10.1997, str. 3.

³⁷ Bílá kniha..., op. cit., str. 17.

oznámení, která byla podána pouze s cílem přenést jednání od národních úřadů vyjádřila, je oprávněna neprojednávat je jako prioritní.

2.1.1.3 Reforma evropského soutěžního práva

Na konci devadesátých let se ukázalo, že se dosavadní systém, byť v modifikaci výše zmíněnými opatřeními, stal nevyhovujícím, zejména pro novou Evropskou unii s 20 a více členskými státy³⁸.

Kritizováno bylo zejména administrativní zahlcení Komise případy. To totiž mimo jiné vedlo k tomu, že Komise z větší části pouze vyřizovala oznámení a stížnosti, což ji odvracelo od vlastní investigativní činnosti a vznikalo tak podezření, že existovala velká část případů zneužití, které nebyly oznámeny, které se proto před Komisí vůbec nedostaly a u kterých se předpokládalo, že často zahrnovaly nejzávažnější případy omezení soutěže. Například v letech 1988-1998 bylo pouze 13% případů zahájeno z iniciativy Komise. Ačkoliv původně zvolený autorizační systém měl původně sloužit lepšímu seznámení Komise se situací v oblasti omezování soutěže, jeho důsledkem do určité míry bylo, že se Komisí nedařilo hrát aktivní roli v boji s jednáními omezujícími soutěž. Administrativní zahlcení Komise mělo i negativní vliv na právní jistotu, kdy formálním rozhodnutím bylo zakončováno pouze 6% řízení. Přístup nových členských států na počátku 21. století předpokládal další administrativní zatížení Komise³⁹.

Také míra centralizace se jevila neúčinnou a nevhodnou. Z porovnání personálního vybavení komise a všech soutěžních úřadů členských států⁴⁰, ze skutečnosti, že národní soutěžní úřady jsou blíže jednotlivým soutěžním případům a mají tak lepší povědomí o trzích a jednotlivých ukazatelích a mohou tak často efektivněji zasáhnout; a dále ze skutečnosti, že národní úřady jsou také blíže stěžovatelům samotným, kteří se spíše obrátí na soutěžní úřad než na Komisi; komunitární instituce dovodily, že je nutné část agendy decentralizovat.

Předmětem diskuse se stal samotný autorizační systém. Komisi bylo zdůrazňováno, že existují i jiné fungující systémy a že na rozdíl od roku 1962 kdy Komise potřebovala systémem

³⁸ Bílá kniha..., op. cit., str. 18.

³⁹ Bílá kniha..., op. cit., str. 20.

⁴⁰ V roce 1998 disponovaly členské státy přibližně 1222 úředníky odpovědnými za vyšetřování případů týkajících se fúzí, jednání omezujících soutěž a zneužívání dominantního postavení, zatímco Komise disponovala pouze 153 obdobnými úředníky.

oznámení, po 30 letech aplikace bylo vytvořen poměrně propracovaný systém evropského soutěžního práva který již garantoval uspokojivou míru právní jistoty pro podnikatele. Dále bylo Komisí argumentováno, že notifikační (oznamovací) povinnost podniků byla tak v té době zbytečným finančním ztížením pro jejich provoz, zejména v případě podniků střední velikosti a v důsledku této povinnosti tak dochází vlastně k oslabení jejich konkurenceschopnosti, a tím de facto k omezení soutěže.

Uvažovalo se o dvou možnostech reformy evropského soutěžního práva. První možností bylo vylepšit dosavadní autorizační systém. Součástí těchto návrhů byl návrh doplnit interpretaci článku 81 (85) odstavec 1 o období „*rule of reason*“ z americké doktríny, o níž byla řeč výše⁴¹. Jednalo by se o to, že by se do interpretace článku 81 odstavec 1 zahrnula i analýza škodlivých a prospěšných vlivů konkrétní dohody. Aplikace článku 81 odstavec 3 by se pak omezila na případy kdy by zájem plynoucí ze soutěžní politiky, nebo z jiných komunitárních politik převážil nad výsledkem soutěžní analýzy v konkrétním případě. Proti tomuto bylo namítáno, že kromě toho, že by muselo dojít ke změně Smlouvy o Evropských společenstvích, plní již článek 81 odstavec 3 funkci „*rule of reason*“ a přijetí takového pojetí by aplikací tohoto článku (který má právě vytvářet právní rámec ekonomického posouzení omezujících jednání) omezilo. Navíc bylo namítáno, že provedení modernizace soutěžního práva touto formou, tj. de facto formou jurisprudence, se nejeví vhodné také z hlediska časového, protože ustálení nové interpretační praxe by mohlo trvat řadu let.

Druhou skupinou návrhů v rámci první možnosti, tj. vylepšení stávajícího autorizačního systému bylo několik variant decentralizace aplikace článku 81 (3).

První zvažovanou decentralizační variantou bylo rozdělit pravomoc aplikace článku 81 odst. 3 mezi Komisi a národní soutěžní úřady na základě principu gravitačního centra („*Schwerpunkttheorie*“)⁴². Kritérii rozdělení by byly nejen účinky smluv nebo jednání, ale i potřeba efektivního zajištění soutěže. Na Komisi by tak připadly případy komunitární relevance včetně těch, které by vznesly novou právní otázku, nebo týkajících se aplikace článku 86 (dnes 82) Smlouvy. Tato varianta by však, jak argumentovala Komise, nebyla snížila počet oznámení, pouze by zajistila jejich redistribuci mezi národní soutěžní úřady a proto by neumožnila Komisi zvýšit

⁴¹ Furse, M., op. cit., str. 7.

⁴² Tato varianta byla nastíněna v pracovním dokumentu německého *Bundeskanzlamt*: Arbeitsunterlage für die Sitzung des Arbeitskreises Kartellrecht am 8. und 9. Oktober 1998: „Praxis und Perspektiven der dezentralen Anwendung des EG-Wettbewerbsrechts“ (<http://bundeskartellamt.de>).

aktivitu proti nejzávažnějším porušením soutěžního práva, které nebývají notifikovány. Problémem by mohla být také vynutitelnost pouze ve státě národního úřadu, který ve věci rozhodl. Dále bylo proti této variantě namítáno, že princip gravitačního centra, není dostatečně přesný – bylo by možné tento systém použít v případě stížností, ne však v případě oznámení.

Druhou decentralizační variantou bylo rozčlenit pravomoc mezi Komisí a národními institucemi na základě obratových stropů ve smyslu nařízení č. 4064/89⁴³.

Třetím návrhem na vylepšení stávajícího systému byl návrh na rozšíření článku 4 odst. 2 nařízení č. 17/1962, který vyjímá několik druhů smluv z povinnosti notifikace. Ačkoliv se tento návrh jevil jako poměrně vhodný, nebyl považován za uspokojivý z toho hlediska, že by také Komisi neumožnil zaměřit se na závažná porušení pravidel soutěže, neboť by udržoval monopol Komise v udělování výjimek a stanovoval tak překážku decentralizaci⁴⁴.

Čtvrtou skupinou návrhů na vylepšení stávajícího systému byly návrhy na procedurální zjednodušení, s cílem umožnit Komisi jednat rychleji a zajistit tak podnikům větší míru právní jistoty (více řízení by bylo ukončeno formálně). Tyto návrhy směřovaly kupříkladu k zrušení povinnosti Komise překládat určitá rozhodnutí do všech komunitárních jazyků, nebo kupříkladu k zjednodušení konzultačních procedur Poradního výboru. Ani tyto návrhy by, jak bylo tvrzeno, nesnížily počet notifikací, a mohly by mít dokonce i obrácený důsledek, a to v tom, že by mohly podněcovat podniky k většímu počtu notifikací. Variantou těchto návrhů bylo uplatnění non-opoziční procedury na veškeré notifikace, což by znamenalo, že pokud by vůči oznámení Komise nevznesla námitky během šesti měsíců od oznámení, považovalo by se notifikované jednání za vyňaté ze zákazu. Důsledky této varianty, jak bylo tvrzeno, by však byly obdobné, představovaly by silný stimul pro podniky oznamovat svá jednání. A rovněž by neumožnily Komisi přeorientovat se na nejzávažnější (většinou nenotifikované) případy porušení soutěže⁴⁵.

Evropská legislativa nakonec zvolila poslední variantu přechodu na systém přímo aplikovatelných výjimek. Změna systému byla provedena zejména nařízením rady 1/2003 k provedení soutěžních pravidel stanovených v č. 81 a 82 SES (ÚL L 2003, 1, 1), které zrušilo dosavadní nařízení č. 17/1962 a 141/1962, a které nabylo účinnosti k 1.1.2004. Změna, kterou

⁴³ Nařízení Rady č. 4064/89 ze dne 21.12.1989 o kontrole spojování podniků ÚV L 257, 21.9.1990, str. 13

⁴⁴ Bílá kniha..., op. cit., str. 25

⁴⁵ Dokument COM(96) 721 final, 22.1.1997.

přineslo toto nařízení spočívala v nahrazení dosavadního povolovacího režimu založeného na kontrole *ex ante* systémem přímo aplikovatelných výjimek založeného na kontrole *ex post*.

Článek 81 se tak stal unitární normou zakotvující zákaz kartelů pro případy, kdy nejsou naplněny určité podmínky. Stal se tak přímo aplikovatelným článkem SES, na základě něhož se mohou právnické a fyzické osoby domáhat před jakýmkoliv příslušným soudním či správním orgánem. Kartely, které jsou zakázány článkem 81 odst. 1, které však splňují podmínky stanovené odstavcem 3 tohoto článku jsou tak platné *ab initio*, bez nutnosti jakéhokoliv předchozího rozhodnutí, na rozdíl od dosavadní úpravy, kdy takové dohody vyžadovaly povolení komunitárního orgánu (Komise).

Předně byl vydán nový typ blokové výjimky, která stanovila obecnou výjimku pro všechny kartely dané kategorie, pokud nejsou jednou z vyjmenovaných typů kartelů. Princip takové „černé listiny“⁴⁶ je v blokové výjimce navíc doplněn omezením obecného zákazu kartelů kritériem minimálního podílu na trhu. Komise dále vyjádřila vůli vydávat oznámení, která mají blíže vysvětlovat podmínky aplikace článku 81

Dále byla zakotvena decentralizovaná aplikace soutěžních norem. Dle dosavadní úpravy měla Komise výlučnou pravomoc udělit výjimku z obecného zákazu kartelů. V systému přímo aplikovatelných výjimek mohou být příslušné jak soutěžní úřady členských států, tak jejich obecné soudy a nadále i Komise. Deklarovaným úmyslem Komise je ponechat si kontrolu nad evropskou soutěžní politikou, a to zejména prostřednictvím individuálních rozhodnutí, která by měla mít precedenční význam pro soutěžní úřady a soudy členských států. Součástí decentralizace je posílení úlohy soutěžních úřadů členských států, a to tím, že jim byla dána pravomoc vyčlenit určitá konkrétní jednání z působnosti obecné výjimky. Nový systém počítá s přesuny příslušnosti mezi soutěžními úřady členských států v obou směrech i mezi soutěžními úřady členských států navzájem. Posílena byla i pravomoc soudů členských států, které mohou nadále aplikovat článek 81 přímo a samostatně rozhodovat o tom, zda se na určité jednání vztahuje výjimka z obecného zákazu. Komise si byla od počátku vědoma rizika, které sebou reforma přinesla, kterým je možnost nekonzistentní interpretace soutěžního práva v jednotlivých členských státech. V souvislosti s tímto rizikem byly implementovány informačně-koordinační procedury mezi zúčastněnými subjekty, jejichž cílem je kromě zajištění účinné kooperace mezi zúčastněnými

⁴⁶ Bílá kniha..., op. cit., str. 27.

orgány, zejména zajištění informovanosti Komise o probíhajících řízeních, aby v případě, kdy to uzná za vhodné, mohla probíhající případy atrahovat.

Posledním pilířem reformy je bezpochyby deklarované posílení *ex post* kontroly, s čím souvisí posílení vyšetřovacích pravomocí Komise, zvýšení pozornosti podaným stížnostem a zvýšení limitů pro pokuty, které byly ve srovnání s regulacemi fúzí nepřiměřené a nezměněny od roku 1962 již nereflektovaly současnou situaci.

Na závěr lze zmínit, že reforma se setkala s kritikou určité části právní vědy⁴⁷. Přesto, že reforma je účinná již více než tři roky, prozatím se alespoň v české evropaistické literatuře neobjevují obsáhlejší hodnotící názory na aplikaci reformy v praxi zejména s ohledem na naplnění, či nenaplnění obav, spojených v české právní vědě s jejím přijetím.

2.1.2 Přehled samotné úpravy evropského soutěžního práva

2.1.2.1 Úvod – úprava evropského soutěžního práva

Soutěžní právo má v kontextu evropského práva značný význam a představuje i značnou materii. Do oblasti soutěžního práva, které se vytvářelo ve svých počátcích jako právo proti kartelům, postupně přibýly další oblasti. V dnešní době lze obecně do oblasti soutěžního práva v širším smyslu přiřadit následující oblasti úpravy: problematiku kartelů, koncentrací, zneužití dominantního postavení, dále procesní pravidla k vynucování opatření proti omezování soutěže (včetně sankcí), institucionální zabezpečení soutěže, právní úpravu monopolů a veřejných podniků a nakonec také právní úpravu omezování/zákazu státních podpor nebo dokonce i úpravu nekalé soutěže⁴⁸. Tato práce se zaměřuje zejména na hmotněprávní úpravu soutěžního práva v tzv. užším smyslu, tj. zejména na oblast úpravy zákazu kartelových dohod a především zákazu zneužívání dominantního postavení pro dominantní souvislost s úpravou postavení ochranných organizací.

⁴⁷ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J. Král, R. Evropské Právo.2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, str. 529.

⁴⁸ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J. Král, R., op. cit., str. 518.

Význam soutěžního práva v kontextu evropského práva je patrný mimo jiné z článku 3 písm. g) SES, z něhož ve spojitosti s jinými ustanoveními lze dovodit, že trh s nenarušovanou soutěží je cílem i prostředkem k vytvoření a fungování společného trhu⁴⁹.

Ustanovení soutěžních pravidel plní v oblasti evropského práva několik úkolů. Soutěžní pravidla přispívají především k zamezení překážek obchodu, dosažení větší míry účinnosti účinné soutěže přispívá k urychlení integrace. Dále se soutěžní pravidla vztahují také k ochraně proti soukromoprávním jednáním omezujícím soutěž, která mohou mít v důsledcích obdobné účinky jako veřejnoprávní omezení obchodu nebo dokonce jako veřejnoprávní omezení základních svobod. Dále lze říci, že úkolem soutěžních pravidel je také omezení veřejnoprávních zásahů, které mohou naopak působit omezujícím způsobem na soukromoprávní (obchodní) sféru. V tomto ohledu nelze opomenout možný konflikt soutěžního práva s jinými oblastmi evropského práva, půjde zejména o oblast zemědělské politiky a podpory regionů.

Otázka konfliktu evropského soutěžního práva s národním soutěžním právem byla původně řešena teorií systému „dvou závor“, která v zásadě připouštěla aplikaci jak evropských tak národních soutěžních norem nehledě na to, zda není národní soutěžní norma přísnější než evropská. Tato teorie však byla poměrně brzy prolomena rozhodnutím Soudu ve věci *Wilhelm v. Bundeskartellamt 14/68*, které vycházelo ze zásady přednosti evropského práva, kdy vnitrostátní právo nesmí mít přednost před komplexní aplikací evropského práva, tj. kartely vyňaté ze zákazu podle evropského práva nesmějí být neplatné podle vnitrostátního práva. Tento princip je nyní zakotven výslovně v čl. 3 odst. 2 nařízení č. 1/2003.

2.1.2.2 Prameny

Prameny evropského práva lze tradičně rozdělit na primární a sekundární⁵⁰. Primárními prameny soutěžního práva jsou zejména články 81-86 SES, které jsou poté, co již uplynula veškerá přechodná ustanovení a v souvislosti se zmíněnou nedávnou reformou soutěžního práva, přímo aplikovatelné. Jedná se zejména o následující ustanovení: čl. 81SES obsahující zákaz kartelů (absolutní neplatnost kartelových dohod, pokud nejsou splněny podmínky odstavce 3); 82SES zákaz zneužití dominantního postavení; 83 SES obsahující zmocnění Rady

⁴⁹ Např. Wish, R. *Competition Law*, 2. vydání. London: Butterworths, 1989, str. 35.

⁵⁰ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R., op. cit., str. 518.

jednomyslně na návrh Komise po konzultaci s Evropským parlamentem, a články 87-89 SES upravující zákaz státních podpor.

Evropské soutěžní právo je dále upraveno celou řadou předpisů sekundárního práva, z nichž lze zmínit především Nařízení Rady č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v čl. 81 a 82 Smlouvy, které nahradilo dosavadní nařízení č. 17/62 a zejména jejímž prostřednictvím byla provedena v této práci zmiňovaná modernizace - reforma evropského soutěžního práva

Nařízení v hlavě I zakotvuje přímou aplikovatelnost orgány společenství i členských států. V této hlavě nekonstatuje, že smlouvy podle článku 81 a zneužití dominantního postavení podle článku 82 jsou zakázané, aniž by k tomu bylo třeba rozhodnutí orgánu ES, nebo členského státu. To samé platí i pro dohody splňující podmínky stanovené v čl. 81 odst.3 SES, tyto dohody jsou rovněž vyjmuty ze zákazu bez potřeby jakéhokoliv rozhodnutí (změna oproti předchozí úpravě, umožňující vynětí ze zákazu pouze na základě rozhodnutí Komise). V hlavě II nařízení jsou upraveny pravomoci Komise, soutěžních úřadů členských států a vnitrostátních soudů. V hlavě III jsou stanoveny podmínky pro přijetí jednotlivých typů rozhodnutí Komise (sankční rozhodnutí, rozhodnutí o předběžném opatření, rozhodnutí o přijetí závazků k odstranění výhrad, rozhodnutí o nepoužitelnosti čl. 81 a 82 SES). Hlava IV upravuje spolupráce mezi Komisí a soutěžními úřady členských států (včetně výměny informací a funkce Poradního výboru pro restriktivní praktiky - zástupci Komise i soutěžních úřadů členských států). Hlava V upravuje zmíněnou vyšetřovací pravomoc Komise a národních soutěžních úřadů při aplikaci článků 81 a 82 SES, tedy zejména pravomoc Komise vyžadovat informace od podniků a jejich sdružení, vstupovat do prostorů, na pozemky a do dopravních prostředků podniků a jejich sdružení, právo Komise provádět šetření i v jiných než obchodních prostorách (byty managementu). V hlavě VI jsou stanoveny sankce (a pravidla ukládání) za porušení 81 a 82 SES a za porušení procesních povinností v řízeních před Komisí. Hlava VII obsahuje úpravu promlčení možnosti ukládat a vymáhat sankce. Hlava VIII upravuje slyšení stran, stěžovatelů a jiných osob a povinnost dodržovat profesní tajemství. Hlava IX upravuje pravomoc Komise odebrat výhody blokových výjimek, nejsou-li dopady na trh konkrétní dohody slučitelné s 81 odst. 3 SES.

Prováděcím nařízením k zmíněnému nařízení č. 1/2003 je nařízení Rady 773/2004 vztahující se k průběhu řízení vedeného Komisí podle čl. 81 a 82 SES. Toto nařízení obsahuje

blíže úpravu řízení (zahájení, podávání ústních otázek, stížnosti třetích stran na protisoutěžní jednání, nakládání se stížnostmi, účast stěžovatele v zahájeném řízení). Součástí nařízení je i „*formulář C*“ stanovící základní rozsah informací, které by měla stížnost obsahovat, formální náležitosti jsou tři vyhotovení, i elektronicky, pokud stížnost obsahuje důvěrné informace, je nutno předložit i jednu verzi bez těchto informací. Komise však může přijmout i stížnost, která formální náležitosti nespĺňuje.

K pramenům soutěžního práva v širším smyslu patří i rozhodnutí Komise a ESD se silným fakticky precedenčním významem a dále také všeobecná sdělení Komise, která mají význam zejména z hlediska výkladu a aplikace soutěžních pravidel.

2.1.2.3 Působnost soutěžního práva

Územní působnost evropského soutěžního práva je ovlivněna principem následku (mluví se o tzv. *exterioritě evropského soutěžního práva*)⁵¹. Evropské soutěžní právo se tak aplikuje vždy, pokud má protisoutěžní jednání alespoň zprostředkované následky na území společenství. Dovojuje se tak, že i jednání subjektů se sídlem a uskutečněné v jiném než členském státě EU, pokud porušuje evropská soutěžní pravidla, je nutno považovat za protisoutěžní. Princip následku je doslovně uváděn spíše teorií, ačkoliv fakticky vyplývá například z věcí *Dyestuffs*⁵², nebo *Wood Pulp*⁵³, soud se jeho explicitnímu pojmenování dosud vyhýbal, zřejmě s ohledem na určitou citlivost a kontroverzi tohoto principu⁵⁴.

V oblasti územní působnosti nejsou bez významu ani mezinárodní smlouvy uzavřené Evropskými Společenstvími. Jedná se zejména o Smlouvu s USA, která si klade za cíl zmírnit odlišnosti při aplikaci soutěžních pravidel. A dále jde také o Smlouvu o EHP, která se v současné době vztahuje fakticky jen na Norsko, Lichtenštejnsko a Island a která zavádí stejná pravidla jako v ES, která mají být prováděna společně Komisí a Kontrolním úřadem EHP.

⁵¹ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J. Král, R., op. cit., str. 529.

⁵² Případ č. 48/69.

⁵³ Případ č. 114/85 *A. Ahlstrom v Commission*.

⁵⁴ Wish, R. *Competition Law*, 2. vydání. London: Butterworths, 1989, str. 387.

V oblasti osobní působnosti soutěžních norem, které jsou na rozdíl od jiných oblastí vesměs přímo aplikovatelné se vyskytují obecně dva druhy subjektů: státy a podniky, přičemž termín podniku je jedním z ústředních pojmů evropského soutěžního práva.

Podnik může mít jak soukromoprávní, tak veřejnoprávní charakter. Přičemž na sídle podniku nezáleží⁵⁵, může tedy jít o podnik se sídlem v jednom členském státě, ve více členských státech nebo i mimo členské státy.

Podnik je v judikatuře⁵⁶ definován jako soubor osobních věcných a materiálních faktorů podřízený samostatnému právnímu subjektu sledujícímu hospodářský účel, tj. účastnícímu se na hospodářském životě, úmysl dosáhnout zisku je však nerozhodný⁵⁷. Přitom platí, že podnikem může být každá hospodářská jednotka bez ohledu na právní formu a financování (nemusí mít dokonce podle práva svého státu ani právní subjektivitu). Z hlediska evropského soutěžního práva je naopak důležité, zda zejména k dotčeným omezením soutěže jedná jako samostatný subjekt. Z definice podniku jsou naopak vyňaty domácnosti a zaměstnanci - pracovníci v závislé činnosti.

Evropské soutěžní právo postihuje z hlediska věcné působnosti základní formy protisoutěžního jednání, a to: kartely, zneužití dominantního postavení, fúze, veřejné podpory, veřejné monopoly. Některé oblasti jsou ať už obecně (zemědělství) nebo specificky (dopravní politika, banky a pojišťovny, doprava, plyn, ropa, telekomunikace) z působnosti soutěžního práva vyňaty.

V oblasti věcné působnosti se uplatňuje také tzv. mezistátní klauzule (*de minimis rule*). Jedná se vlastně o kolizní normu, která stanoví, že o protisoutěžní jednání se jedná pouze, je-li toto jednání schopné negativně omezit obchod mezi státy (ať už svými bezprostředními či zprostředkovanými následky). ESD v tomto ohledu judikoval, že takové omezení musí být významné (citelné). Vždy však postačí pouhá potencialita⁵⁸ takového negativního omezení, proto je praktický význam této klauzule poměrně nízký.

⁵⁵ T- 6/89 *Enichem*.

⁵⁶ T-11/89 *Shell*, T- 6/89 *Enichem*.

⁵⁷ rozhodnutí Komise UL L 1989, 284, 36 *Film Purchases*.

⁵⁸ Například rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 15 - 29.

2.1.2.4 Zneužití dominantního postavení

Ochrana před zneužitím dominantního postavení je po kartelech druhým pilířem evropského soutěžního práva (82 SES). Obecně se vychází ze zásady, že funkčnost a účinnost soutěže je ohrožována nejen kartely ale i zneužíváním hospodářské moci dominantních, trh ovládajících soutěžitelů. Obecně lze říci, že čím silnější jsou podniky ovládající trh, tím slabší je soutěžní intenzita, a čím slabší je soutěž, o to snadnější je pro dominantní podniky ovládnout trh a zajistit si nejvýhodnější rozdělování a užívání zdrojů. Tím se potom oslabuje motivace dominantního podniku ekonomizovat a optimalizovat nabídku vůči spotřebiteli, oslabuje se soutěžní iniciativa a v konečném důsledku mají takové situace negativní dopad i na spotřebitele.

Obecně lze rovněž říci, že zákaz kartelů a kontrola fúzí funguje jako prevence vzniku dominantního postavení, úprava ochrany před dominantním postavením však poté, co vznikne, postihuje nikoliv dominantní postavení samo, ale pouze jeho zneužívání⁵⁹.

Základ právní úpravy zákazu zneužití dominantního postavení je obsažen v článku 82 SES. Na rozdíl od úpravy kartelů zakládá porušení tohoto zákazu pouze správněprávní následky, nikoliv hmotněprávní (nezakládá neplatnost příslušných právních úkonů). Zmíněné ustanovení stanovující zákaz zneužití dominantního postavení jsou bezprostředně použitelná a zákaz má absolutní povahu. Skutková podstata zneužití dominantního postavení je popsána ve smlouvě a dále pak konkretizovaná judikaturou ESD.

Není bez zajímavosti, že ačkoliv je pojem dominantního postavení klíčovým pojmem soutěžního práva, není definovaný smlouvou, definice tohoto pojmu, zřejmě i z důvodu možnosti průběžné modifikace, je přenechána zejména Komisi a ESD⁶⁰.

Obecně se vychází z toho, že v systému efektivní soutěže existuje anonymní konkurenční tlak, a jen tak vzniká konkurenční prostředí, kde podniky relevantně respektují konkurenci, snaží se poskytnout svým odběratelům lepší podmínky. Relevantním znak dominantního postavení tak je, že podniky jsou schopny uniknout tomuto anonymnímu tlaku a rozvíjet svůj vliv na úkor jak svých konkurentů, tak spotřebitelů.

⁵⁹ Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., op. cit., str. 158.

⁶⁰ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J. Král, R., op. cit., str. 549.

S definicí dominantního postavení souvisí i poměrně složitá otázka kolektivního dominantního postavení. Komise se snaží prosadit novou širokou koncepcí dominantního postavení, nebyla však příliš úspěšná, soudy byly v tomto ohledu značně zdrženlivé. Obecně se mohou vyskytnout tři alternativy: (i) více podniků patří k jednomu koncernu či holdingu, který je schopen omezovat účinnou soutěž na významné části daného trhu; (ii) několik podniků v rozporu s 81 odstavec 1 mezi sebou navzájem vyloučí soutěž a zároveň jim nehrozí žádná konkurence ze strany třetích subjektů; (iii) zúčastněné podniky na základě struktury vnitřního vztahu nejsou vystaveny soutěži a zároveň ve vztahu vůči třetím subjektům vystupují jednotně, takže jejich partneři nemají jinou alternativu.

První dva případy jsou obecně připouštěny jako případy kolektivního dominantního postavení, třetí případ je však již sporný a Komise se zjevně přiklání i k jeho zahrnutí do kategorie dominantního postavení⁶¹. Tento přístup Komise byl však velmi kritizován. Soud prvního stupně kritizoval⁶² zjednodušenou koncepcí srovnání 81 a 82 SES a zaujal stanovisko, že společná moc koncernu (holdingu) existuje pouze tehdy, jestliže jsou podniky na základě vzájemných hospodářských vztahu propojeny natolik, že zaujímají společné dominantní postavení. ESD rovněž vyžaduje znak vzájemné propojenosti jednotlivých podniků^{63,64}.

Pro definici dominantního postavení a pro aplikaci zákazu jeho zneužívání je nerozhodné z jakého titulu dominantní postavení vzniklo. T.j. včetně faktických i právních monopolů⁶⁵.

2.1.2.4.1 Znaky a měřítka dominantního postavení

Měřítka kvalifikace dominantního postavení mají základ v teorii národního hospodářství a zkušenostech kartelového zákonodárství Evropských i mimoevropských zemí.

Měřítka dominantního postavení lze rozlišit na objektivní (struktura trhu, podíl) a subjektivní (chování podniku na trhu). Významnější jsou kritéria objektivní, protože chování podniku na trhu bývá velmi ambivalentní, lhostejné k tomu, zda se jedná o situaci dominantního

⁶¹ Například rozhodnutí Komise 7.12.1988, 84/388, ÚL L 1989, 33 *Flatglass*).

⁶² Rozhodnutí Soudu ve věci 75/89 *Societa Italiana Vetro (SIV) v Komise*.

⁶³ Wish, R., op. cit., str. 313.

⁶⁴ Tichý, L., et al., R. Evropské Právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1999, str. 429.

⁶⁵ 30/80 *Bodson*.

postavení nebo plně účinné hospodářské soutěže. Všechna měřítka je nutno posuzovat ve vzájemné a časové souvislosti.

2.1.2.4.2 Struktura trhu, podíl na trhu

Podíl na trhu je jistě jedním z nejvýznamnějších měřítek pro posuzování existence dominantního postavení, je však vždy nutno posuzovat je v souvislosti s ostatními měřítky, a proto nelze obecně a předem přesně kvantifikovat podíl, který by vždy zakládal dominantní postavení⁶⁶. Z existující judikatury lze dovodit, že orgány společenství, které jsou v tomto ohledu zdrženlivější a liberálnější než zákonodárci členských států, na podíl do 25% nahlížejí zpravidla jako na podíl vylučující dominantní postavení⁶⁷; podíl od 25-40% odůvodňují dominantní postavení pokud existují ještě další faktory (znaky) dominantního postavení⁶⁸; podíl nad 40% je posuzován jako dominantní již výrazněji, tj. i bez relevantní podpory dalších faktorů, zejména, pokud i ostatní znaky naznačují dominanci⁶⁹, u podílu nad 50% orgány zpravidla konstatují, že zakládá dominantní postavení bez nutnosti dalšího zkoumání ostatních faktorů⁷¹.

Struktura zbytku trhu je důležitá z hlediska schopností a možností konkurence. Důležitý je zejména odstup v podílech mezi největším podnikem a jeho největším konkurentem. Například ve věci *Hoffmann - La Roche 85/76* na trhu vitamínu A, kde ESD shledal podíl 47% podstatným, jelikož převyšoval součet podílů dalších dvou konkurentů. Naproti tomu na trhu vitamínu B3 nebyl podíl 51% postačující k tomu, aby byl kvalifikován jako dominantní, neboť podíl dalšího konkurenta dosahoval výše 30%⁷¹.

Mezi další znaky měření dominance patří například technická nebo hospodářská převaha vedoucího podniku nad ostatními. Tyto faktory mohou být významné v případech, kdy samotný podíl neodůvodňuje kvalifikaci dominantního postavení, tj. zejména v případech kdy podíl nepřesahuje 25%^{72,73}.

⁶⁶ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J. Král, R., op.cit., str. 565.

⁶⁷ 26/76 *Metro I* a 75/84 *Metro vs. Komise*.

⁶⁸ Zpráva o soutěžní politice, 112.

⁶⁹ C-276/93.

⁷⁰ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J. Král, R., op.cit., str. 551.

⁷¹ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J. Král, R., op.cit., str. 551.

⁷² 27/76 *United Brands*.

⁷³ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J. Král, R., op.cit., str. 552.

2.1.2.4.3 Struktura trhu (podíl) na straně poptávky

Ohledně problematiky struktury trhu na straně poptávky existuje podstatně skromnější praxe. V nauce panuje shoda v tom, že kritéria používaná pro nabídkovou stranu nelze bez dalšího použít na stranu poptávky. Hospodářská moc představitele poptávky nespočívá jen v jeho podílu na trhu, ale zejména v celkové struktuře poptávky a zejména pak v jeho relativním významu, tj. vzhledem k ostatním soutěžitelům v rámci celkové poptávky. Rozhodujícím faktorem je schopnost či neschopnost dodavatele přizpůsobit se nové situaci. To platí zejména z hlediska vertikálního. V horizontálním vztahu se dominance projevuje zejména ve způsobilosti podniku zajistit v podstatně větším rozsahu zásobování ve srovnání s ostatními představiteli poptávky⁷⁴.

2.1.2.4.4 Způsob výpočtu

Důležitý je rozsah tzv. relevantního trhu (*viz dále*). Podíl na trhu odpovídá částce zboží prodaného všemi nabíziteli, respektive množství zboží nabytého všemi poptavateli. Dovozy do dané oblasti (*relevantního trhu*) se připočítávají a vývozy z dané oblasti se odečítají. Lze použít buď množství zboží, nebo jeho cenu. V případě rozdílu je nutno zvolit metodu, která lépe reflektuje hospodářskou moc podniku.

Postavení podniků na trhu je třeba zjišťovat s ohledem na stupeň hospodářství na relevantním trhu. Rozhodujícím faktorem je funkce podniků při distribuci, resp. odbytu na relevantním trhu.

Postavení podniku na trhu je nutno dávat do souvislosti nejen s existující, ale i potenciální soutěží (zejména v případě dynamických mladých trhů s vysokým stupněm růstu). Za potenciální konkurenty lze považovat podniky, které mají přístup na trh a mohou tedy ovlivňovat chování jiných podniků.

2.1.2.4.5 Překážky vstupu

⁷⁴ Tichý, L., et al., op. cit., str. 431.

Z hlediska posouzení existence dominantního postavení může být významné, že určité skutečnosti mohou možnost zahájení činnosti nových konkurentů ztížit, za určitých okolností zcela vyloučit. Jedná se zejména o zákonný monopol, nepřekonatelné administrativní překážky a hospodářskou neschopnost soutěže schopných nabídek⁷⁵. Podle judikatury Komise a ESD může jít o mnohé další skutečnosti, například nezvykle vysoké náklady na vstupní investice (zahájení výroby, distribuce, další transakční náklady)⁷⁶. ESD řadí k překážkám vstupu například i dohody o úsporách z rozsahu podniků, které již na trhu působí⁷⁷; preference spotřebitelů⁷⁸; dopravní náklady (zejména nepřiměřeně vysoké⁷⁹, nasycenost trhů a nadbytečné kapacity, případně technologický a obchodní náskok⁸⁰).

2.1.2.4.6 Vlastnosti podniků

K subjektivním faktorům, které mohou být určující pro dominantního postavení, patří i specifické individuální znaky podniku, které mu mohou od počátku zajistit náskok před ostatními soutěžiteli. Jsou jimi například: technické a obchodní schopnosti, struktura soutěže, zvláštní kvalita vedení podniku a nadprůměrná hospodářská síla; kvalita sítě odběrateľů⁸¹; integrace podniku; preference spotřebitelů a technická kvalita vlastních výrobků a služeb; finanční a hospodářská síla podniku (zejména jestliže dominantní podnik je schopen jako jediný financovat nákladné vývojové a výzkumné projekty nebo výstavbu nových továren a restrukturalizaci výroby, jakožto rozhodující faktory pro vývoj trhu) (značný význam má též schopnost vést nákladné reklamní kampaně)⁸².

2.1.2.4.7 Časový faktor

Z hlediska dominantního postavení je důležitá také doba trvání postavení podniku na trhu (doba existence určitého podílu na trhu. Obecně lze říci, že čím déle trvá dominantní postavení určitého podniku (tím hůře pro soutěž), tím větší je pravděpodobnost vytvoření nezávislé

⁷⁵ 22/78 *Hugin*.

⁷⁶ *Continental Can*, ÚL L 1972, 7, 25, 37, *Chiquita*, ÚL L 1976, 95, 1,13 a *BPB Industries*, ÚL L 1989, 10, 50 a 52.

⁷⁷ *United Brands* 27/76a.

⁷⁸ *Chiquita* C-276/93.

⁷⁹ *Continental Can* 6/72.

⁸⁰ Tichý, L., et al., op. cit., str. 431.

⁸¹ 85/76 *Hoffman - La Roche*.

⁸² Tichý, L., et al., op. cit., str. 431.

cenové politiky dominantě postaveného podniku. Toto postavení je o to pravděpodobnější, čím větší jsou překážky vstupu na trh⁸³.

2.1.2.4.8 Relevantní trh

2.1.2.4.8.1 Pojem relevantního trhu

Dominantní postavení předpokládá určité prostředí, vzhledem k němuž se dominance projevuje. Tímto prostředím je podle čl. 82 SES společný trh, nebo jeho podstatná část. Pouze definováním relevantního trhu lze zjistit, zda je konkrétní podnik schopen narušit účinnou soutěž a chovat se nezávisle vůči konkurenci a spotřebitelům. Kategorie relevantního trhu je bezvýznamná jen ojediněle (monopoly, či nedostatečná poptávka). Tržní sílu podniku lze odhadnout pouze tehdy, jestliže je definováno kde, kdy a jakými produkty nebo službami si podniky navzájem konkurují⁸⁴.

Kategorie relevantního trhu se netýká pouze dominantního postavení a jeho zneužívání, nýbrž i definice 81 odst. 1 SES a zjišťování rozsahu negativního působení kartelu 81 odst. 1 SES, kontroly fúzí podniků (čl. 2 Nařízení 4064/89). Relevantní trh bývá určován zejména z hlediska věcné a prostorové relevance. Názory z dosavadní judikatury sjednotila Komise v Oznámení o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva Společenství⁸⁵.

Ve vztahu k tématu této práce lze uvést příklad rozhodnutí *Daftpunkt*, které řeší otázku relevantního trhu u kolektivní správy. Komise v tomto rozhodnutí dospěla k závěru, že přesto, že kolektivní správci spravují „svůj“ repertoár zpravidla pro celý svět, je trh poskytování služeb správy autorských práv geograficky národním⁸⁶.

2.1.2.4.8.2 Věcná relevance trhu

⁸³ Tichý, L., et al., op. cit., str. 432.

⁸⁴ 27/76 *United Brands*, 85/76 *Hoffmann – La Roche*, 247/86 *Alsatel*, 40/73 *Suiker Unie*.

⁸⁵ Úř. věst 1997 C 372 z 9.12.1997. Zatímco toto Oznámení je z oblasti tzv. *soft law*, definice geografického relevantního trhu (v obdobném duchu) je již výslovně obsažena v čl. 9 odst. 7 nařízení č. 139/2004 ES o kontrole spojování podniků.

⁸⁶ Například rozhodnutí Komise ve věci *Daftpunkt* COMP/C2/37.219 *Banghalter & Homem Christo v SACEM*.

Z hlediska posouzení věcné relevance trhu je důležitá totožnost, či zaměnitelnost produktu, respektive dostatečný stupeň zaměnitelnosti s ohledem na jejich použití (funkční ekvivalence)⁸⁷.

Vymezení provádí druhá strana trhu, to znamená, že určit zda je určitý produkt nahraditelný či zaměnitelný jiným produktem, lze zjistit až z reakce obchodních partnerů (a spotřebitelů). Tento přístup, používaný Komisí i ESD, je nazýván koncepcí potřeby trhu (i když každý orgán stanovuje rozdílné dílčí priority). V procesu věcného ohraničování trhu jsou rozhodné produkty oddělovány od jiných produktů které tuto vlastnost (funkční ekvivalenci) nemají, přičemž plná zaměnitelnost není nutná⁸⁸.

Komise ve svém přístupu zdůrazňuje subjektivní stránku zaměnitelnosti. ESD zdůrazňuje vlastnosti produktů a jejich použitelnost pro spotřebitele.

Použití znaků a kritérií kolísá vzhledem různosti kritérií odběratelů při nákupu produktů. Důležité jsou zejména: vlastnosti, cena, účel, samostatnost využití, či možnost smíšení s jinými produkty, množství účelů, použitelnost pro každého odběratele stejným způsobem, struktura nabídky a poptávky (například výrobky odpovídající specifickým potřebám různých uživatelů, zejména jsou-li vyráběny jedním výrobcem, či dodávány jedním dodavatelem, lze jen s obtížemi zahrnout do jedné skupiny výrobků, protože mezi nimi neexistuje vztah konkurence)⁸⁹.

Tendence Komise a ESD směřují k relativně velmi úzkému věcnému vymezení jednotlivých trhů, což jim umožňuje dospět k poměrně přehledným tržním vztahům. Jako příklad týkající se kolektivní správy lze uvést rozhodnutí Komise ve věci *Cannes Extension Agreement*⁹⁰, kde bylo konstatováno, že věcně relevantním trhem je pouze trh licencí poskytovaných na základě v této věci posuzované modelové dohody, jakožto licencí multi-repertoárových a multiteritoriálních.

2.1.2.4.8.3 Prostorová relevance trhu

⁸⁷ 85/76 *Hoffmann – La Roche*.

⁸⁸ 322/81 *Michelin*.

⁸⁹ Tichý, L., et al., op. cit., str. 434.

⁹⁰ Rozhodnutí Komise ze dne 4.10.2006, COMP/C2/38.681 *Cannes Extension Agreement*, ÚV C 122, 23.05.2006, str. 2-3, bod 5.1.1, odst. č. (18).

Otázka prostorové relevance trhu představuje vymezení *území*, na kterém jsou zaměnitelné produkty za srovnatelných podmínek poptávány a nabízeny. Hospodářská síla podniku se potom posuzuje v takto vymezeném území. Otázka prostorové relevance trhu často působí značné obtíže. Problém při teritoriálním vymezení trhu spočívá zejména v tom, že na společném trhu se vzájemně stýká velké množství jednotlivých trhů. Za těchto okolností je často možné relevantní trh vymezit jen hrubě.

Existující překážky obchodu mezi státy, ať už vyplývají z působení států, z obchodních zvyklostí, či nároků na dopravu (trhy plochého skla), způsobují, že mnohé relevantní trhy odpovídají územím členských států. Aby relevantní trhy byly významné z hlediska evropského soutěžního práva musí představovat alespoň podstatnou část společného trhu. Kritériem je význam příslušného trhu pro evropské soutěžní poměry. Komunitární význam příslušného trhu zjišťuje ESD za pomoci struktury trhu a rozsahu produkce (spotřeby) na příslušném trhu. Postačí i podíl na výrobě (spotřebě) výrazně nižší než 10%, zejména pokud jsou národní trhy navzájem odděleny (i jediný významný přístav může představovat podstatnou část společného trhu (*C-319/91 Ligur Carni*)⁹¹). Ve vztahu k tématu této práce lze uvést příklad rozhodnutí *Cannes Extension Agreement*⁹², kde bylo konstatováno, že geograficky relevantním trhem licencí, jejichž poskytování umožňovala v této věci posuzovaná modelová reciproční smlouva mezi kolektivními správci, je trhem celého EHP. V předchozích rozhodnutích (kde byly okolnosti jiné) byl posouzen věcně relevantní trh jako trh státu, ve kterém měl sídlo příslušný kolektivní správce, viz výše⁹³.

Relevance času nemá podstatný význam, neboť samotné zkoumání trhu zahrnuje časový faktor. Samozřejmě, že dominantní postavení musí existovat v průběhu určitého časového období. Dočasné výkyvy nemusí mít v některých případech zásadní význam.

2.1.2.4.9 Pojem zneužití dominantního postavení

⁹¹ Tichý, L., et al., op. cit., str. 435.

⁹² Rozhodnutí Komise ze dne 4.10.2006, COMP/C2/38.681 *Cannes Extension Agreement*, ÚV C 122, 23.05.2006, str. 2-3 bod 5.1.1, odst. č. (20).

⁹³ Například rozhodnutí Komise ve věci *Daftpunkt, COMP/C2/37.219 Banghalter & Homem Christo v SACEM*

Evropské právo nepostihuje samotné dominantní postavení, ale pouze jeho zneužití, a to pouze za současného splnění podmínky negativního ovlivnění obchodu mezi členskými státy⁹⁴.

Právní úprava pojem přímo nedefinuje, nepřímo jej však rámcově vymezuje prostřednictvím katalogu příkladů obsaženého v 82/2 SES. Zde se uvádí pět skutkových podstat. Zneužití dominantního postavení však představuje velmi komplexní kategorii, zahrnující prakticky každou formu narušování soutěže z pozice dominantního postavení. Výčet v katalogu je demonstrativní, jednotlivé příklady se překrývají a v konkrétních případech zneužívání dominantního postavení se zpravidla jedná o jednočinný souběh vícero skutkových podstat.

Cílem ochrany před zneužíváním dominantního postavení je zabránit monopolizaci trhů a tam, kde dominantní postavení již existuje, zabránit jejímu zneužívání.

Jako zneužití se označují formy jednání, které jsou způsobilé ovlivnit strukturu trhu, na kterém je v důsledku dominantního postavení soutěž oslabena⁹⁵.

Kategorie zneužití je kategorií objektivní (nezahrnuje subjektivní vztah podniku k trhu a jeho komponentům)⁹⁶ a zákaz zneužití je absolutní. Na druhé straně však z řešení otázky, co je ještě přiměřeným hájením vlastních zájmů dominantního podniku a jaké jednání dosahuje již intenzity zneužití dominantního postavení, lze abstrahovat hledisko přiměřenosti⁹⁷ nebo ospravedlnitelnosti, které vnáší do absolutnosti a objektivnosti povahy zneužití určitý relativní prvek. Lze tak mluvit o požadavku zvýšené míry odpovědnosti podniku v dominantním postavení⁹⁸. Tento princip lze doložit například v této práci zkoumaným rozhodnutím ve věci *Luzaceau*⁹⁹. Rovněž v rozhodnutí *GEMA I*¹⁰⁰ Komise konstatovala, že odpovědnost za zneužití dominantního postavení je objektivní, s tím, že subjektivní stránka může mít pouze procesní následky.

⁹⁴ Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., op. cit., str. 158. Například rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 15 – 29.

⁹⁵ 85/76 *Hoffmann – La Roche*, 31/80 *L'Oréal*, 322/81 *Michelin a 5/85 AKZO*.

⁹⁶ Rozsudek Soudu prvního stupně T-65/89 *BPB*.

⁹⁷ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 24.

⁹⁸ Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J., op. cit., k vyšší odpovědnosti například rozhodnutí ESD ve věci T 24/93

Campagne Maritime Belge Transports v. Komise.

⁹⁹ Rozhodnutí Soudu ze dne 24. 7. 1989 ve věci *François Luzaceau and others v Société des Auteurs, Compositeurs et Éditeurs de Musique (SACEM)*, čj. 61988J0110.

¹⁰⁰ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 15 – 29.

2.1.2.4.10 Kauzální nexus?

Nauka dovozuje, že obligatorním znakem zneužití je rovněž příčinná souvislost (kauzální nexus). Otázka kauzálního nexu je významná zejména u tzv. transferu zneužití. Vyžaduje-li se kauzální nexus, znamená to, že trh, na němž je podnik v dominantním postavení, musí být totožný s trhem, na němž dochází k zneužití. Transfer zneužití tudíž není přípustný. Praxe však tyto názory nesdílí a transfer zneužití připouští¹⁰¹.

2.1.2.4.11 Druhy zneužití dominantního postavení

Typickým příkladem jsou cenová kořistění (*predatory pricing*, překládáno i „dravé ceny“) směřující k vytlačení konkurence z trhu.

Z hlediska daného tématu je zajímavé též používání zakázaných praktik v oblasti autorských a průmyslových práv. Samotný výkon těchto práv podniků v dominantním postavení není v rozporu s čl. 82 SES. V případě, že přistoupí další okolnosti představující zneužití, půjde již o narušení soutěže. Jedná se zejména o bezdůvodné neposkytnutí licencí, nebo jejich selektivní udělování¹⁰².

2.1.2.4.11.1 Výlučné vazby

Těmito praktikami se snaží obchodníci k sobě připoutat své obchodní partnery. Využívají přitom obvykle určitého postavení závislosti či výlučnosti (nebo obojího). V katalogu příkladů 82/2 SES je možno zpravidla podřadit pod junktimové strategie a nebo je kvalifikovat jako diskriminaci. Jedná se o výlučné svazky, smlouvy o zákazu konkurence, dlouhodobé smlouvy, zákazy exportu a importu (rozhodnutí komise ve věcech *BPB*, ÚL L 1973, 40, 17 z 2. 1. 1973 a *Solvay* z 19. 12. 1990 ÚL L 1991, 152, 21). Podobný účinek může mít systém rabatů a slev (i věrnostních), zejména pokud vedou k neodůvodněnému rozlišování obchodních partnerů.

¹⁰¹ 6/67 *Continental Can*, 85/76 *Hofmann – La Roche*, resp. rozhodnutí Komise 5/85 *AKZO*, nebo T-51/89 *Tetra Pak II*. Tichý, L., et al., op. cit., str. 437.

¹⁰² (T-69/89 *RTÉ*; T 70/89 *BBC*; (*Decca*) rozhodnutí Komise z 21.12.1998 ÚL L 1989, 43, 27; *Tetra Pak* T-51/89 a rozhodnutí Komise 26.7.1988, ÚL L 1988, 272, 27).

Ve vztahu k tématu práce je za vylučnou vazbu považovat počáteční snahu spravovat povinně veškeré kategorie práv a pro celý svět. Například v rozhodnutí *GEMA*¹⁰³ byl takový postup prohlášen za zneužití dominantního postavení, nicméně určitá omezení uvalená kolektivním správcem na nositele právy byla připuštěna (například povinná správa jiným správcem). V pozdějších rozhodnutích¹⁰⁴ došlo ještě k dalšímu zpřísnění postoje Komise k této otázce.

2.1.2.4.11.2 Odmítnutí dodávek

Jedná se o velkou skupinu případů podřaditelných pod omezování odbytu 82 odst. 2, písm. b) SES. Takové přerušování obchodního styku bývá též vynuceno nabídkou dalších dodávek za diskriminujících podmínek. Přerušování vztahu je přípustné pouze tehdy, je-li věcně odůvodněno.

Může jít například o zamezování přístupu k surovinám a náhradním dílům. Jiným takovým příkladem je situace, kdy dominantně postavený podnik výlučně disponuje prostředky, které umožňují přístup k danému trhu (autorská, průmyslová práva, znalosti, nebo zařízení) a kdy tento podnik odmítá tyto prostředky zpřístupnit i ostatním podnikům¹⁰⁵. Ve vztahu k tématu práce lze zmínit jednání obdobné odmítání členství některých nositelů práv v kolektivních správcích ať už z důvodů požadavku minimálních tržeb vybraných v určitém období¹⁰⁶, z důvodu cizí státní příslušnosti, propojení se subjektem s cizí státní příslušností¹⁰⁷, či z důvodu požadavku svěřeni celého repertoáru¹⁰⁸.

2.1.2.4.11.3 Veřejné podniky a monopoly

Zákazu zneužití dominantního postavení podléhají i tzv. zákonné monopoly. Například v oblastech pošt a telekomunikací, tabáku, televizního a rozhlasového vysílání, pojištění, či

¹⁰³ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 15 – 29.

¹⁰⁴ Rozhodnutí Komise ve věci *Dafipunkt, COMP/C2/37.219 Banghalter & Homem Christo v S.A.C.E.M.*

¹⁰⁵ (77/77 B. P.; rozhodnutí Komise z 4. 11. 1988, ÚL L 1988, 217, 47 *Sabena* - letecká společnost v dominantním postavení díky systému rezervací musela umožnit přístup k tomuto systému i ostatním společnostem). Tichý, L., et al., op. cit., str. 440.

¹⁰⁶ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 15 – 29.

¹⁰⁷ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 15 – 29.

¹⁰⁸ Rozhodnutí Komise ve věci *Dafipunkt, COMP/C2/37.219 Banghalter & Homem Christo v S.A.C.E.M.*

zprostředkování práce. Typickými projevy zneužívání jsou neúměrné poplatky a hospodářsky nesmyslný zákaz služeb¹⁰⁹.

2.1.2.4.11.4 Zneužití prostřednictvím kořistění

Tento typický příklad zneužití dominantního postavení je vyjádřen v 82 odst. 2, písm. c) SES jako cenová diskriminace ve vztahu k obchodním partnerům. Jedná se vlastně o zmocnění komise kontrolovat cenovou politiku dominantně postavených podniků. Měřítkem zneužití jsou hypotetické ceny v soutěži. Podle judikatury se o zneužití jedná vždy pokud cena není v žádném rozumném poměru k hospodářské hodnotě¹¹⁰. V některých případech soud použil jako měřítko koncepci srovnatelného trhu, podle níž se zdůrazňuje cenové srovnání mezi státy.

Tak například v rozhodnutích *Luzaceau*¹¹¹ a *Tournier*¹¹² soud konstatoval, že může být zneužitím dominantního postavení pokud francouzský kolektivní správce, společnost *SACEM*¹¹³ účtuje poplatky několikanásobně vyšší než ve všech ostatních členských státech, aniž by tento rozdíl byl nějak objektivně zdůvodnitelný, a ačkoliv výše těchto poplatků nijak nekoresponduje s výší poplatků poskytovaných autorům, a že je tak autorský poplatek v disproporcii s ekonomickou hodnotou poskytnuté služby.

2.1.2.4.11.5 Zneužití zásahem do struktury trhu

Jedná se zejména o spojování podniků za účelem narušení soutěže. Vzhledem k přednosti speciálního předpisu v nařízení 139/2004¹¹⁴, lze 82/2 SES aplikovat pouze v případech, na které se uvedené nařízení nevztahuje. Jedná se zejména o majetkové účasti dominantních podniků v jiných podnicích, jejichž následkem je posílení jejich pozice na trhu a oslabení soutěže. Kromě toho lze pod tento případ podřadit situaci, kdy dominantní podnik propojením s jiným podnikem získá přístup k jediné konkurenční technologii a zamezí tím vstupu dalších konkurentů na trh¹¹⁵.

¹⁰⁹ Tichý, L., et al., op. cit., str. 440.

¹¹⁰ 26/75 *General Motors*.

¹¹¹ Rozhodnutí Soudu ze dne 24. 7. 1989 ve věci *François Luzaceau and others v Société des Auteurs, Compositeurs et Éditeurs de Musique (SACEM)*, č. 61988J0110.

¹¹² Rozhodnutí Soudu ze dne 13. 7. 1989 ve věci *Ministère public v Jean-Louis Tournier*, č. 61987J0395.

¹¹³ *Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique, Neuilly*.

¹¹⁴ Například recitál (7) nařízení Rady (ES) č. 139/2004 Úř. věst. L 024, 29/01/2004 str. 001.

¹¹⁵ Tichý, L., et al., op. cit., str. 441.

2.1.2.4.11.6 Zneužití uplatňováním podmínek

Tento případ zahrnuje veškeré vnučování nepřiměřených obchodních podmínek podniky v dominantním postavení jak na straně nabídky, tak na straně poptávky. Typickými příklady jsou například nucené pronájmy telefonních zařízení, cenová omezení, nadměrné délky smluv, přemrštěné smluvní pokuty, zákaz připojení dalších zařízení, zákaz přestavby, rozšíření, nebo konvertování strojů, výhrady výlučných úprav pro dodavatele a výlučného používání materiálů od dodavatele. V oblasti kolektivní správy ve zkoumaných rozhodnutích je uplatňování nepřiměřených podmínek poměrně častým jevem. Jako příklad lze uvést případ *GEMA I*, ve kterém německý kolektivní správce GEMA čelil kritice Komise mimo jiné z toho důvodu, že se snažil prostřednictvím jednotných podmínek rozšiřovat poplatkovou povinnost i na autorským právem nechráněná díla¹¹⁶.

2.1.2.4.11.7 Omezení výroby, odbytu nebo technického rozvoje ke škodě spotřebitelů

Tato skutková podstata je orgány společenství vykládána poměrně extenzivně a zahrnuje tak každé umělé omezování nabídky nebo poptávky (většinou za účelem zvýšení či snížení cen). Příkladem takového jednání je i zastavení výroby náhradních dílů, pokud poptávka po nich trvá¹¹⁷.

2.1.2.4.11.8 Diskriminace

Ustanovení čl. 82 odst. 2, písm. c) SES představuje speciální formu zákazu diskriminace. Zakazuje použití nerovných podmínek při rovnocenných plněních. Chráněn je však pouze obchodní partner, spotřebitel je chráněn proti případné diskriminaci pouze na základě generální klauzule 82 odst. 1 SES. Příkladem takové diskriminace může být například znevýhodňování cizozemských inzerentů v oblasti (televizní) reklamy, nebo zahraničních podniků při zadávání zakázek. Ve vztahu k tématu této práce se nabízí rovněž příklad diskriminace cizích a domácích členů kolektivních správců, či diskriminace mezi domácími výrobci a dovozci¹¹⁸. Diskriminace přitom nemusí být úmyslná, nevyžaduje se ani vědomá nedbalost¹¹⁹.

¹¹⁶ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 15 – 29.

¹¹⁷ Tichý, L., et al., op. cit., str. 441.

¹¹⁸ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 15 – 29.

¹¹⁹ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 26.

2.1.2.4.11.9 Junktimy

Ustanovení článku 82 odst. 2 písm. d) zakazuje praktiky označované jako junktimy. Jedná se o jednání, kde je obchodnímu partneru bez vztahu k základnímu plnění vnucováno další dodatečné plnění. Junktimy nesouvisejících produktů nebo junktimové strategie, jsou považovány za zvlášť závažné porušení čl. 82 SES¹²⁰.

2.1.2.4.12 Právní následky zákazu zneužívání

Ačkoliv článek 82 SES je přímo aplikovatelný, jeho aplikaci většinou předchází rozhodnutí komise. Zneužití dominantního postavení nelze povolit (určitou výjimkou je 86 SES ve prospěch veřejných podniků pověřených hospodářskými službami veřejného zájmu).

V případě jednočinného souběhu (či jiného pozitivního konfliktu) s 81 SES nelze potom uplatnit výjimku ze zákazu kartelu podle čl. 81 odst. 3 SES¹²¹.

Podnik, který tento zákaz porušuje, má povinnost zanechat zneužívání a kromě toho v případě překážky vstupu může Komise nařídít dodávky. K vynucování může Komise ukládat pokuty, zejména v případě zaviněného jednání ve značné výši.

2.1.2.5 Dohody narušující soutěž (kartelové dohody)

Další významnou oblastí evropského soutěžního práva je problematika dohod narušujících soutěž, tradičně označovaných také kartelové dohody. Ve vztahu k tématu této práce však oblast dohod narušujících soutěž oblastí relativně méně významnou¹²², proto se o ní pojednává jen velmi stručně. Úprava této oblasti je obsažena v článku 81 SES (původní článek 85). Zjednodušeně řečeno toto ustanovení zakazuje dohody podniků, rozhodnutí jejich sdružení a jednání ve vzájemné shodě. Adresátem zákazu jsou obdobně jako u zneužití dominantního postavení podniky. V rámci pojmu dohod narušujících soutěž jsou z hlediska evropského soutěžního práva považovány za zcela rovnocenné jak dohody v užším smyslu, tak rozhodnutí

¹²⁰ Tichý, L., et al., op. cit., str. 442.

¹²¹ Tichý, L., et al., op. cit., str. 443.

¹²² Otázka dohod narušujících soutěž byla ve zkoumaných rozhodnutích vtažena zejména na reciproční dohody uzavírané mezi kolektivními správci a to zejména v novějších rozhodnutích *Santiago, Cannes Extension Agreement, IFPI Simulcasting a CISAC*. Otázky jednání ve shodě se dotkla rozhodnutí ve věci *Luzureau a Tournier*.

sdržení podniků a jednání ve vzájemné shodě, přičemž forma těchto dohod není rozhodující a písemná forma je vyžadována pouze v souvislosti s případnou aplikací blokových výjimek pro jednotlivé typy dohod. Primárním požadavkem, který lze dovodit ze samotné formulace zákazu, je pluralita účastníků trhu, tj. trh musí mít nejméně dva účastníky.

Důsledkem kartelových dohod je jejich absolutní neplatnost ve smyslu evropského práva, tj. jeho soudní nevytahatelnost, absence závaznosti *ab initio*, absence právních účinků. Neplatnost nastává automaticky, rozhodnutí mají pouze deklaratorní charakter. S problematikou neplatnosti kartelů souvisí některé sporné otázky týkající se platnosti jiných částí kartelové dohody, které nemají účinky omezujících soutěž, problematika navazujících (realizačních) dohod, atd.

Neplatnost často nemá sankční význam. Obzvláště patrné je to u jednání ve shodě, kde smyslem není zajistit vymahatelnost „dohody“. Možným sankčním prostředky však vycházejí i z toho, že kartelová dohoda je zároveň správním deliktem a je zde tak zpravidla možnost správního postihu účastníků těchto dohod.

Významnou část úpravy kartelových dohod tvoří také úprava výjimek ze zákazu kartelových dohod dle článku 81 odst. 3 Smlouvy.

2.1.2.5.1 Dohody mezi podniky

Pojem dohody v užším smyslu není v komunitárním právu výslovně definován. Tento pojem je logicky vykládán v rozhodovací praxi soudů a Komise jako jakýkoliv konsensuální projev účastníků dohody, z něhož vyplývá společná vůle omezit své vlastní soutěžní rozhodování a svobodu jednání, dohoda nemusí splňovat ani formální požadavky kladené na ní aplikovatelným právem pro daný smluvní typ, ani smluvní sankce ani donucovací postupy¹²³.

2.1.2.5.2 Rozhodnutí sdružení podniků

¹²³ Například rozsudek ESD ve věci *Chemiefarma v. Komise* C 41/69, SbSD 1970, s. 661; nebo rozsudek ESD ve věci *Polypropylene v. Komise*, T-1/89 SbSD II, s. 867.

Pojem rozhodnutí sdružení podniků definuje také pouze judikatura ESD a to jak pojem sdružení podniků, tak rozhodnutí. Základní myšlenkou zahrnutí tohoto pojmu mezi dohody narušující soutěž je, postihnout situace, kdy podniky využívají k omezení soutěže existujících struktur vzájemné kooperace (které samy o sobě nespádají nutně pod zákaz článkem 81 SES). Zahrnutím tohoto pojmu do výčtu typů dohod narušujících soutěž má zajistit aplikaci zákazu dohod narušujících soutěž v případech, kdy je těchto společných struktur využito způsobem určujícím jednotný postup členů takového sdružení. Sdružení je opět definováno značně široce, zahrnující jakékoliv formy asociace bez ohledu na jejich formu a na to, zda jim je jednotlivými právními řády členských států přisuzována právní subjektivita. Pokud jde o formu, předpokládá se, že rozhodnutí bude předcházet určitý právní úkon, jakým je statut, jednací řád, společenská smlouva, jednací řád, apod. Je opět zcela nerozhodné, zda je takové rozhodnutí označené jako usnesení, doporučení, nebo směrnice, podstatné je, zda s dostatečnou přesností vyjadřuje záměr koordinovat soutěžní chování členů sdružení za účelem sjednocení postupu vůči třetím osobám (podnikům-soutěžitelům).

2.1.2.5.3 Jednání ve shodě

Pojem jednání ve shodě (*concerted practices, pratiques concertées*) není v primárním ani sekundárním právu definován. Judikaturou ESD je definován jako „jakákoliv forma koordinace mezi podniky, která aniž by došlo k uzavření skutečné dohody vědomě nahrazuje rizika plynoucí z hospodářské soutěže jejich vzájemnou spoluprací“¹²⁴. Jedná se tedy o situaci, kdy konkrétní dohoda sice neexistuje, účastníci neusilují o uzavření právního úkonu, mají však zájem dosáhnout určitého cíle prostřednictvím faktické spolupráce, výsledkem je společná vůle a vědomí účastníků o společném postupu, jednání stejným způsobem, která překračuje pouhou vědomou paralelnost chování. Podmínky klasifikace jednání jako protisoutěžního jednání ve shodě jsou: a) existence kontaktu mezi podniky, b) skutečnost, že kontakt je výsledkem vědomého rozhodnutí podniků, c) podstatou kontaktu je protisoutěžní spolupráce. Podstatou spolupráce je výměna informací, kdy nezákonnost výměny informací spočívá v narušování normálních soutěžních procesů, tj. poskytováním informací druhému subjektu o zvoleném nebo plánovaném postupu. Pro posuzování legality výměny informací je nutno brát v úvahu následující faktory: strukturu

¹²⁴ Věc 48/69 ICI v. Komise „Barviná“.

relevantního trhu, druh a způsob výměny informací a výhod výměny informací pro spotřebitele. Přípustná je výměna historických statistických údajů.

Co se způsobu výměny důvěrných informací týče, přípustná může být výměna informací prostřednictvím třetího subjektu, jako například odvětvové asociace, ke které mají přístup všechny podniky z odvětví, a za podmínky, že jsou takové informace anonymizovány a zobecněny. Nevhodné v tomto ohledu je sdělování důvěrných informací podniky obchodnímu tisku, i když na druhé straně jsou přípustné obecné informace o ekonomických podmínkách trhu nebo obecných cenových hladinách v daném odvětví¹²⁵.

S hlediska praxe je důležité, že důkazy o spolupráci mohou být jak přímé, tak i nepřímé – na základě indicií¹²⁶. Ve vztahu k tématu práce lze upozornit například na rozhodnutí *Luzaceau*¹²⁷, kde se v tomto smyslu uvádí, že pouhé obdobné jednání („*parallel behaviour*“) může být silným důkazem o existenci jednání ve shodě, pokud vytváří stav, který neodpovídá normálním soutěžním podmínkám.

Další podmínkou je, že důsledkem kontaktu je udržení nebo změna obchodního chování nebo ovlivnění chování dalších subjektů¹²⁸ a také, že neexistuje jiné přijatelné vysvětlení. Tato poslední podmínka je v praxi často obtížně splnitelná.

Od jednání ve shodě je nutno odlišit dovolené paralelní chování. Vychází se z toho, že zejména cenová konvergence je znakem „dokonalé hospodářské soutěže“. Vzájemné sledování a přizpůsobování cen tak ještě nemusí být jednáním ve shodě.

2.1.2.5.1 Omezení vyloučení nebo zkresení soutěže

Další podmínkou uplatnění zákazu dohod narušujících soutěž je narušení soutěže v jeho třech formách, tj. omezení, vyloučení nebo zkresení soutěže. Pro posouzení narušení soutěže je nutné věnovat pozornost zejména účelu (cíli) dohody, zda se jedná o skutečné nebo pouze potenciální narušení a jaký je rozsah dopadu na soutěž. Z hlediska účelu je podstatné, zda účelem dohody je vyloučení, omezení nebo zkresení soutěže. Potenciální narušení musí být zkoumáno

¹²⁵ C-885/89 *Woodpulp*.

¹²⁶ C7/95 *John Dere*.

¹²⁷ Soudu ze dne 24. 7. 1989 ve věci *François Luzaceau and others v Société des Auteurs, Compositeurs et Éditeurs de Musique (SACEM)*, č. 61988J0110.

¹²⁸ věc 40-48/73 *Suiker Unie*.

v kontextu soutěže, tj. jak by se vyvíjela, kdyby nedošlo ke sporné dohodě. Rozsah dopadu na soutěž musí být zkoumán v ekonomickém kontextu s cílem zjistit, zda je dopad na soutěž citelný.

2.2. Přehled evropské úpravy kolektivní správy

V této pasáži bude stručně pojednáno o „psané“ úpravě dotýkající se *in concreto* kolektivní správy, a to jak v právu evropských společenství, tak v evropských státech obecně a nakonec i o úpravě kolektivní správy v českém psaném právu.

2.2.1. Právní rámec v psaném právu

Úprava postavení kolektivních správců v legislativních aktech ES je poměrně strohá¹²⁹.

Směrnice 92/100/SES čl. 4 odst. 3 a odst. 4 harmonizace práva na odměnu a kolektivní správu, jako způsob jeho uskutečňování.

Směrnice 93/83/SES, čl. 9 stanoví kolektivní správu jako obligatorní pro spravování práv vyplývající z kabelového přenosu. Čl. 1 odst. 4 definuje „*collecting society*“ jako jakoukoliv organizaci zajišťující nebo vykonávající autorská (a související) práva jako svůj jediný nebo hlavní cíl existence nebo jako jeden z cílů existence.

Směrnice č. 2001/29/ES o autorském právu v informační společnosti o kolektivní správě ve svých ustanovení nemluví, ale v recitálu (26) poukazuje na potřebu podpory vzájemných dohod o kolektivní správě za účelem možnosti udělování licencí u automatických služeb vysílateli k jejich televizním a rozhlasovým produkcím. Nakonec je důraz kladený na kolektivní správu práv patrný i z recitálu 17 (je potřeba zejména vzhledem k digitálnímu prostředí zajistit zvýšenou úroveň racionalizace a transparentnosti v souladu s pravidly soutěže) a z recitálu 18.

Kolektivní správa se zdá být i funkčním základem práv z prodeje umělců podle Směrnice č. 2001/84/ES, i když není kogentní.

¹²⁹ Sdělení Komise Radě, ..., op. cit., str. 15.

A i poslední dvě směrnice 2001/29/ES a 2001/84/ES obsahují požadavek zvýšení transparentnosti a účinnosti ve vztahu ke kolektivním správcům.

2.2.1.1 Doporučení č. 2005/737/ES

Doporučení Komise č. 2005/737/ES ze dne 18. května 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné online hudební služby¹³⁰. Členské státy se v tomto doporučení vyzývají, aby přijaly vnitrostátní úpravu, která by pro online oblast zahrнула jednotlivé body doporučení, které v hrubých rysech shrnují dosavadní rozhodnutí Komise zejména co se týče rozhodnutí nové generace, tj. *IFPI Simulcasting, Santiago, Cannes Extention Agreement, a CISAC*.

Toto doporučení je vyjádřením varování Komise adresovaného kolektivním správcům, komunikovaného v těchto rozhodnutích v tom smyslu, aby kolektivní správci nepřenesli bez dalšího určité monopolistické praktiky známé dosud ze správa off-line práv, do sféry online exploatace těchto práv.

Doporučení obsahuje v bodech následující úpravu:

Práva nositelů práv (členů):

- Právo svěřit správu online práv kolektivnímu správcí dle vlastního výběru, s územním rozsahem dle vlastního výběru, a to bez ohledu na sídlo, či státní příslušnost nositele práv či kolektivního správce /čl. 3-5/.
- Právo na spravedlivé rozdělování licenčních poplatků mezi nositele práv. /čl. 10/
- Právo na transparentní vyúčtování služeb /čl. 11-12/ včetně pravidelných správ o všech udělených licencích, platných sazbách a vybíraných a rozdělených licenčních poplatcích /čl. 14/.
- Právo na rovné /nediskriminativní/ a spravedlivé a vyvážené zastupování /čl. 13/.

¹³⁰ Doporučení Komise č. 2005/737/ES ze dne 18. května 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné online hudební služby.

Práva uživatelů:

- Právo na udělení licence na základě objektivních kritérií bez jakékoliv diskriminace mezi uživateli

2.2.2 Kolektivní správa v národních právech

Kolektivní správa je ve všech členských státech předmětem regulace, rozdíly jsou však zejména v rozsahu a míře regulace, a dále také ve vývoji. Nové úpravy byly přijaty nebo iniciovány ve Francii, Belgii, Nizozemí, Luxembursku a Portugalsku, s cílem vyšší transparentnosti ve výkonu kolektivní správy a větší akontability (schopnosti předkládat účty ze své činnosti). Zdá se však, že tyto úpravy nesdílejí společnou strukturu hodnot¹³¹.

2.2.3 Kolektivní správa v českém právu

Pro oblast českého práva je kolektivní správa upravena zákonem č. 121/2001 Sb. Autorským zákonem, v platném znění (AuZ). Kolektivní správa je upravena převážně v Hlavě IV Kolektivní správa.

AuZ upravuje základní aspekty kolektivní správy. Definiuje kolektivní správu, v souladu se směrnici č. 93/83/SES a i nad její rámec stanoví okruhy práv povinně kolektivně spravovaných, definiuje kolektivní správce a způsob a podmínky, za kterých jim může být uděleno, případně odňato oprávnění k výkonu kolektivní správy, dále stanoví základní zásady ve vztahu kolektivní správce – nositel práv a ve vztahu kolektivní správce – uživatel, dále upravuje kolektivní a hromadné smlouvy, dozor ministerstva kultury a základní pravidla distribuce odměn vybraných kolektivním správcem paušálně ze zařízení a médií mezi jednotlivé skupiny nositelů práv.

2.3. Specifikace postavení kolektivních správců v rozhodnutích Komise a Soudu

¹³¹ Sdělení Komise Radě, ..., op. cit., str. 15.

Od sedmdesátých let jak Soud, tak Komise vydala celou řadu rozhodnutí dotýkající se soutěžněprávních aspektů kolektivní správy. V těchto rozhodnutích je možné pozorovat určitou dynamiku v přístupu jak evropských institucí, kde z rozvojem technologií dle názoru Komise odpadají důvody pro některá tradiční omezení jak vůči členům, tak vůči uživatelům.

Určitý posun lze pozorovat i v samotném průběhu řízení, která měla původně výrazně sporný charakter a byla ukončována rozhodnutím Komise o porušení zákazu zneužití dominantního postavení a která jsou v nedávné době většinou vyřešena tím způsobem, že kolektivní správci v řízení nabídnou závazky k rozptýlení obav Komise z narušení hospodářské soutěže.

Pouze velmi rámcově lze tak s ohledem na tyto skutečnosti orientačně rozdělit zkoumaná rozhodnutí na rozhodnutí první generace (*GEMA I, II, III, Luzaceau Tournier*), která jsou časově situována do období sedmdesátých a osmdesátých let dvacátého století a ze kterých vyšly základní principy kolektivní správy vůči členům kolektivních správců i vůči komerčním uživatelům autorských děl.

V rozhodnutích druhé generace (*Dafipunkt, Santiago, Cannes Extension Agreement, IFPI Simulcasting a CISAC*) dochází zejména k modifikaci (zprůšnění) postoje Komise a Soudu k určitým otázkám a dále k řešení specifických nových otázek souvisejících s vývojem technologií.

2.3.1. GEMA I

Prvním a dodnes citovaným rozhodnutím v oblasti postavení kolektivních správců je rozhodnutí Komise ze dne 2. června 1971 „*GEMA*“, dnes označované také jako *GEMA I*¹³². Význam rozhodnutí spočívá v tom, že z něj pro kolektivní správce vyplynula první soubor poměrně jednoznačně formulovaných závazných pravidel omezující jejich jednání vůči autorům a uživatelům. Rozhodnutí se týkalo německého kolektivního správce¹³³.

Obecně Komise v rozhodnutí *GEMA I* konstatovalo ve vztahu k aplikaci článku 86 (dnes 82) SES, že podle článku 86 (dnes 82) SES je nekompatibilní se společným trhem a zakázáno,

¹³² Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 15 – 29.

¹³³ *GEMA - Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte*, tedy přibližně „Společnost pro práva výkonných umělců a pro práva mechanického rozmnožování v oblasti hudby“.

takové jednání jednoho nebo více podniků které představuje zneužití dominantního postavení (na společném trhu nebo alespoň na podstatné části) tohoto podniku (těchto podniků) má-li za následek alespoň potenciální ovlivnění soutěže. Přičemž komise dospěla k následujícím dílčím závěrům (i) GEMA je podnikem ve smyslu 86 (dnes 82) (za úplaty systematicky přebírá a spravuje hudební autorská práva); (ii) GEMA je v dominantním postavení na trhu SRN, který představuje významnou část společného trhu; (iii) GEMA zneužívá svého dominantního postavení: diskriminací občanů jiných členských států; zatěžováním povinnostmi, které nejsou nezbytné; bráněním vytvoření jednotného trhu poskytování služeb hudebních vydavatelů; smluvním rozšiřováním autorského práva i na nechráněná díla; diskriminací nezávislých importérů gramofonových desek a importérů videorekordérů a magnetofonů vůči domácím výrobcům.

Zajímavá je zejména ta část odůvodnění rozhodnutí GEMA I., které popisuje jednotlivé formy zneužití, neboť z nich lze abstrahovat závazné normy chování i pro jiné kolektivní správce.

Komise tak předně konstatovala, že zneužití spočívá zejména v diskriminaci státních příslušníků ostatních členských států a to:

a) skladatelů a autorů, kteří se prakticky nemohou stát řádnými členy GEMA a nemají tak právo podílet se na řízení společnosti (pasivní a aktivní volební a hlasovací právo). A nemohou dále profitovat z dodatečných plateb vyplývajících ze systému kotací, což je přímo ekonomicky znevýhodňuje.

b) hudebních vydavatelství se sídlem mimo SRN, které se nemohou stát řádnými ani mimořádnými členy GEMA. Přitom řádnými členy se nemohou stát ani vydavatelství se sídlem v SRN, jsou-li obchodně či osobně propojeny s vydavatelstvími v zahraničí.

c) diskriminativním Komise shledala dále i ustanovení statutu GEMA paragraf 7, bod 1, které vyžaduje pro řádné členství průměrné platby přijaté GEMA v pěti po sobě jdoucích letech. Doba kdy platby přijímaly jiné zahraniční společnosti se do této doby nezapočítávají.

d) za diskriminativní označila Komise rovněž paragraf 13, bod 1, druhá alinea statutu GEMA, který vylučuje z členství v dozorčí radě občany jiných členských států.

e) dalším diskriminačním prvkem jsou i ustanovení Licenční smlouvy stanovící povinnost autora informovat o změně státního občanství (paragraf 7 první alinea Licenční smlouvy)¹³⁴.

Zneužití dominantního postavení shledala Komise i ve skutečnosti, že GEMA zatěžuje své členy povinnostmi, které nejsou objektivně zdůvodnitelné a které zejména komplikují přestup členů k jiné společnosti. Komise tak konstatovala, že v zásadě je zneužitím, že GEMA požaduje postoupení práv všech kategorií a pro celý svět (paragraf 3, bod 1, písmeno a) statutu a paragraf 1 Licenční smlouvy.

Komise konstatovala, že nepřekračuje svojí pravomoc, pokud zahrnuje do svého rozhodnutí i postoupení práv pro třetí země, protože GEMA svým členům (momentálně z velké části německým) brání postoupit svá práva na jinou společnost v rámci společenství.

V rozhodnutí *GEMA I* Komise rovněž konstatovala, že dané rozhodnutí se netýká dominantního postavení jako takového, pouze jeho zneužívání, neboť i po modifikaci licenčních smluv v rámci tohoto rozhodnutí, GEMA bude v dominantním postavení. GEMA bylo zejména vytýkáno, že se pomocí svého dominantního postavení snaží nastolit absolutní monopol, a to nepřímo prostřednictvím licenčních smluv.

Komise dále konstatovala, že aplikace článku 86 (dnes 82) SES na vztahy mezi GEMA a jejími členy nijak nevylučuje skutečnost, že vzájemné smlouvy o autorských právech vycházejí z autorského práva, které není dotčeno SES (nebylo tehdy upravené evropským právem). Ačkoliv je žádoucí, aby autorská práva byla kolektivně spravována, GEMA tuto nutnost kolektivní správy směšuje s nutností správy práv jedinou společností, která zakládá a brání svoji pozici zneužívajícími prostředky.

Na hodnocení licenčních smluv nemá dle Komise vliv ani skutečnost, že GEMA zastupuje i početnou skupinu autorů ze zahraničí, avšak pouze pro práva z mechanického rozmnožování pro Německo, neboť nositelé těchto práv se nikdy nestanou řádnými ani mimořádnými členy ačkoli jsou jejich příjmy v Německu veliké, nemohou profitovat ze „kotační procedury“¹³⁵ ani ze sociálního fondu¹³⁶, na něž finančně přispívají.

¹³⁴ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 22.

¹³⁵ V originále „*Wertungsverfahren*“.

¹³⁶ V originále „*Sozialkasse*“.

Komise proto konstatovala, že je nutné nastolit svobodu rozhodování členů GEMA: (i) zda-li chtějí svá práva pro země, kde není GEMA bezprostředně činná zcela nebo částečně převést na GEMA, či zda-li chtějí svá práva převést na jiné kolektivní správce; (ii) zda-li chtějí svá práva pro země, kde je GEMA bezprostředně činná zcela převést na GEMA nebo je podle kategorií rozdělit mezi více kolektivních správců; (iii) zda správu jednotlivých kategorií GEMA odejmou (po řádném ohlášení) ke konci každého roku, a to vše aniž by pozbyli řádného členství a práva pobírat sociální poplatky a příjmy ze systému kotací. Povinnosti z §§ 7 a 9 odstavce A Statutu, které požadují pro získání statutu řádného člena určitý průměrný příjem, nejsou tímto rozhodnutím dotčena.

Komise nabídla následující výčet kategorií práv¹³⁷ ve smyslu rozhodnutí *GEMA I*:

1. všeobecné autorské právo
2. vysílací práva, včetně práv k reprízám¹³⁸
3. práva z provedení filmových děl
4. právo z mechanického rozmnožování a šíření včetně opakování
5. filmovací právo
6. právo na výrobu, rozmnožování, šíření a včetně repríz z audiovizuálních nosičů
7. jiná užívací práva, která přinese technický vývoj, nebo legislativa v budoucnu

To však, jak konstatovala Komise, nevyklučuje, aby GEMA pro oblast její bezprostřední činnosti a v kategoriích, které jí byly svěřeny vyžadovala výlučné převedení práv ke všem (i budoucím) dílům autora. Rozhodnutí Komise tedy společnosti GEMA nebrání zastupovat celý repertoár, ať už přímo, nebo na základě licence prostřednictvím jiného kolektivního správce. V nepočtených případech, kdy autor nepatří k žádnému kolektivnímu správci, neznemožňuje dle slov Komise toto rozhodnutí, aby vůči vysílatelům a výrobcům hudebních nosičů v oblasti své bezprostřední působnosti GEMA i nadále zastupovala světový repertoár¹³⁹.

Za zneužití dominantního postavení Komise označila i to, že GEMA ve statutu a v sazebníku sociálního fondu upírala svým členům právní nárok (a možnost uplatnění pořadem práva) na platby ze systému kotací a na sociální platby, ačkoliv tyto prostředky pocházely z

¹³⁷ V originále „*Sparten*“.

¹³⁸ V originále „*Wiedergabe*“.

¹³⁹ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 23.

rozdělených plateb pro členy. Komise argumentovala, že i když se vyskytují případy, kdy bezprostředního nositele práva nelze zjistit, případě pouze za nepoměrně vyšších nákladů, jedná se vždy o výtěžky z autorských práv členů anebo zahraničních nositelů práv. Komise přitom nepřipustila námitku GEMA, že tato práva jsou již zajištěna v rámci administrativního dohledu, jemuž je GEMA podřízena. Administrativní dohled totiž nemůže jednotlivým členům zajistit individuální ohled na jejich nároky. GEMA jakožto společnost v dominantním postavení nesmí vyloučit možnost vymáhání pořadem práva dodatečných plateb ze systému kotací, vyhrazených užšímu okruhu členů, ačkoliv platby do tohoto systému pocházejí od všech členů a od autorů z jiných zemí. Tento systém nemůže být ospravedlněn, tak jak namítala GEMA, že se totiž jedná o systém věrnostních prémie, jimiž jsou zmírňovány absolutním měřítku mnohem vyšší příspěvky na administrativu členů s vyššími příjmy. Že výše administrativních poplatků není pravým důvodem této selekce vyplynulo i z § 5 číslo 6 jednacího řádu, podle nějž člen zůstával ve své kotační skupině i když už podmínky pro ni stanovené nesplňoval. Komise konstatovala, že jakožto podnik v dominantním postavení, GEMA nemůže svým členům vyplácet prémie z prostředků nabytých i jinými členy nebo dokonce z plateb náležících jiným autorům. Komise však zároveň upozornila, že takové hodnocení kotační procedury se nedotýká podpor skladatelům současné vážné hudby, zakládající se na důvodech kulturních, případně sociálních¹⁴⁰.

Komise k tomuto tématu v rozhodnutí *GEMA I* dále uvedla, že GEMA jakožto společnost v dominantním postavení rovněž nesmí vyloučit možnost vymáhání pořadem práva některým skladatelům, autorům a hudebním vydavatelům stát se řádnými členy i přes poplatky jí plynoucí z licenčních smluv, nebo jim členství odejmout, jsou-li obchodně závislí na jiných hudebních nakladatelstvích.

Jak dále vyplývá z odůvodnění rozhodnutí ve věci *GEMA I*, společnost GEMA se těmito postupy snažila dle vlastního vyjádření o zamezení kolize zájmů plynoucí z vertikální integrace, která na tomto trhu dle GEMA působí značně protisoutěžně (s negativními účinky vertikální integrace na soutěž Komise vyjádřila souhlas). Tato námitka však nebyla Komisí vzata v potaz. Komise i v tomto případě konstatovala, že GEMA zneužívá své dominantní postavení, neboť jako taková v tomto případě má použít nejmírnějšího prostředku, například odmítnutí hlasovacího práva v určitých případech (například hlasování o uzavírání smluv s hudebními

¹⁴⁰ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 23.

vydavatelé)¹⁴¹.

Dle odůvodnění rozhodnutí *GEMA I* pak zneužití dominantního postavení nakonec spočívalo v tom, že GEMA nespravedlivě ztěžovala svým členům přestup k jinému kolektivnímu správci. GEMA tak činila zejména tím, že podle §3 bod 1, písm. a) statutu a §10 licenční smlouvy musel člen společnosti GEMA postoupit svá práva na celých šest let. Dle Komise nebylo zde možné přijmout námitku, že tato doba je z hlediska GEMA nutná pro uzavírání dlouhodobějších licenčních smluv. Obzvláště, když licenční smlouvy mezi autory (členy) a GEMA nebyly časově koordinovány a §11 licenční smlouvy připouštěl uzavírání licenčních smluv (s uživateli) i po ukončení licenční smlouvy (smlouvy o postoupení práv) (s nositeli práv).

Ve vztahu k nespravedlivému zatěžování členů povinnostmi bylo Komisí společnosti GEMA dále vytýkáno, že výpověď podle §9 Statutu ponechávala nedotčenou platnost smlouvy o postoupení práv nositele práv (licenční smlouvy). Ačkoliv i zde je v §11 Smlouvy o postoupení práv vyhověno legitimnímu požadavku splnění stávajících z uzavřených licencí.

V tomto smyslu byla dle Komise obzvláště tvrdá i okolnost, že podle §1 Smlouvy o postoupení práv nositel práv postupuje kolektivnímu správci i všechna práva, která vzniknou v budoucnu, přičemž případná výpověď dle §11, neměla na postoupení těchto budoucích práv vliv. Toto ustanovení již nemělo, jak Komise uvedla žádnou souvislost se spravováním již udělených licencí (uživatelům), pouze bránilo členům v přestupu k jiné společnosti (neboť by po přestupu po několik nemohl nabídnout svému novému kolektivnímu správci žádná nová díla).

Komise dále ke konstatovanému zbytečnému zatěžování členů povinnostmi uvedla, že také status Sociálního fondu GEMA vytvářel ve své tehdejší podobě prostředek přivázání svých členů. Šlo zejména o velice dlouhou čekací dobu (20let) a ustanovení, že při ukončení členství všechny podpory končí. Tento systém nebral v potaz, že do Sociálního fondu přispívají průběžně všichni členové. Komise vyjádřila názor, že v této souvislosti se jeví vhodnější čekací doba nanejvýše pěti let. Tato lhůta odpovídá přibližně systémům sociálního zabezpečení v členských státech a lze ji doporučit i jiným kolektivním správcům (jejich sociálním fondům). Toto rozhodnutí se však, dle výslovné poznámky Komise, nedotklo maximální výše příspěvků ze Sociálního fondu stanoveného na 12.000 DM ročně, i když příspěvek člena do tohoto fondu

¹⁴¹ K hledisku přiměřenosti viz kapitolu 2.1.2.4.9.

mohl být mnohonásobně vyšší. Komise uznala v tomto ohledu pojetí solidarity aplikované Sociálním fondem i ohledy na německé fiskální předpisy týkající se společností.

Zneužití dle Komise dále spočívalo v tom, že GEMA systémem, který aplikovala, bránila vytváření jednotného trhu služeb hudebních vydavatelství. GEMA odmítala výtky, že její činnost vede k vytvoření národních skupin hudebních vydavatelství¹⁴² a brání skladatelům a autorům textů vybrat si svobodně vydavatele. Tyto námitky však nebyly akceptovány. Zrušení §2, bod 4 statutu dle Komise nezměnilo nic na tom, že §6, b), čtvrtá alinea nadále odpíral řádné členství vydavatelstvím se sídlem v Německu, která jsou osobně nebo ekonomicky propojené se zahraničními vydavatelstvími. Za situace, kdy GEMA přijímala zahraniční vydavatele se sídlem v jiném členském státě pouze jako přidružené členy¹⁴³, byli tito vydavatelé znevýhodněni i v případech, že měli zastoupení v Německu, protože skladatelé a autoři textů mohli raději zvolit vydavatele, který je „řádným“ členem GEMA, a má tak přístup k platbám z kotační procedury a ze Sociálního fondu¹⁴⁴.

Komise ve věci *GEMA I* rovněž shledala, že GEMA zneužívala své dominantní postavení i vůči německým výrobcům gramofonových desek tím, že smluvně rozšiřovala správu i na předměty autorským právem nechráněné¹⁴⁵. Komise vyjádřila názor, že pokud budou absolutní zákonná práva, jako je i právo autorské, používána pomocí vytváření různých licenčních ujednání i pro nechráněná díla, za něž jsou pak gramofonovými společnostmi placeny poplatky, bude se jednat o zneužití podle článku 86 (dnes 82), pokud tyto praktiky bude provádět podnik v dominantním postavení (jako zde GEMA). Nebýt totiž dominantního postavení GEMA, gramofonové společnosti by takovou úpravu neakceptovaly. Námitky GEMA, že tento postup zajistí vyšší prodeje autorským právem chráněné hudby (místo toho, aby vydavatelé vydávali z větší části pouze hudbu autorským právem již nechráněnou), nebyly akceptovány, neboť popsané chování hudebních vydavatelů je legitimní a neodůvodňuje uplatnění takovýchto rozšiřujících ustanovení.

Dle odůvodnění dále GEMA zneužívala své dominantní postavení i vůči dovozcům gramofonových desek, a to tím, že při každém dovozu požadovala licenční poplatek, ačkoliv již byl zaplacen buďto jí, nebo jinému kolektivnímu správci. Importované desky tak byly zatěžovány

¹⁴² V originále „Verlegergruppen“.

¹⁴³ V originále „angeschlossene Mitglieder“.

¹⁴⁴ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚLL 134 20.06.1971 str. 25.

¹⁴⁵ Ke zneužití uplatňováním podmínek, viz subkapitola 2.1.2.4.11.6.

licenčními poplatky dvakrát, na rozdíl od desek vyrobených v Německu. GEMA namítala, že její chování je oprávněno na základě zásady nezávislosti autorských práv v členských státech, že licence udělená v určitém státě platí pouze pro ten stát. Touto otázkou se Komise nezabývala, přesto však konstatovala, že tato námitka je z pohledu čl. 86 (dnes 82) SES nepřijatelná, neboť v tomto případě je důležité, že GEMA (jakožto podnik v dominantním postavení) vytvářela dvojí a tudíž diskriminatorní ekonomický režim pro dovozce desek, kteří jsou zároveň výrobci a dovozci-obchodníky. Národní autorské právo není způsobilé legitimovat takovou diskriminaci. Zatímco u přímých dovozů od výrobců z jiných členských států se GEMA spokojila se zaplacením licenčního poplatku v zemi původu, tam fungujícím kolektivnímu správci, i pro šíření v Německu, nebyla GEMA ochotna tento princip rozšířit i na importy a reimporty obchodníky. Komise v této souvislosti zdůraznila, že dané rozhodnutí nebrání GEMA v účtování poplatků vyrovnávajících nižší licenční poplatky v zemi původu na úroveň licenčních poplatků účtovaných v Německu. Rozhodnutí dle Komise však rozhodně nemělo bránit GEMA v boji proti pirátským kopiím všemi prostředky domácího práva.

Další aspekt zneužití dominantního postavení společností GEMA spočíval dle Komise v tom, že prostřednictvím ZPŮ a podle §53, pátá alinea německého autorského zákona, vybírala od dovozců magnetofonových přístrojů větší příspěvky než od domácích výrobců¹⁴⁶. Námitka GEMA, že nepožadovala od dovozců větší poplatky než od domácích výrobců, byla na základě zjištění Komise smetena ze stolu. Rovněž nebyla přijata námitka GEMA, že poplatek poskytovaný domácími výrobci paušálně ročně předem bez návaznosti na skutečné prodeje a platby poskytované dovozci následně podle uskutečněných prodejů nejsou srovnatelné (z hlediska zákazu diskriminace). V celkových nákladech na výrobu představoval poplatek poskytnutý GEMA přibližně 5% u dovozců a 3% u výrobců, což je značný rozdíl představující zcela zřejmou diskriminaci dovozců¹⁴⁷. Námitku GEMA, že neznala výši efektivních nákladů na výrobu u výrobců, není, jak konstatovala Komise, podstatná, protože odpovědnost za zneužití dominantního postavení je objektivní. Subjektivní (vědění nebo povinnosti vědět) může mít pouze procesní význam.

GEMA byla dle názoru Komise, co se týče aplikace čl. 86 (dnes 82) SES a čl. 3 tehdy platného nařízení č.17, odpovědná i za smlouvy uzavřené se třemi kolektivními správci asociovanými v ZPŮ. Ve sdružení podnikatelů jako ZPŮ jsou všichni asociovaní členové

¹⁴⁶ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 26.

¹⁴⁷ Ke způsobu zneužití uplatňováním diskriminace viz subkapitola 2.1.2.4.11.8.

odpovědní za jednání sdružení, ledaže by se proti němu některý z členů výslovně postavil. Představenstvo (předsednictvo) GEMA, jakožto orgán GEMA, nezávisle na svém složení (nezávisle na jeho obsazení konkrétními fyzickými osobami), zastupovalo vždy také ZPÚ ve všech jejich dotčených jednáních. Proto bylo konstatováno, že břímě odpovědnosti leží primárně na GEMA. Komplementární odpovědnost ostatních ve sdružení ZPÚ sdružených společností „Gesellschaft zum Schutze von Leistungsschutzrechten mbH“ a „Verwertungsgesellschaft Wort“ nebyla však rovněž vyloučena.

Poté, co komise konstatovala, v čem spočívají jednotlivá zneužití dominantního postavení, vyjádřila se v odůvodnění svého rozhodnutí také k otázce, zda zneužívání dominantního postavení společností GEMA mohlo vést k narušení společného trhu. Za prvé míněnými ustanoveními statutu, „kotační procedury“, smlouvy o postoupení práv (licenční smlouvy) a statutu Sociálního fondu, bylo ztěžováno nabývání členství ve společnostech kolektivní správy v ostatních členských státech a bráněno vytvoření jednotného trhu služeb hudebních nakladatelů/vydavatelů. Zadruhé mohl dle názoru Komise být společný trh narušen kontraktuálním rozšiřováním autorského práva i na nechráněná díla, a to smlouvou s výrobcí gramofonových desek, vztahující se na veškerá díla v repertoáru GEMA, a tedy i na práva k dílům, která jí byla postoupena kolektivními správci z jiných států společenství. Tato úprava se vztahovala i na export z Německa do jiných členských států, což vedlo k neodůvodnitelnému zdražování. Zatřetí mohl být společný trh narušen dvojím zatížením autorskými poplatky dovozu uskutečňovaných obchodníky ztěžovala GEMA obchod mezi členskými státy. Diskriminací dovozců zařízení pro audio a video záznam byl ztěžován dovoz těchto zařízení z ostatních členských států do Německa¹⁴⁸.

V odůvodnění rozhodnutí GEMA I se komise věnovala rovněž hodnocení postupu GEMA vzhledem k článku 90 (dnešní 86) SES. Komise zdůraznila, že v rozporu s tím, jak se GEMA sama posuzuje, není GEMA veřejným podnikem a nejsou jí zákonem přiznána žádná zvláštní nebo výlučná práva. Německý zákon z roku 65, co se týče správy autorských a souvisejících práv, nepřiznával společnosti GEMA žádný z typů státního monopolu. To, že v §53 stanovilo, že správa autorského práva může být svěřena pouze kolektivnímu správci, nezakládalo ještě zvláštní či exkluzivní právo GEMA, neboť tato práva mohla být svěřena ke správě

¹⁴⁸ Rozhodnutí Komise ve věci GEMA ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 26.

kterémukoliv kolektivnímu správci i z jiných členských států. Komise proto konstatovala, že se článek 90 (dnešní 86) odstavec 1 proto na GEMA nevztahuje.

Komise se v dané souvislosti odůvodnění rozhodnutí věnovala také s tvrzením společnosti GEMA, že jí jsou svěřeny služby obecně ekonomicky prospěšné. Komise konstatovala, že se jednalo pouze o svěřením určitých typů smluv určitému typu institucí, jako půjčky bankám, pojištění pojišťovnám, atd. Povinnost GEMA vytvořit „Zdravotní a sociální fond“¹⁴⁹ a povinnost vzít při tvorbě tarifů ohled na náboženské či kulturní hodnoty stejně jako na potřebu péče o mládež, lze sice charakterizovat jako služby v obecném kulturním a sociálním zájmu, ne však ve smyslu článku 90 (dnešní 86) odst. 2 SES.

Komise rovněž zdůraznila, že dané rozhodnutí se nedotýká zajištění ve stáří a pozůstalých ani podpory soudobých skladatelů vážné hudby z finančních prostředků sociálního fondu. Dle názoru Komise se pouze nesmí stát nástrojem diskriminace a ztěžováním členům přechodu k jiným kolektivním správcům.

Rozhodnutí se dle výslovného upozornění Komise netýkalo ani nastavení tarifů, aby mohl být brán ohled na náboženské, kulturní a sociální potřeby. Komise se proto přiklonila k závěru, že článek 90 (2) SES není proto možné na danou situaci uplatnit, stejně tak, jako bylo nutno v tomto smyslu odmítnout i námitku Německého svazu skladatelů.

V případě uvolnění některých fondů z „kotační procedury“ u zábavné a taneční hudby má GEMA dle názoru Komise plnou volnost požit tyto prostředky na snížení administrativních nákladů, nebo pro Sociální fond, aby nedocházelo k další diskriminaci.

Vzhledem k těmto konstatováním, že ve zmíněných aspektech GEMA zneužívá své dominantní postavení, nařídila Komise GEMA od těchto zneužití okamžitě upustit. GEMA bylo nařízeno změnit příslušná ustanovení Statutu, systému „kotační procedury“, licenční smlouvy (smlouvy o postoupení práv) a statutu Sociálního fondu s tím, že všechny takové změny musí být v souladu i s německým právem. Pro uskutečnění těchto změn byla GEMA stanovena šestiměsíční lhůta.

¹⁴⁹ *Vorsorge- und Unterstützungskasse; caisse de prévoyance et de secours.*

2.3.1.1 GEMA II

Rozhodnutí *GEMA I, II a III* bývají často citována společně. Vzhledem k tomu, že z hlediska tématu této práce má zásadní význam rozhodnutí *GEMA I*, je krátké pojednání o rozhodnutích *GEMA II a III* v této práci obsaženo jako podkapitola kapitoly věnující se rozhodnutí *GEMA I*.

Rozhodnutí *GEMA II*¹⁵⁰ bylo pouze modifikací rozhodnutí *GEMA I* a to na základě žádosti společnosti *GEMA*. Modifikace spočívala v připuštění tříleté minimální doby členství, případně tříleté oznamovací lhůty pro odejmutí některých částí svěřeného autorského práva.

2.3.1.2 GEMA III

Rozhodnutí Soudu z 18. října 1979, označované rovněž jako *GEMA III*¹⁵¹, není z hlediska tématu této práce tak zajímavé. Upravuje totiž vesměs procedurální otázky, týkající se zejména otázky, zda má stěžovatel tvrdící porušení zákazu zneužití dominantního postavení právo domáhat se finálního rozhodnutí.

2.3.2 Tournier

Tématem rozhodnutí soudu ze dne 13.7.1989, ve věci 395/87 *Ministère public v Jean-Louis Tournier* byly podobné otázky jako v rozhodnutí *Luzaceau*¹⁵². Některé pasáže publikovaného rozhodnutí ve věci *Tournier* jsou téměř identické s příslušnými pasážemi rozhodnutí ve věci *Luzaceau* a obě rozhodnutí se týkala identické činnosti francouzského kolektivního správce, společnosti *Sacem*. Přes značnou podobnost obou rozhodnutí autor této práce považoval za vhodné zrekapitulovat obsah obou rozhodnutí, a to z toho důvodu, že bývají citována obě¹⁵³.

¹⁵⁰ Rozhodnutí Komise ze dne 6. 7. 1962 ve věci *GEMA* č. 72/268/EHS, čj. 31972D0268, Ústř. věst L 166 ze dne 24. 7. 1972 str. 0022-0023.

¹⁵¹ Rozhodnutí Soudu ze dne 18. 10. 1979 ve věci *GEMA, Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte, v Commission of the European Communities* č. 125/78, čj. 61978J08125.

¹⁵² Rozhodnutí Soudu ze dne 24. 7. 1989 ve věci *François Luzaceau and others v Société des Auteurs, Compositeurs et Éditeurs de Musique (SACEM)*, čj. 61988J0110.

¹⁵³ Dle přehledu odkazů na rozhodnutí Soudu CJCE-Système MINIDOC na internetových stránkách Soudu: http://curia.europa.eu/fr/coopju/aperçu_reflets/common/reccdoc/notes/Notes_54-88.pdf je na rozhodnutí ve věci *Tournier* citováno v 10 publikacích a na rozhodnutí ve věci *Luzaceau* rovněž v 10 publikacích, přičemž v sedmi případech odkazují tyto publikace na obě věci zároveň.

Soud v úvodu rozhodnutí *Tournier*¹⁵⁴ vyslovil právní větu, že kolektivní správce jednající v zastoupení za nositele autorských práv na základě jeho licence nemůže využívat exkluzivního uživatelského práva k bránění nebo omezování dovozu hudebních nahrávek, které byly po právu uvedeny na trh v jiném členském státě, ať už autorem samotným nebo s jeho souhlasem. Dle této právní věty ustanovení národní legislativy nesmí umožňovat národnímu kolektivnímu správci, který má de facto monopol v oblasti správy práv autorských a souvisejících, zatěžovat odvody import disků již právoplatně uvedených na trh v některém členském státě (autorem, nebo s jeho souhlasem).

Další právní větou vyslovenou soudem v rozhodnutí *Tournier* bylo, že tehdejší články 30 a 59 SES mají být vykládány tak, že zabraňují aplikaci národní legislativy, která by považovala za porušení autorského práva veřejné provedení chráněného hudebního díla, bez zaplacení poplatku, pokud tento poplatek již byl za reprodukci díla autorovi zaplacen v jiném státě.

Třetí právní větou v úvodu rozhodnutí *Tournier* bylo, že reciproční dohody o zastoupení mezi kolektivními správci práv souvisejících s hudebními díly samy osobě nepředstavují omezení soutěže (podle čl. 85 (dnes 81) odst. 1 SEHS), za podmínky, že se jedná o smlouvy, v nichž si kolektivní správci vzájemně udělují právo autorizovat požadavky na veřejné provozování hudebních děl členů všech ostatních kolektivních správců za účelem podřízení těchto autorizací určitým podmínkám (v souladu s příslušnými národními úpravami). Omezení soutěže nepředstavují tyto smlouvy zejména, jsou-li uzavírány se záměrem: (i) na straně jedné podřídit všechna chráněná hudební díla, a to bez ohledu na jejich původ jednotným podmínkám v rámci členského státu (v souladu s mezinárodními smlouvami zakotvujícími zákaz diskriminace), (ii) na straně druhé se záměrem umožnit kolektivním správcům možnost využít pro ochranu děl, jež zastupují, v jiných členských státech organizační struktury tam etablovaných kolektivních správců (bez nutnosti vytváření vlastní sítě smluv s uživateli a monitorování). Jak Soud konstatoval v odůvodnění rozhodnutí ve věci *Tournier*, situace může být odlišná v případě, že smlouvy zakotvují výlučná práva, prostřednictvím nichž kolektivní správci brání uživatelům nahrané hudby v přímém přístupu k jejich repertoáru.

Čtvrtou právní větou v úvodu rozhodnutí *Tournier* bylo, že článek 85 (dnes 81) SEHS musí být vykládán v tom smyslu, že zakázáno je jakékoliv jednání ve shodě kolektivních správců,

¹⁵⁴ Rozhodnutí Soudu ze dne 13. 7. 1989 ve věci ve věci 395/87 *Ministère public v Jean-Louis Tournier*, č. 61987/0395.

jehož cílem nebo důsledkem je odmítání přístupu uživatelům z jiných členských států k jejich repertoáru (k repertoáru kolektivních správců podílejících se na daném jednání ve shodě). Působnost zjistit, zda dochází k jednání ve shodě mají národní soudy. Národní soudy by přitom měli mít na paměti, že pouhé společné jednání (*parallel behaviour*) může být silným důkazem o existenci jednání ve shodě, pokud vede k soutěžním podmínkám, které neodpovídají normálním soutěžním podmínkám. Společné jednání nelze ale samo osobě posuzovat jako jednání ve shodě, pokud ho lze přičítat nějakému jinému důvodu, než jednání ve shodě. Příkladem takového důvodu může být, že pokud by byl umožněn přímý přístup k jejich repertoáru, museli by tyto kolektivní správci vytvářet vlastní správní a monitorovací systém v cizí zemi¹⁵⁵.

Pátá právní věta v úvodu rozhodnutí *Tournier* obsahuje názor ESD, že zamítnutí národního kolektivního správce udělit uživatelům přímý přístup pouze k zahraničním dílům, která zastupuje, nemá za cíl nebo následek omezení konkurence na společném trhu, ledaže by takové zpřístupnění v omezeném rozsahu nenarušilo zájmy nositelů práv a nevedlo ke současnému zvýšení nákladů na správu a monitorování užívání chráněných děl.

V šesté a poslední právní větě v úvodu rozhodnutí *Tournier* vyjadřuje soud svůj názor, že národní kolektivní správce v dominantním postavení na podstatné části společného trhu vytváří nespravedlivé obchodní podmínky, pokud autorské poplatky, které účtuje (diskotékám), jsou zjevně vyšší než poplatky účtované v jiných členských státech¹⁵⁶ (srovnání na trvalejší bázi), ledaže by takovýto rozdíl byl objektivně zdůvodnitelný s odkazem na objektivní a významné rozdíly v kolektivní správě autorských a souvisejících práv na srovnávaných trzích¹⁵⁷.

V řízení ve věci *Tournier* šlo o to, že rozhodnutím z 2. 12. 1987, které bylo soudu doručeno 23. 12. 1987, se odvolací soud v Aix-en-Provence obrátil na Soud s žádostí o předběžné rozhodnutí podle (tehdejšího) článku 177 SEHS s několika otázkami týkajícími se interpretace (tehdejších) článků 30, 59, 85 a 86 SEHS zejména s ohledem na to, zda některé obchodní podmínky uvalované na uživatele kolektivním správcem autorských a souvisejících práv k dílům hudebním nejsou v rozporu s těmito ustanoveními.

¹⁵⁵ K otázce jednání ve shodě viz subkapitola 2.1.2.5.3.

¹⁵⁶ K objektivní povaze zneužití obdobně rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 26.

¹⁵⁷ k otázce zneužití uplatňováním podmínek viz subkapitola 2.1.2.4.11.6, k otázce zneužití prostřednictvím diskriminace viz subkapitola 2.1.2.4.11.6.

Tyto otázky vzešly z trestního řízení proti Jeanu Louisovi Tournierovi, řediteli Sacem na základě stížnosti provozovatele diskotéky v Juan-les-Pins, který rovněž uplatňoval škodu, vzniklou na základě jednání Sacem, který na něm vynucoval nadměrné, nespravedlivé, nebo neodůvodněné platby za provozování chráněných hudebních děl v jeho provozovnách, čímž se měl dopustit porušení některých ustanovení francouzského trestního práva.

Předmětem stížnosti provozovatele diskoték bylo zneužívání dominantního postavení společností Sacem, kolektivním správcem hudebních autorských a souvisejících práv. Tohoto zneužití dominantního postavení se Sacem měla dopouštět nespravedlivou výší účtovaných autorských poplatků, neochotou zpřístupnit pouze části svého repertoáru a vytvářením de facto exkluzivních smluv o vzájemném zastupování mezi kolektivními správci, jež ve svém důsledku brání uživatelům v přímém přístupu k repertoárům kolektivně spravovaným v jiných členských státech.

Soud v rozhodnutí konstatoval, že Francie představuje relevantní část společného trhu a že Sacem je v dominantním (de facto monopolním) postavení.

Podnětem k rozhodnutí Soudu byly následující otázky odvolacího soudu v Aix-en-Provence:

(1) Je výše autorských poplatků účtovaných Sacem (společností v dominantním postavení na podstatné části společného trhu) slučitelná s ustanovením článku 86 (dnes 82) SEHS, nebo naopak uvalováním neekvitních a nevyjednatelných podmínek, představuje účtování těchto poplatků zneužívající a omezující jednání¹⁵⁸?

(2) Lze organizaci systému vzájemných recipročních dohod o zastupování, uzavíraných mezi kolektivními správci, kteří mají ve většině zemí ES postavení faktických monopolů, který umožňuje kolektivním správcům provozujícím činnost v tom kterém členském státě stanovit výši autorských poplatků svévolně a diskriminačně v takové výši, aby bylo uživatelům zabráněno vybírat si díla od zahraničních autorů bez povinnosti platit autorské poplatky v tom kterém členském státě, lze takovéto jednání považovat za jednání ve shodě porušující článek 85 (dnes 81)

¹⁵⁸ Obdobná otázka byla francouzským odvolacím soudem položena i v rozhodnutí *Luzaceanu*, viz níže.

odstavec 1 Římské úmluvy, a tím také za zneužití dominantního postavení ve smyslu článku 86 (dnes 82) této úmluvy¹⁵⁹?

(3) Má být článek 86 (dnes 82) Římské úmluvy vykládán tak, že je nespravedlivou obchodní podmínkou (*unfair trading condition*), pokud kolektivní správce v dominantním postavení na podstatné části společného trhu, vázaný systémem recipročních dohod o zastupování uzavřenými s podobnými organizacemi v jiných členských státech, stanovuje škálu a výši poplatků několikanásobně vyšší než ve všech ostatních členských státech, aniž by tento rozdíl byl nějak objektivně zdůvodnitelný, a ačkoliv výše těchto poplatků nijak nekoresponduje s výší poplatků poskytovaných autorům, a že je tak autorský poplatek v disproporci s ekonomickou hodnotou poskytnuté služby?

(4) Je odmítnutí společností autorů a vydavatelů, jež zaujímá fakticky monopolní postavení v členském státě, udělit uživatelům nosičů hudebních nahrávek přístup k pouhé části z jí spravovaného repertoáru, je takové odmítnutí nutno posuzovat jako mající za cíl, nebo přinejmenším za následek, zabránění, obmezení, nebo narušení soutěže ve smyslu článku 85 (dnes 81) odst. 1?

(5) Vzhledem k tomu, že soud již judikoval, že umístění knihy nebo nahrávky k dispozici pro veřejnost je neoddělitelné od oběhu fyzického nosiče díla, což vede k vyčerpání práva na autorské poplatky a přes zaplacení kupní ceny za nahrávku, která v sobě zahrnuje i autorský poplatek za užití díla, je v souladu s (tehdejšími) články 30 a 59 aplikace národní legislativy, která považuje reprodukci pomocí hudebních nosičů za neoprávněnou, pokud nejsou placeny autorské poplatky stanovené monopolním kolektivním správcem jako diskriminační přílišné a pokud jejich výše není určována autory atd.?

Soud se v tomto svém rozhodnutí zabýval nejdříve odpovědí na otázku č. 5. Dle názoru soudu v odpovědi na tuto otázku vyvstávají dva různé problémy: 1. zda-li (tehdejší) články 30 a 59 Smlouvy zakazují aplikaci národní legislativy, která by považovala za narušení autorského práva veřejné provozování chráněných hudebních děl ze zvukových nahrávek bez placení autorských poplatků, jež byly autorovi již zaplacený v jiném členském státě. 2. Do jaké míry bude odpověď na tuto otázku ovlivněna výší zmíněných autorských poplatků.

¹⁵⁹ Obdobná otázka byla francouzským odvolacím soudem položena i v rozhodnutí *Luzacrau*, viz níže.

K tomuto Soud konstatoval, že vzhledem k rozhodnutím ve spojených případech 55 a 57/80 *Musik-Vertrieb Membran v GEMA* ((1981)) ECR 147, kolektivní správce jednající za nositele práv nemůže prostřednictvím exkluzivního uživatelského práva vyplývajícího z práva autorského bránit nebo omezovat dovoz hudebních nahrávek z jiného členského státu, kde již byly právoplatně uvedeny na trh nositelem práv samotným nebo s jeho souhlasem. Ustanovení národní legislativy nemohou, jak Soud judikoval v rozhodnutí *Tournier*, oprávnit kolektivního správce k účtování poplatků na výrobky z jiných členských států, kde byly po právu uvolněny do oběhu nositelem práv, nebo s jeho souhlasem, jen z toho důvodu, že překročili vnitřní hranice.

Dle názoru Soudu tak problémy vyvstávající vzhledem k požadavkům Smlouvy v souvislosti s autorským právem v oblasti hudebních děl, zpřístupňovaných veřejnosti jejich veřejným provozováním nejsou tytéž jako ty, které vyvstávají když je zveřejňování díla neoddělitelně spojeno se šířením fyzického média, na němž je dílo nahráno. Jak Soud upozornil, v jednom z dříve projednávaných případů nositel autorského práva a osoby uplatňující práva za něj měli legitimní zájem na výpočtu poplatků vzhledem k autorizaci provést dílo s určitým předpokládaným množstvím představení, jak soud judikoval v 62/79 *Coditel v Ciné Vog Films* ((1980)) ECR 881.

Jak soud upozornil, případ *Tournier* přinesl specifickou otázku rozlišení mezi podmínkami aplikovatelnými na dvojí situaci, kde na jedné straně jsou hudební nahrávky zbožím spadajícím pod režim volného pohybu zboží podle (tehdejšího) článku 30 a násl. Smlouvy, ale jsou rovněž použitelné pro veřejné provádění. V takovýchto podmínkách musí být rozpor mezi svobodou pohybu zboží a poskytováním služeb na jedné straně a respektováním autorského práva na straně druhé smířen tak, že nositelé práv a osoby za ně jednající (kolektivní správci) mohou využívat svých exkluzivních práv a požadovat zaplacení autorského poplatku za hudbu veřejně provozovanou z hudebních nahrávek, i když uvedení na trh této nahrávky na trh nemůže samo o sobě vést k účtování autorského poplatku v zemi, kde je hudební nahrávka veřejně prováděna.

Co se týče zneužívající a diskriminatorní povahy výše autorského poplatku, vyjádřil Soud názor, že tato výše stanovená nezávisle společností Sacem musí být posuzována v souvislosti s kompetenčními pravidly obsaženými v článcích 85 (dnes 81) a 86 (dnes 82) Smlouvy. Výše poplatku dle Soudu není okolností, kterou nutno brát v potaz při zkoumání souladu národního práva s (tehdejšími) články 30 a 59 smlouvy.

Proto tak Soud v odpověď na pátý dotaz francouzského odvolacího soudu judikoval, že (tehdejší) články 30 a 59 Smlouvy mají být vykládány tak, že nebrání národní legislativě v posuzování veřejného provozování z hudebních nahrávek (které byly v jiném členském státě po právu uvedeny, tzn. autorovi byly zaplacený poplatky za vydání nahrávky) bez zaplacení autorských poplatků jako porušování autorského práva¹⁶⁰.

Ke druhé a čtvrté otázce odvolacího soudu v Aix-en-Provence Soud předně konstatoval, že pod pojmem „reciproční dohoda o zastupování“ nutno rozumět smlouvu mezi dvěma národními kolektivními správci, jíž si obě společnosti vzájemně udělují právo, v rámci teritoria, za něž jsou odpovědny, poskytovat autorizace k provozování chráněných hudebních děl členů druhé společnosti a jíž se takové autorizace podřídí určitým podmínkám, v souladu s právem na dotčeném teritoriu. Tyto podmínky zahrnují zejména platbu autorských poplatků, jež jsou vybírány pro druhou společnost společností jednající jako její zástupce. Taková smlouva dále stanovuje, že každá společnost musí používat stejná měřítká, stejné metody a způsoby výběru poplatků jako u svého vlastního repertoáru.

Soud upozornil na skutečnost, že podle mezinárodních smluv o autorském právu jsou nositelé autorských práv, uznávání podle práva jednoho smluvního státu, způsobilí i v jiném smluvním státě ke stejné ochraně proti porušení autorského práva jako státní příslušníci tohoto jiného smluvního státu.

Z výše uvedeného soud k druhé a čtvrté otázce francouzského odvolacího soudu dovodil, že reciproční dohody o zastupování mají zpravidla dvojí účel (i) na straně jedné podříditi všechna chráněná hudební díla (bez ohledu na jejich původ) jednotným podmínkám v rámci členského státu (v souladu s mezinárodními smlouvami zakotvujícími zákaz diskriminace) a (ii) na straně druhé se záměrem umožnit kolektivním správcům možnost využít pro ochranu děl, jež zastupují, v jiných členských státech organizační struktury tam etablovaných kolektivních správců (bez nutnosti vytváření vlastní sítě smluv s uživateli a monitorování).

¹⁶⁰ Rozhodnutí Soudu ze dne 13. 7. 1989 ve věci ve věci 395/87 *Ministère public v Jean-Louis Tournier*, čj. 61987J0395, bod (15).

Dle názoru Soudu je proto zjevné, že reciproční dohody jsou smlouvami o poskytování služeb a samy o sobě nepředstavují omezení soutěže takovým způsobem, aby mohly být postíženy aplikací článku 85 (dnes 81) odst. 1 Smlouvy. Situace by mohla být odlišná pokud by smlouvy zakotvovaly exkluzivní práva, jimiž by se kolektivní správci zavázali, že neumožní přístup ke svému repertoáru pro uživatele nahrané hudby usazené v zahraničí. Nicméně takováto ustanovení byla ze smluv odstraněna na požadavek Komise.

Komise v řízení upozornila na skutečnost, že vypuštění exkluzivních klauzulí z recipročních smluv o zastupování, nevedlo ke změně chování kolektivních správců, kteří i nadále odmítali přístup ke svým repertoárům uživatelům z jiných členských států jinak, než prostřednictvím kolektivních správců tam činných. Tak dle Soudu vznikla otázka, zda kolektivní správci neudržovali svá exkluzivní práva jednáním ve shodě.

K této otázce se Komise i Sacem shodně vyjádřili, že by nebylo realistické posuzovat odmítnutí zahraničních uživatelů jako jednání ve shodě, neboť není reálné, aby kolektivní správci pro všechny ostatní země vytvářeli monitorovací a výběrčí systém. Provozovatelé diskoték v řízení uznali, že by pro kolektivní správce bylo značně obtížné vytvářet výběrčí a monitorovací systémy v cizích zemích, přesto ale vyjádřili názor, že se v tomto případě jednalo o jednání ve shodě. Na podporu tohoto tvrzení uvedli dopisy o zamítnutí od různých kolektivních správců z jiných zemí, formulované v podstatě identicky.

Jak soud konstatoval v odůvodnění rozhodnutí *Tournier*, jednání ve shodě kolektivních správců vedoucí k systematickému odmítání přímého přístupu k jejich repertoárům uživatelům z jiných zemí je nutno posuzovat jako jednání ve shodě omezující soutěž a schopné omezit obchod mezi členskými státy¹⁶¹.

Soud dále odkázal na své předchozí rozhodnutí, případ 48/96 *Imperial Chemical Industries v Commission* ((1972)) ECR 619, kde judikoval, že samotné shodné jednání může být silným důkazem jednání ve shodě, pokud vede k podmínkám, které nepředstavují normální podmínky soutěže. Nicméně jednání ve shodě nemůže být presumováno, pokud je vysvětlitelné i jinými okolnostmi než je samotné jednání ve shodě. Takovou okolností by v tomto případě mohla být skutečnost,

¹⁶¹ Rozhodnutí Soudu ze dne 13. 7. 1989 ve věci ve věci 395/87 *Ministère public v Jean-Louis Tournier*, čj. 61987J0395, bod (23).

že by kolektivní správci v případě zpřístupnění repertoáru zahraničním uživatelům museli vytvářet v každé další zemi vlastní výběrčí a monitorovací síť.

Soud na závěr těchto úvah konstatoval, že posoudit, zda-li došlo k jednání ve shodě v těchto intencích, přísluší národnímu soudu.

Na druhou otázku Soud odpověděl, že článek 85 (dnes 81) SEHS musí být vykládán v tom smyslu, že zakázáno je jakékoliv jednání ve shodě kolektivních správců, jehož cílem nebo důsledkem je odmítání přístupu uživatelům z jiných členských států k jejich repertoáru (k repertoáru kolektivních správců podílejících se na daném jednání ve shodě)¹⁶².

Čtvrtá otázka francouzského odvolacího soudu se týkala odlišného problému, a to konkrétně odmítnutí kolektivního správce udělit uživatelům ve svém území autorizaci pro pouze zahraniční repertoár, který ve svém území zastupuje.

V tomto případě ze spisů před Soudem vyplynulo, že provozovatelé diskoték chtěli získat přístup pouze k angloamerické části repertoáru spravovaného ve Francii společností Sacem, případně pouze k určité kategorii repertoáru vhodného pro hraní na diskotékách. Sacem všechny tyto požadavky odmítal. Provozovatelé diskoték tak byli nuceni platit za užívání celého repertoáru, ačkoliv hráli jen jeho část.

Francouzská vláda a Komise upozornili v řízení Soud na praktické obtíže s fragmentací repertoáru. Diskotéky by navíc ztratily možnost svobodné volby a rozdělení hudby na povolenou a nepovolenou by znamenalo nutnost rozšíření kontroly, což by vedlo k značnému zvýšení administrativních nákladů.

V rozhodnutí 127/73 *BRT b Sabam a Fonior* ((1974)) ECR 313 Soud již vyjádřil své obecné názory na smlouvy mezi kolektivními správci a jejich členy a na kompatibilitu těchto praktik s článkem 86 (dnes 82) Smlouvy. Tento případ se však týkal smluv uzavřených mezi kolektivními správci a určitými kategoriemi uživatelů a souladu takových praktik s článkem 85 (dnes 81) Smlouvy.

¹⁶² Rozhodnutí Soudu ze dne 13. 7. 1989 ve věci ve věci 395/87 *Ministère public v Jean-Louis Tournier*, čj. 61987J0395, bod (26).

Soud vyjádřil názor, že kolektivní správci sledují legitimní cíl, když se snaží bránit zájmy svých členů vůči uživatelům nahrané hudby. Smlouvy uzavřené za tímto účelem nemohou dle názoru Soudu být považovány za omezující soutěž z hlediska účelu článku 85 (dnes 81) Smlouvy, ledaže by jejich přístup překračoval meze toho, co je nutné pro dosažení takového cíle. Tyto meze by mohly být překročeny v případě, že by provozovateli diskoték požadovaný přímý přístup k pouhé části repertoáru nenarušoval zájmy autorů, skladatelů a hudebních vydavatelů a aniž by tím došlo ke zvýšení nákladů správy a monitorování užívání chráněných hudebních děl.

Soud k tomuto názoru dodal, že výsledek posouzení takovéto situace se může v jednotlivých státech lišit, je proto na národním soudu, aby učinil v tomto ohledu zjištění v konkrétním případě.

Soud odpověď na čtvrtou otázku shrnul v tom smyslu, že odmítnutí kolektivního správce hudebních děl zpřístupnit uživatelům pouze část svého repertoáru nemusí mít nutně za cíl ani za následek omezení soutěže na společném trhu, ledaže by takové zpřístupnění nemohlo narušit zájmy nositelů práv a nevedlo ke současnému zvýšení nákladů na správu a monitorování užívání chráněných děl¹⁶³.

K odpovědi na první a třetí otázku odvolacího soudu v Aix-en-Provence v odůvodnění rozhodnutí ve věci *Tournier* uvedl Soud následující.

Soud předně uvedl, že ze samotné formulace článku 86 (dnes 82) vyplývá, že nastolení jakýchkoliv nespravedlivých obchodních podmínek společností v dominantním postavení zakládá zneužití tohoto postavení.

Přitom první otázka francouzského odvolacího soudu směřovala k zjištění kritérií zneužití s důrazem na skutečnost, že podmínky nejsou sjednatelné a nespravedlivé. Třetí otázka se specifickěji týkala toho, zda odpověď na první otázku může být zodpovězena podle kritéria, jemuž přičítají značnou váhu provozovatelé diskoték a jež je zahrnuto ve formulaci otázky, a to

¹⁶³ Tento přístup byl již do značné míry překonán, viz *COLLECTIVE RIGHTS MANAGEMENT IN THE ONLINE WORLD A review of recent Commission initiatives*, přednáška Torbena Tofta, vyššího úředníka DG Competition C.2 ze dne 8.6.2006, str. 7.

vztah výše poplatků účtovaných ve Francii na jedné straně a v jiných členských státech na straně druhé.

Sacem k tomuto v řízení tvrdila, že metody pro stanovení výše poplatků v různých členských státech nejsou porovnatelné a že pokud by se dalo najít objektivní srovnávací kritérium, výsledné rozdíly by byly zanedbatelné.

Tato tvrzení Sacem byla napadena nejen provozovateli diskoték, ale i Komisí, která uskutečnila průzkum autorských poplatků účtovaných kolektivními správci diskotékám v členských státech. Tento průzkum sledoval výši poplatků v souvislosti se širokou škálou kritérií (počet míst, rozloha, otevírací doba, umístění diskotéky, vstupné, cena nejpopulárnějšího drinku a celková výše příjmů včetně daně). Ačkoli komise připustila, že tato srovnávací metoda nebere v potaz určité významné rozdíly, které mohou mezi jednotlivými státy existovat, zejména v počtu lidí, kteří diskotéky navštěvují, což závisí na různých faktorech, jako je klima, společenské zvyklosti a historická tradice. Nicméně, je-li autorský poplatek několikanásobně vyšší než poplatky účtované v jiných členských státech, jedná se o zjevnou nerovnost, což Komise považuje za výsledek svého průzkumu.

Soud v této souvislosti konstatoval, že pokud podnik v dominantním postavení na relevantní části společného trhu účtuje za své služby poplatky významně vyšší než podniky v jiných členských státech, což je ověřeno průzkumem na dlouhodobé bázi, jedná se o silný indikativ zneužití dominantního postavení. Je potom na zmíněném podniku, aby odůvodnil tento rozdíl odkazem na objektivní rozdíly v situaci v dotčeném členském státě a převažující situaci v ostatních členských státech.

Sacem v řízení uvedla, že takovou skutečností mohou být velmi vysoká vstupné na diskotéky ve Francii, tradičně vysoká úroveň autorskoprávní ochrany ve Francii a zvláštnosti francouzské legislativy, která při hraní hudebních nahrávek požaduje nejen poplatek z provozování, ale i poplatek z mechanické reprodukce.

Soud v reakci na tato tvrzení Sacem uvedl, že tyto okolnosti nemohou ospravedlnit podstatnější rozdíly mezi autorskými poplatky účtovanými v různých státech. Vysoké ceny vstupného jsou jedním z faktorů, jejichž příčinou mohou být i vysoké autorské poplatky. To že ve některých zemích (včetně Francie) účtován i poplatek z mechanické reprodukce, nemusí nutně

indikovat, že autorská ochrana v těchto zemích je vyšší. Jak bylo judikováno v případě 402/85 *Basset v Sacem* ((1987) ECR 1747, doplňkový reprodukční poplatek plní ekvivalentní funkci autorské odměny a může být chápán jako jeho součást.

Sacem rovněž v řízení uvedla, že v různých zemích se v oblasti kolektivní správy vytvořili různé zvyklosti a že v některých se kolektivní správci nezaměstnávají trváním na vybírání malých poplatků od malých uživatelů jako jsou diskotéky, taneční agentury nebo majitelé kaváren, ve Francii se vyvinula v zájmu plného zajištění práv autorů opačná tradice.

Soud tento argument společnosti Sacem odmítl. Z dokumentů předložených soudu bylo dle názoru Soudu zjevné, že hlavním faktorem z tohoto pohledu je výše provozních nákladů, přičemž jak vyplývá ze spisů národního soudu, disponuje Sacem mnohem větším počtem zaměstnanců než kolektivní správci v jiných zemích a navíc je proporce mezi příjmy a platbami nositelům práv výrazně v neprospěch nositelů práv. Nelze vyloučit, že tato situace (značné zatížení administrativou) je zapříčiněná nedostatkem konkurence, což následně vede k vyšší úrovni účtovaných autorských poplatků.

Soud tak z výše uvedeného dovedl, že musí být učiněn závěr, že na základě srovnání s jinými členskými státy, lze dovést vážné podezření ze zneužívání dominantního postavení francouzským kolektivním správcem¹⁶⁴.

K argumentu provozovatelů diskoték, kteří se snažili dovést nespravedlivost účtovaných autorských poplatků srovnáním s jinými velkoplošnými uživateli (televize, rozhlasové stanice) se Soud v tomto předběžném rozhodnutí odmítl vyjádřit, a to s poukazem na to, že nebyl navržen žádný základ pro konzistentní a spolehlivé srovnání.

V řízení byla vznesena i otázka zda blanketní nebo procentuálně stanovené poplatky mají být vzaty v potaz při rozhodování, zda výše autorského poplatku byla spravedlivá v rámci článku 86 (dnes 82) Smlouvy. Soud v tomto ohledu pouze poukázal na odpověď na čtvrtou otázku. Skutečnost, že autorský poplatek je účtován formou procenta z tržby může být kritizován s odkazem na zákaz obsažený v článku 86 (dnes 82) Smlouvy, pouze pokud mohou i jiné metody použitelné pro dosažení legitimního cíle hájení zájmů nositelů práv, bez případného zvýšení administrativních nákladů.

¹⁶⁴ K objektivní povaze zneužití obdobně rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 26.

Soud tak ve smyslu těchto vývodů v odpověď na první a třetí otázku judikoval, že článek 86 (dnes 82) Smlouvy má být vykládán v tom smyslu, že dominantním postavení na relevantní části společného trhu účtuje za své služby poplatky významně vyšší než podniky v jiných členských státech, což je ověřeno průzkumem na dlouhodobé bázi, jedná se o uvalování nespravedlivých obchodních podmínek. Nebylo by tomu tak, pokud by zmíněný podnik odůvodnil tento rozdíl odkazem na objektivní rozdíly v situaci v dotčeném členském státě a převažující situaci v ostatních členských státech¹⁶⁵.

2.3.3 Luzaceau

Dalším z často citovaných rozhodnutí v oblasti postavení kolektivních správců je rozhodnutí Soudu ve věci *Luzaceau*¹⁶⁶. Rozhodnutí *Luzaceau* se týká zejména otázek omezení soutěže ve formě vzájemných smluv o zastoupení, dále také mezi presumpce jednání ve shodě, otázek zneužití dominantního postavení formou odmítnutí národního kolektivního správce udělit uživateli z jiného členského státu přímý přístup k jeho repertoáru a nakonec zneužití dominantního postavení ve formě nespravedlivých obchodních podmínek, jejichž důsledkem uživatelé platí autorské poplatky zřetelně vyšší než v jiných členských státech, a souvisejících otázek možného ospravedlnění (odůvodnění) (čl. 86 (dnes 82) SES) takových praktik.

Soud v tomto případě judikoval, že samotné reciproční dohody o zastoupení mezi kolektivními správci práv souvisejících s hudebními nepředstavují omezení soutěže (podle čl. 85 (dnes 81) (1) SEHS), za podmínky, že se jedná o smlouvy v nichž si kolektivní správci vzájemně udělují právo autorizovat požadavky na veřejné provozování hudebních děl členů všech ostatních kolektivních správců za účelem podřízení těchto autorizací určitým podmínkám (v souladu s příslušnými národními úpravami). Soud tento svůj názor upřesnil v tom smyslu, že omezení soutěže nepředstavují tyto smlouvy zejména, jsou-li uzavírány se záměrem na straně jedné podřídit všechna chráněná hudební díla (bez ohledu na jejich původ) jednotným podmínkám v rámci členského státu (v souladu s mezinárodními – autorskoprávními – smlouvami zakotvujícími zákaz diskriminace). A na straně druhé se záměrem umožnit kolektivním správcům možnost využít pro ochranu děl, jež zastupují, v jiných členských státech organizační struktury

¹⁶⁵ Rozhodnutí Soudu ze dne 13. 7. 1989 ve věci 395/87 *Ministère public v Jean-Louis Tournier*, č. 61987J0395, bod (46).

¹⁶⁶ Rozhodnutí Soudu ze dne 24. 7. 1989 ve věci 110/88 *François Luzaceau and others v Société des Auteurs, Compositeurs et Éditeurs de Musique (SACEM)*, č. 61988J0110.

tam etablovaných kolektivních správců (bez nutnosti vytváření vlastní sítě smluv s uživateli a monitorování). Situace může být odlišná v případě, že smlouvy zakotvují výlučná práva, prostřednictvím nichž kolektivní správci brání uživatelům nahrané hudby v přímém přístupu k jejich repertoáru.

Soud v rozhodnutí *Luzaceau* dále judikoval, že Článek 85 (dnes 81) SEHS musí být vykládán v tom smyslu, že zakázáno je jakékoliv jednání ve shodě kolektivních správců, jehož cílem nebo důsledkem je odmítání přístupu uživatelům z jiných členských států k jejich repertoáru (k repertoáru kolektivních správců podléjících se na daném jednání ve shodě). Působnost zjistit, zda dochází k jednání ve shodě mají národní soudy. Národní soudy by přitom měli mít na paměti, že pouhé společné jednání („*parallel behaviour*“) může být silným důkazem o existenci jednání ve shodě, pokud vytváří stav, který neodpovídá normálním soutěžním podmínkám. Soud vyjádřil názor, že společné jednání nelze ale samo osobě posuzovat jako jednání ve shodě, pokud ho lze přičítat nějakému jinému důvodu než jednání ve shodě. Jako příklad takového důvodu soud připustil možnou motivaci kolektivních správců spočívající v tom, že pokud by byl umožněn přímý přístup k jejich repertoáru, museli by tyto kolektivní správci vytvářet vlastní správní a monitorovací systém v cizí zemi.

Soud dále v rozhodnutí *Luzaceau* vyslovil právní názor, že národní kolektivní správce v dominantním postavení na podstatné části společného trhu vytváří nespravedlivé obchodní podmínky, pokud autorské poplatky, které účtuje (diskotékám), jsou zjevně vyšší než poplatky účtované v jiných členských státech (srovnání na trvalejší bázi), ledaže by takovýto rozdíl byl objektivně zdůvodnitelný s odkazem na objektivní a významné rozdíly mezi srovnávanými trhy a kolektivními správci.

V případě *Luzaceau* šlo o to, že dva francouzské soudní tribunály se v souvislosti se soudními spory mezi třemi velkými provozovateli diskoték a francouzským kolektivním správcem Sacem¹⁶⁷ vznesly k soudu předběžnou otázku podle čl. 177 SES. Otázka se týkala toho, zda určité obchodní podmínky uplatňované společností v dominantním postavení na relevantní části trhu, mohou představovat zneužití tohoto dominantního postavení. Konkrétně se jednalo o následující problémy.

¹⁶⁷ *Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique.*

Předně šlo o výši autorských poplatků, které byly stanoveny na 8,25% z celkové tržby včetně DPH, což byla výše poplatků zjevně vyšší než v ostatních zemích, která neměla ani žádnou souvislost s poplatky účtovanými jiným podobným velkoplošným uživatelům nahrané hudby (rozhlasové a televizní stanice).

Dále se jednalo o to, že přestože diskotéky využívaly v převážné většině hudební nahrávky anglo-amerického původu, nebyla tato skutečnost ve způsobu výpočtu poplatků nijak vzata v potaz. Přičemž Sacem odmítala provozovatelům diskoték možnost zpřístupnění pouze části svého repertoáru a přímý přístup k cizím kolektivním správcům byl znemožněn systémem recipročních smluv o vzájemném zastupování uzavíraných mezi jednotlivými kolektivními správci.

Francouzský odvolací soud, který podal podnět k řízení, zastával stanovisko, že samotná rovněž stanovená výše autorských poplatků nezakládá sama o sobě zneužití dominantního postavení, pokud zjednoduší vybírání a zajistí zaplacení autorů textů a skladatelů. Podle řečeného soudu však vznikla pochybnost, zda-li je 8,25% výše poplatků odůvodněná. Proto podal podnět k Soudu k zahájení řízení o předběžné otázce. Ve smyslu těchto pochybností byly podány k Soudu dvě otázky¹⁶⁸:

(a) Představuje stanovení poplatků společností Sacem, která se nachází v dominantním postavení, ve výši 8,25% zneužití dominantního postavení podle čl. 86 (dnes 82) SEHS, je-li zjevně vyšší než v jiných státech?

(b) Je zřízení de facto monopolů, prostřednictvím systému recipročních smluv o zastupování, které umožňují kolektivním správcům v jednotlivých členských státech, prosazovat prostřednictvím standardních smluv širokosáhlé autorské poplatky, které musí uživatelé zaplatit před užitím zahraničních děl, lze takovou činnost posoudit jako jednání ve vzájemné shodě postižené v článku 85 (dnes 81) odst. 1 SEHS?

Soud se na prvním místě zabýval odpovědí na druhou otázku. Dle názoru Soudu francouzský odvolací soud v otázce neformuloval přesně, zda zmíněné jednání ve shodě zahrnuje

¹⁶⁸ Tyto otázky byly formulovány téměř identicky jako v případě *Tournier*, viz výše.

pouze vytváření sítě recipročních smluv o zastupování nebo kolektivní odpírání přístupu k jejich repertoáru uživatelům z jiných členských států.

Soud k této otázce judikoval, že reciproční smlouvy o zastupování nepředstavují samy o sobě omezení soutěže podle 85 (dnes 81) odst. 1 SEHS. Situace ale může být dle názoru Soudu prezentovaného v odůvodnění rozhodnutí ve věci *Luzacean* jiná, pokud zakládají i exkluzivní práva na zastupování, čímž se zavazují odepřít přístup k repertoáru uživatelům hudebních nahrávek z jiných členských států. Tato ustanovení o exkluzivitě byla však na žádost Komise z těchto smluv odstraněna.

Komise však vyjádřila názor, že vypuštění exkluzivních klauzulí z recipročních smluv o zastupování, nevede ke změně chování kolektivních správců, kteří i nadále odmítají přístup ke svým repertoárům uživatelům z jiných členských států jinak, než prostřednictvím kolektivních správců tam činných. Tak vzniká otázka, zda kolektivní správci neudržují svá exkluzivní práva jednáním ve shodě.

V souvislosti s touto otázkou Komise i Sacem zastávali názor, že by nebylo realistické posuzovat odmítnutí zahraničních uživatelů jako jednání ve shodě, neboť není reálné, aby kolektivní správci pro všechny ostatní země vytvářeli monitorovací a výběrčí systém. Provozovatelé diskoték uznávají, že by pro kolektivní správce bylo značně obtížné vytvářet výběrčí a monitorovací systémy v cizích zemích, přesto se ale domnívají, že se v tomto případě jedná o jednání ve shodě. Na podporu tohoto tvrzení předložili v řízení dopisy o zamítnutí od různých kolektivních správců z jiných zemí, formulované v podstatě identicky.

Dle názoru Soudu, vyjádřeného v odůvodnění rozhodnutí *Luzacean*, je nutno jednání ve shodě kolektivních správců vedoucí k systematickému odmítání přímého přístupu k jejich repertoárům uživatelům z jiných zemí, posuzovat jako jednání ve shodě omezující soutěž a schopné omezit obchod mezi členskými státy¹⁶⁹.

Soud dále v odůvodnění rozhodnutí v této věci připomenul své předchozí rozhodnutí ve věci 48/96 *Imperial Chemical Industries v Commission* (1972) ECR 619, kde judikoval, že samotné shodné jednání může být silným důkazem jednání ve shodě, pokud vede k podmínkám, které

¹⁶⁹ Rozhodnutí Soudu ze dne 24. 7. 1989 ve věci 110/88 *François Luzacean and others v Société des Auteurs, Compositeurs et Éditeurs de Musique (SACEM)*, č. 61988J0110, bod (20).

nepředstavují normální podmínky soutěže. Nicméně jednání ve shodě nemůže být prezumováno, pokud je vysvětlitelné i jinými okolnostmi, než je samotné jednání ve shodě. Dle názoru Soudu mohla takovou okolností by v tomto případě být skutečnost, že by kolektivní správci v případě zpřístupnění repertoárů zahraničním uživatelům museli vytvářet v každé další zemi vlastní výběrčí a monitorovací síť.

Soud se otázkou, zda šlo o takové okolnosti, nezabýval a přenechal zvážení těchto otázek národnímu soudu.

Na druhou otázku v řízení ve věci *Luxaceau* Soud odpověděl, že článek 85 (dnešní 81) SEHS musí být vykládán v tom smyslu, že zakázáno je jakékoliv jednání ve shodě kolektivních správců, jehož cílem nebo důsledkem je odmítání přístupu uživatelům z jiných členských států k jejich repertoáru (k repertoáru kolektivních správců podílejících se na daném jednání ve shodě).

Ohledně první otázky (článek 85 (dnes 81) SEHS) soud konstatoval, že k odpovědi na ni je zapotřebí ozřejmit, zda kolektivní správce – jakožto podnik v dominantním postavení na podstatné části společného trhu - vytvářel nespravedlivé obchodní podmínky, konkrétně pokud kolektivní správce autorských práv k hudebním dílům spravoval autorská práva i pro ostatní národní kolektivní správce členských států, a stanovil autorský poplatek ve výši 8,5% z hrubého obrátu diskoték.

Soud se v rozhodnutí *Luxaceau* v odpovědi na první otázku národního soudu nejprve zabýval vztahem mezi výší poplatků ve Francii a v jiných členských státech. Sacem připustila, že metody výpočtu autorského poplatku se liší v jednotlivých členských státech. Sacem však vyjádřila názor, že nelze srovnávat autorské poplatky založené na obrátu ve Francii a poplatky účtované podle rozlohy diskotéky v některých jiných členských státech. Pokud by se daly tyto metodické rozdíly mezi účtováním autorských poplatků neutralizovat srovnáním dle jednotného kritéria, rozdíly mezi poplatky by byly menší.

Tyto připomínky byly napadnuty nejen provozovateli diskoték ale i Komisí, která uskutečnila průzkum autorských poplatků účtovaných kolektivními správci diskotékám v členských státech. Tento průzkum sledoval výši poplatků v souvislosti se širokou škálou kritérií (počet míst, rozloha, otevírací doba, umístění diskotéky, vstupné, cena nejpopulárnějšího drinku a celková výše příjmů včetně daně). Ačkoli komise připouští, že tato srovnávací metoda nebere

v potaz určité významné rozdíly, které mohou mezi jednotlivými státy existovat, zejména v počtu lidí, kteří diskotéky navštěvují, což závisí na různých faktorech, jako je klima, společenské zvyklosti a historická tradice. Nicméně, je-li autorský poplatek několikanásobně vyšší než poplatky účtované v jiných členských státech, jedná se o zjevnou nerovnost, což Komise považovala za výsledek svého průzkumu.

Soud tak vyslovil názor, že pokud podnik v dominantním postavení na relevantní části společného trhu účtuje za své služby poplatky významně vyšší než podniky v jiných členských státech, což je ověřeno průzkumem na dlouhodobé bázi, jedná se o silný indikativ zneužití dominantního postavení. Je potom na zmíněném podniku, aby odůvodnil tento rozdíl odkazem na objektivní různosti v situaci v dotčeném členském státě a převažující situaci v ostatních členských státech.

Sacem uváděla, že takovou skutečností mohou být velmi vysoké vstupné na diskotéky ve Francii, tradičně vysoká úroveň autorskoprávní ochrany ve Francii a zvláštnosti francouzské legislativy, která při hraní hudebních nahrávek požaduje nejen poplatek z provozování¹⁷⁰, ale i poplatek z mechanické reprodukce¹⁷¹.

Dle názoru soudu však tyto okolnosti nemohou ospravedlnit podstatnější rozdíly mezi autorskými poplatky účtovanými v různých státech. Vysoké ceny vstupného jsou jedním z faktorů, jejichž příčinou mohou být i vysoké autorské poplatky. To, že je v některých zemích (včetně Francie) účtován i poplatek z mechanické reprodukce, nemusí nutně indikovat, že autorská ochrana v těchto zemích je vyšší. Jak bylo judikováno v případě 402/85 *Basset v Sacem* ((1987)) ECR 1747, doplňkový reprodukční poplatek plní ekvivalentní funkci autorské odměny a může být chápán jako jeho součást.

Sacem rovněž uváděla, že v různých zemích se v oblasti kolektivní správy vytvořili různé zvyklosti a že v některých se kolektivní správci nezaměstnávají trváním na vybírání malých poplatků od malých uživatelů jako jsou diskotéky, taneční agentury nebo majitelé kaváren a že ve Francii se vyvinula v zájmu plného zajištění práv autorů opačná tradice.

¹⁷⁰ V originále „droit de représentation“.

¹⁷¹ V originále „droit complémentaire de reproduction mécanique“.

Tento argument Sacem dle názoru Soudu nebylo možné připustit. Z dokumentů předložených soudu mělo být zjevné, že hlavním faktorem z tohoto pohledu je výše provozních nákladů, přičemž, jak vyplývá ze spisů národního soudu, disponuje Sacem mnohem větším počtem zaměstnanců než kolektivní správci v jiných zemích, a navíc je proporce mezi příjmy a platbami nositelům práv výrazně v neprospěch nositelů práv. Nelze vyloučit, že tato situace (značné zatížení administrativou) je zapříčiněná nedostatkem konkurence, což následně vede k vyšší úrovni účtovaných autorských poplatků.

Soud tak této otázce uzavřel, že na základě srovnání s jinými členskými státy, lze dovést vážné podezření ze zneužívání dominantního postavení francouzským kolektivním správcem¹⁷².

K argumentu provozovatelů diskoték, kteří se snažili dovést nespravedlivost účtovaných autorských poplatků srovnáním s jinými velkoplošnými uživateli (televize, rozhlasové stanice), se Soud v tomto předběžném rozhodnutí dle vlastního tvrzení nemohl vyjádřit, neboť nebyl navržen žádný základ pro konzistentní a spolehlivé srovnání.

Odvolací soud v Poitiers výslovně zmínil, že samotná metoda rovné procentuální srážky z úzeb, uplatňovaná Sacem při výpočtu autorského poplatku, nemá být brána v potaz při rozhodování, zda je výše poplatků spravedlivá. Soud v tomto ohledu konstatoval nedostatek pravomoci v tomto případě rozhodnout.

2.3.4 Daftpunkt

Dalším často citovaným rozhodnutím je rozhodnutí Komise ve věci *Daftpunkt*¹⁷³. Význam tohoto rozhodnutí spočívá zejména v tom, že přineslo určitý posun v názoru Komise na přípustná omezení nositelů práv, a to konkrétně k otázce jejich možnosti spravovat určitou kategorii svých práv individuálně. Zatímco v předchozích rozhodnutích byla připuštěna pouze volba jiného kolektivního správce pro určitou kategorii práv, s ohledem na technologický vývoj byla Komise v tomto rozhodnutí nucena posunout svůj názor. Konstatovala, že taková možnost

¹⁷² Rozhodnutí Soudu ze dne 24. 7. 1989 ve věci 110/88 *François Luzeau and others v Société des Auteurs, Compositeurs et Éditeurs de Musique (SACEM)*, č. 61988J0110, bod (30).

¹⁷³ Rozhodnutí Komise ve věci *Daftpunkt*, COMP/C2/37.219 *Banghalter & Homem Christo v SACEM*.

by obecně měla být přípustěna a že tudíž omezení spočívající ve vyloučení možnosti spravovat určitou kategorii práv individuálně představuje zneužití dominantního postavení.

Předmětem řízení ve věci *Daftpunket* byla stížnost pánů Banghalter a Homem Christo, skladatelů a zakladatelů hudební skupiny žánru „techno“ s názvem Daftpunket. Skupina byla založena v roce 1993 a rychle si získala mezinárodní úspěch, kromě CD vytvářela multimediální produkty, videoklipy a usilovala o vlastní kontrolu nad distribucí svých děl, která byla distribuována ve 47 zemích světa.

Stěžovatelé založili vlastní vydavatelství Daft music a byli členy Delabel edition pro zveřejňování děl ve Francii, pro zbytek světa byli zastupováni Groupe Zomba.

Stěžovatelé dále byli členy několika kolektivních správců; BMI pro USA a Kanadu, PRS (anglický kolektivní správce) pro zbytek světa, kromě relevantních teritorií společnosti SACEM. Členství ve společnosti SACEM jim bylo zamítnuto.

SACEM v zastoupení autorů vykonává veškerá relativní práva na veřejné provozování a mechanickou reprodukci. Rozsah vlivu společnosti SACEM je tedy větší než PRS.

Podstatou stížnosti ve věci bylo zaprvé odmítnutí členství v SACEM. Jádro problému se týkalo odmítnutí SACEM, přijmout pány Banghalter et Homem Christo za členy z důvodu nevyhovění kritériím podle statutu SACEM. V prosinci 1996 podali stěžovatelé žádost o přijetí do společnosti SACEM, v níž měla být SACEM pověřena na svých teritoriích správou veškerých složek autorských práv kromě dvou kategorií: kategorie 4 právo reprodukce z audiovizuálních nosičů (včetně veřejné reprodukce médií určených pro domácí použití) a kategorie 7, práva exploatace plynoucí z technického rozvoje, nebo ze změn legislativy v budoucnu.

Koncem srpna 1997 SACEM oznámila stěžovatelům, že nemohou být přijati, neboť status SACEM v článku 34 požaduje, aby bylo doloženo, že kategorie práv vyňaté ze správy společnosti SACEM jsou spravovány jiným kolektivním správcem. V srpnu 1997 se stěžovatelé přihlásili do PRS s týmiž vyňatými právy. PRS však stěžovatelům sdělila, že práva ze synchronizace¹⁷⁴, jež odpovídají anglické kategorii 4, zůstávají zcela v rukou autora nebo vydavatele (v závislosti na

¹⁷⁴ *Les droits de synchronisation.*

smlouvě s vydavatelem), není proto možné je převést na kolektivního správce a není také potřeba vyjmout tyto kategorie práv ze správy kolektivního správce. Přijetí do PRS nevyřešilo problém se SACEM, jež považuje rezervování správy práv kategorie 7 do individuální správy v rozporu se svým statutem.

Další část stížnosti stěžovatelů se týkala správy poplatků od uživatelů různých kategorií autorských práv. Ačkoli stěžovatelé nesvěřili správu práv společnosti SACEM přímo, SACEM je spravovala na základě členství společnosti Delabel (bez vyloučení určitých práv), jejímiž členy oba stěžovatelé byli. Počátkem roku 1998 SACEM vyplatila Delabel 2,4 milionu franků. Poplatky z práva z veřejného provozování na koncertech stěžovatelů, vybrané společností SACEM, činící do doby podání stížnosti 1,2 miliónu franků byly zmrazeny, jejich správa nebyla Delabel svěřena, čímž byl znemožněn přístup stěžovatelům k těmto prostředkům, neboť nebyli členy SACEM.

V průběhu řízení se SACEM rozhodla změnit svůj status v tom smyslu, že může umožnit některá práva v odůvodněných případech spravovat nositelům práv z zemí EU nebo Evropského Hospodářského Prostoru individuálně. Její rozhodnutí musí být odůvodněno.

Přes tuto změnu statutu stěžovatelé trvali na své stížnosti na zneužití dominantního postavení, neboť dle vlastního názoru zejména modifikace statutu nemění výrazněji situaci, neboť je to SACEM, kdo nakonec rozhodne, zda-li nositel práv může svá práva spravovat individuálně. Autor, kterému by individuální správa byla zamítnuta, nemá možnost zvrácení takového rozhodnutí odvoláním.

V právním posouzení Komise uvedla, že případná újma způsobená odmítnutím přijetí do SACEM se týká práva soutěže, kdežto otázka připuštění individuální správy práv se již soutěžního práva nedotýká, jedná se o otázku z civilního práva, konkrétně práva smluvního, a její vyřešení náleží národnímu soudu.

K otázce aplikovatelnosti článku 82 SES Komise uvedla, že společnosti kolektivní správy autorských práv jsou již tradičně považovány za podniky ve smyslu článku 82 SES¹⁷⁵.

¹⁷⁵ S odkazem na rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 26.

Přes argumenty stěžovatelů, že trh poskytování služeb správy autorských práv je geograficky trhem světovým zastává Komise názor, že se jedná o trh národní.

V tomto smyslu je dle konstatování Komise obchod mezi státy dotčen zejména pokud SACEM zakáže členství nositeli práv a členovi jiné společnosti kolektivní správy, protože si chce ponechat některé kategorie práv k individuální správě, což je v souladu se statutem kolektivního správce, jehož je členem. Tento nositel práv pak nemá jinou možnost, než buďto přijít o požadovanou možnost individuální správy, anebo světit správu svých práv pro Francii třetímu kolektivnímu správci. Toto druhé řešení je však pro nositele práv nevýhodné proto, že takto by část prostředků pro něj vybraných společnostmi SACEM šla do sociálních fondů této společnosti, z nichž by ale nositel práv nemohl v tomto případě profitovat. Šlo by vlastně o duplikaci administrativních výdajů.

K otázce existence zneužití dominantního postavení se Komise zaměřila na zkoumání dvou bodů; zda-li ustanovení statutu, jež neumožňuje autorovi individuální správu některých svých práv, představuje zneužití dominantního postavení, a v případě kladné odpovědi na tuto otázku též, zda změna statutu provedená společností SACEM tuto situaci zhojila. Ve vztahu k těmto otázkám bylo Komisí konstatováno, že Soud již několikrát vyjádřil názor, že určitá omezení lze na autory uvalit v zájmu posílení vyjednávací pozice s mocnými uživateli, avšak pouze v rozsahu nezbytném pro dosažení tohoto účelu.

V případě SACEM omezení autora spočívá v tom, že pokud chce profitovat z poplatků za jeho díla ve Francii vybraných musí buďto světit všechna svá práva pro Francii společnosti SACEM nebo jiné společnosti s tím, že nemůže žádnou z kategorií spravovat individuálně, nebo světit správu svých práv pro Francii jiné společnosti, která individuální správu určitých kategorií práv připoustí, potom však bude autor znevýhodněn srážkami odváděnými do sociálních fondů SACEM, z nichž však nemůže ani teoreticky těžit. Na počátku sedmdesátých let Komise takového ustanovení statutu SACEM schválila s odůvodněním, že kolektivní správa slouží k ochraně autora vůči průmyslu postoupením všech kategorií práv¹⁷⁶. Pokud by se přistoupilo na individuální správu, multinacionální nahrávací společnosti by připravovali autory o jejich práva z vlastní touhy po zisku. V této souvislosti byl poskytnut i další argument, totiž, že individuální správa vede k „*écroulage*“ (slízávání smetany z) trhu a protíví se ideálu solidarity charakteristickému

¹⁷⁶ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20.06.1971 str. 22.

pro kolektivní správu. Argumentace SACEM byla v řízení stejná jako před dvaceti lety. V tomto světle však Komise vyjádřila pochybnost, zda v tomto stádiu vývoje prostředků kolektivní správy v Evropě, je nadále odůvodnitelná taková povinnost, jednak představující výrazné omezení svobody autorů, a to vzhledem k nutnosti respektovat princip proporcionality stanoveného judikaturou, a dále zejména s ohledem na skutečnost, že se takového principu již četné společnosti kolektivní správy zřekly.

Komise konstatovala, že technický vývoj v digitální oblasti a nové prostředky komunikace a spotřeby hudby, jako například internet, umožňují překonat faktické potíže individuální správy, jež v minulosti vedly k závěru, že autor sám nemůže individuálně zajistit jinak než převedením na jiný subjekt. Digitální technologie a komunikační sítě umožnily snížit náklady transakcí, jež původně individuální správu znemožňovaly.

Dále Komise vyjádřila názor, že zájmem individuální správy není pouhý ekonomický zájem. Může jít také o snahu autorů, aby se jejich díla nešířila na určitých médiích (jako jsou multimédia nebo CD-ROM) a aby tak nebyla zkreslena jejich povaha, nebo také o snahu samostatně kontrolovat jejich užívání. Individuální správa posiluje osobnostní složky autorského práva, neboť umožňují autorům přesněji kontrolovat různé způsoby užití jejich děl, požadované uživateli a zajistit, že užívání jejich děl je v souladu s jejich uměleckým záměrem a s důstojností originálních děl.

Komise dále uvedla, že navíc skutečnost, že nadále tuto povinnost vyžadují již jen některé společnosti kolektivní správy představuje vývoj určitým směrem. Argumenty zastánců těchto povinností vyznívají proto méně přesvědčivě: pokud by obavy z okrádání autorů byly opodstatněné, byli bychom svědky hromadného přechodu autorů k hromadné správě. K takovému přechodu však nedocházelo a autoři ve valné většině nechávali spravovat svá práva kolektivně i tam, kde je jim individuální správa umožněna. Stejně tak dle Komise bylo možno říci, že individuální správa představuje určitou konkurenční alternativu, která nutí kolektivní správu k řádné péči o svěřená práva. Co se týče argumentu „*écrouillage*“, poukázala Komise na realitu, kdy pouze několik společností vyžaduje kolektivní správu všech kategorií, na základě čehož Komise dovodila, že se nejedná o skutečný problém a většina kolektivních správců, kteří umožňují individuální správu určitých kategorií práv necítí toto jako negativní jev¹⁷⁷. Z těchto důvodů

¹⁷⁷ To, že Komise v rozhodnutích poměrně často srovnává podmínky u jednotlivých evropských kolektivních správců, podtrhuje objektivní povahu zneužití dominantního postavení.

Komise konstatovala, že ustanovení statutu zavazující ke kolektivní správě všech kategorií práv představuje zneužití ve smyslu článku 82 a) SES, neboť tato povinnost představuje nespravedlivou (neekvitní) obchodní podmínku.

V řízení se dále Komise vyjadřovala k tvrzení stěžovatelů, že změna, kterou SACEM ve svém statutu provedla v reakci na probíhající řízení, je nedostatečná. Změna spočívala v tom, že mělo být nadále v pravomoci Správní rady SACEM, aby autorovi povolila individuální správu jeho práv.

Komise k tomu připomněla, že společnosti kolektivní správy využívají toho, že jim jurisprudencí umožnila v nezbytných případech zatěžovat nositele práv určitými povinnostmi, jsou-li nezbytné pro dosahování účelů kolektivní správy. Pro SACEM tak dle jejího tvrzení bylo důležité sledovat kvantitativní vývoj individuální správy, z důvodu zajištění nenarušení obecné rovnováhy garantující správné fungování kolektivní správy. Individuální správa práv přináší určité technické problémy při zpřístupňování práv uživatelům (kupříkladu nejasnosti ohledně kvalifikace a typizace práv pro internet, identifikace typů užívání děl podle kategorií práv, identifikace práv zůstávajících v kolektivní správě a vliv na reciproční zastupování). SACEM proto považovala za odůvodněné mít možnost prostřednictvím správní rady individuální správu pozorně sledovat a na základě tohoto sledování udělovat souhlas. Vzhledem k výše uvedenému, případné odmítnutí individuální správy společností SACEM mělo být pouze výjimečné a založené na objektivních důvodech. Dle názoru Komise nebyl důvod se domnívat, že by novelizace statutu v tomto ohledu nesplňovala tyto podmínky. Rovněž dle názoru Komise nebylo možné dovozovat, že by nový text statutu vyjadřoval vůli zamítnout takovou případnou žádost.

Jak konstatovala Komise, nelze presumovat zneužití dominantního postavení, pokud se neprojeví v praxi. Stěžovatelé tak dle názoru Komise předvívali nesprávnou aplikaci nových ustanovení statutu. Komise vyslovila názor, že příslušný článek 34 statutu nepředstavuje sám o sobě zneužití, jakožto porušení článku 82 SES, pokud jeho aplikace nepovede k diskriminačním nebo zneužívajícím odmítnutím nositelů práv. Komise v řízení odmítla rovněž tvrzení stěžovatelů týkající se nemožnosti odvolání se k dalšímu tribunálu v případě odmítnutí. Na základě těchto důvodů Komise dovodila, že statutu SACEM byla dostatečnou nápravou zneužití.

Předmětem řízení ve věci *Dafipunkt* byl také argument stěžovatelů (týkající se aplikace článku 81 SES, že reciproční smlouvy mezi kolektivními správci představují zakázané smlouvy,

nebot' zakládají obligatorní kolektivní správu všech kategorií. Zakázány mají být tak proto, že zatěžují autory povinnostmi, které nejsou nezbytně nutné. Na základě svých zjištění však Komise dospěla k závěru, že obligatorní kolektivní správa nevychází z recipročních smluv, tyto smlouvy se de facto dichotomie kolektivní-individuální správy naprosto nedotýkají. Reciproční smlouvy tedy nezakazují individuální správu s výjimkou úvahy, že by mohla SACEM postupovat podle mlčky uzavřené dohody a nerespektovat ustanovení podmínky a omezení z nich vyplývající. K prokázání takové možnosti však nebyly stěžovateli podány důkazy.

Na základě výše podaných argumentů Komise v rámci řízení podle článku 6 nařízení 2842/98 stížnost stěžovatelů na porušení článků 81 a 82 SES zamítla.

2.3.5 IFPI Simulcasting

Dalším z významných rozhodnutí dotýkající se postavení kolektivních správců je rozhodnutí Komise v řízení ve věci *IFPI Simulcasting*¹⁷⁸. Toto rozhodnutí se sice z hlediska zadání této práce postavení kolektivních správců dotýká pouze okrajově, nicméně je významné z toho důvodu, že nastiňuje jeden z modelů fungování kolektivní správy v 21. století.

Podstatou řízení byla žádost Mezinárodní federace hudebního průmyslu (*International Federation of the Phonographic Industry – IFPI*) o negativní osvědčení, případně o konstatování výjimky dle článku 81 odst. 3 SES ve vztahu k modelové reciproční smlouvě mezi kolektivními správci týkající se tzv. *Simulcastingu*, tj. simultánního vysílání hudebních nahrávek vysílaných prostřednictvím televizního a rozhlasového vysílání, a to prostřednictvím internetu.

Novinkou, kterou tato modelová reciproční smlouva přinesla, byla možnost kteréhokoliv zúčastněného kolektivního správce udělit uživateli tzv. multirepertoárovou a zároveň multiteritoriální licenci a to pro celé teritorium EHP. Vytváří se tak tzv. *one-stop-shop mechanismus* (jednozastávkový nákupní mechanismus), kdy kterýkoliv kolektivní správce může udělit uživateli licenci typu *simulcasting* k užití repertoáru všech ostatních zúčastněných kolektivních správců a pro celé teritorium EHP. Komise v řízení stranám vytýkala mimo jiné způsob stanovení licenčního poplatku, který vycházel z agregace poplatků jednotlivých dotčených kolektivních správců (jejichž

¹⁷⁸ Rozhodnutí Komise ze dne 8. 10. 2002 ve věci č. COMP/C2/38.014 *IFPI 'Simulcasting'*, Ústř. věst. L 107 ze dne 30. 4. 2003 str. 58 – 84.

repertoár je licenci tohoto typu zpřístupňován) a ze splnutí administrativního a „autorského“ poplatku. Takovýto způsob určení ceny totiž znemožňuje cenovou konkurenci jednotlivých kolektivních správců mezi sebou ve vztahu k uživatelům. Zúčastněné strany se v řízení rozhodli v tomto ohledu vyhovět námitkám Komise a změnilly navrhované znění modelové smlouvy v tom smyslu, že administrativní poplatek bude oddělen od poplatku „autorského“, což umožní alespoň v omezené míře určitou konkurenci mezi národními kolektivními správci.

Komise po zvážení jednotlivých aspektů takového systému recipročních smluv konstatovala, že jsou splněny podmínky stanovené článkem 81 odst. 3 SES, a proto dle tehdy platného Nařízení č. 17 udělila IFPI výjimku z aplikace článku 81 odst. 1.

Význam rozhodnutí spočívá v tom, že zde Komise výslovně připustila systém recipročních smluv, které, přestože obsahují určité protisoutěžní prvky, zakládají konkurenci jednotlivých kolektivních správců v regionu EHP a umožňují přístup uživatelů k širokému repertoáru prostřednictvím licenci pro celý region EHP v rámci „one-stop-shop“ mechanismu.

2.3.6 Santiago

Předmětem řízení před Komisí ve věci *Santiago*¹⁷⁹ bylo oznámení kolektivních správců BUMA, GEMA, PRS a SACEM (ke kterému se záhy přidali i další evropští kolektivní správci z tehdejšího EHP vyjma portugalské SPA). Oznámení se týkalo vzorové dohody označené jako *Santiago Agreement* uzavírané mezi kolektivními správci po celém světě jako doplněk stávajících recipročních dohod, a to konkrétně udělování licenci pro zveřejňování hudebních nahrávek na internetu.

Komise v řízení vzorové smlouvě *Santiago Agreement* vytýkala zejména ustanovení, které stanovilo, že kolektivním správcem pro daný typ licence je vždy kolektivní správce nacházející se v regionu, ve kterém má poskytovatel obsahu své sídlo. Dalším ustanovením byla doložka nejvyšších výhod, která tento teritoriálně monopolistický systém dále posilovala.

¹⁷⁹ Sdělení Komise ve věci COMP/C2/39152 – BUMA, a ve věci COMP/C2/39151 – SABAM (dohoda ze Santiaga – věc COMP/C2/38126, Ústř. věst C 200 ze dne 17. 8. 2005 str. 11 a n.

V reakci na předběžný názor Komise za účelem rozptýlení obav Komise o narušení hospodářské soutěže v této věci předložily strany Komisi závazky ve smyslu čl. 9 odst. 1 nařízení 1/2003. Následně Komise prohlásila tyto závazky za závazné.

2.3.7 CISAC

Jiným významným rozhodnutím je rozhodnutí Komise ve věci *CISAC*¹⁸⁰. Podstatou sporu byly dvě stížnosti týkající se vzorové smlouvy k výkonům práv spojených se zveřejněním díla mezi organizacemi pro kolektivní správu práv, jež jsou členy organizace Mezinárodní konfederaci společností autorů a skladatelů (*International Confederation of Societies of Authors and Composers*, „*CISAC*“). Cílem vzorové smlouvy bylo vytvořit systém recipročních smluv umožňujících jednotlivým členům *CISAC* udělovat licence pro celý repertoár všech členů *CISAC* a pro celé území Společenství.

V řízení Komise stranám vytýkala dvě ustanovení vzorové smlouvy. Šlo jednak o ustanovení znemožňující členům kolektivních správců stát se členy jiných kolektivních správců sdružených v *CISAC* a dále pak o ustanovení omezující uživatele v možnosti získat licenci pouze od místního kolektivního správce.

V řízení se strany zavázaly tato ustanovení z vzorové smlouvy vypustit.

2.3.8 Cannes Extension Agreement

Předmětem rozhodnutí Komise ve věci *Cannes Extension Agreement*¹⁸¹ byla stížnost ustanovením dohody uzavřené mezi 13 kolektivními správci a 5 hlavními hudebními vydavatelstvími označená jako *Cannes Extension Agreement*.

Komise stranám vytýkala dvě ustanovení *Cannes Extension Agreement*. Šlo předně o ustanovení článku 9 a), které se dotýkalo poskytování úlev nahrávacím společnostem kolektivními správci v rámci centrálních licenčních smluv, které zakládaly multirepertoárové licence *one-stop-*

¹⁸⁰ Oznámení zveřejněné podle čl. 27 odst. 4 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ve věci COMP/38698 – CISAC (2007/C 128/06).

¹⁸¹ Rozhodnutí Komise ze dne 4. 10. 2006, COMP/C2/38.681 *Cannes Extension Agreement*, ÚV C 122, 23. 05. 2006.

shop pro celé území EHP. Tomuto ustanovení bylo vytýkáno, že podmiňovalo udělování slev nahrávacím společnostem souhlasem „relevantního člena“.

Dále považovala Komise za problematické ustanovení článku 7 a) i) *Cannes Extention Agreement*, a to z toho důvodu, že zakládal exklusivitu postavení hudebních vydavatelství vůči kolektivním správcům, a to tím, že zakazoval kolektivním správcům vykonávat jakoukoliv činnost, která by byla svojí povahou obdobná činnosti hudebního vydavatelství, nebo nahrávací společnosti. Dle názoru Komise by smyslem i důsledkem takového ustanovení byla krystalizace struktury hudebního trhu a zamezení budoucí možné konkurenci mezi kolektivními správci a hudebními vydavatelstvími či nahrávacími společnostmi.

Strany, přestože nesouhlasily se závěry Komise, se zavázaly tato ustanovení změnit (článek 9 a)) a vypustit článek 7 a) i)) a Komise v souladu s článkem 9 odst. 1 nařízení č. 1/2003, učinila tyto závazky pro strany závaznými.

2.4 Shrnutí závěrů vyplývajících z judikatury Komise a Soudu

Z pohledu nositelů práv jednají kolektivní správci jako mandatáři spravující jejich záležitosti a zájmy. Základ právního vztahu mezi nositeli práv a kolektivními správci zůstává tak, jak byl nastíněn třemi rozhodnutími Komise *GEMA* (*GEMA I*, rozhodnutí z 20. 6. 1971, OJ L134/15; *GEMA II*, rozhodnutí z 6. 7. 1972, OJ L 166/22; *GEMA III*, rozhodnutí z 4. 12. 1981, OJ L 94 /12) zejména co do míry kompatibility článků 81 a 82 na jedné straně a na druhé straně rozsahu požadavků kolektivních správců zastupovat autory při jakékoliv formě exploatace jejich hudebních děl. Komise však svůj názor ze sedmdesátých let v jednotlivostech částečně modifikovala¹⁸². Ve svém pozdějším rozhodnutí ve věci *Daftpunket*¹⁸³ Komise vyjádřila názor, že kogentní ustanovení statutu kolektivního správce, že mu mají být přiřazena (ke spravování) všechna práva autora, včetně jejich online exploatace, vede ke zneužití dominantního postavení v rámci ustanovení 82 (a) Smlouvy, neboť takové praktiky vedou k nastolení nerovných obchodních podmínek. V rozhodnutích z nedávné doby jde Komise ještě dále, a to potíráním případných snah kolektivních správců přenášet své stávající monopoly i do online sféry, viz

¹⁸² Sdělení Komise Radě, ..., op. cit., str. 16.

¹⁸³ Rozhodnutí Komise ve věci *Daftpunket*, COMP/C2/37.219 *Banghaller & Homem Christo v SACEM*.

například rozhodnutí ve věci *Santiago*¹⁸⁴. Co se týče členství v kolektivním správci, Komise stanovila, že kolektivní správce v dominantním postavení nemůže z řádného členství vylučovat nositele práv z jiných členských států.

Vztah mezi kolektivními správci a uživateli vytváří trojí problematiku: dopad na obchod mezi členskými státy, věcný rozsah licencí udělovaných uživatelům a výše poplatků účtovaných nabyvatelům licencí.

Tak například nemůže kolektivní správce v dominantním postavení (většinou je v monopolním) podle čl. 82 SES odmítnout udělit licenci uživateli ve vlastním teritoriu bez legitimního důvodu. Soud dal v rozhodnutí *Tournier*¹⁸⁵ jednoznačně najevo, že kolektivní správci nesmí jednat ve vzájemné shodě tak, aby následkem bylo systematické odmítání uživatelů ze zahraničí (s tvrzeným důvodem nepraktičnosti zajišťování monitorování v zahraničí).

Co se týče tarifů, Soud podotkl, že nejvýraznější rozdíly mezi kolektivními správci jsou v jejich provozních nákladech, přičemž tento stav nelze vysvětlit jenom tím, že vyšší provozní náklady a vyšší autorské poplatky jsou způsobovány nízkou úrovní konkurence na trhu. Soud k této otázce stanovil, že článek 82 musí být vykládán v tom smyslu, že kolektivní správce v daném státě zneužívá dominantního postavení, pokud účtuje tarify znatelně vyšší než kolektivní správci v ostatních členských státech, ledaže by taková situace byla relevantním způsobem objektivně odůvodněna¹⁸⁶.

Co se týče recipročních dohod mezi kolektivními správci Soud konstatoval (*Tournier, Luzaceau*), že tyto dohody nespádají pod čl. 81 SES, pokud není prokázáno jednání ve vzájemné shodě nebo exkluzivita. V roce 1989 se tyto reciproční dohody zdály být ekonomicky opodstatněnými, v kontextu požadovaného fyzického sledování užívání autorských a souvisejících práv. Nedávná rozhodnutí *Simulcasting*¹⁸⁷, *Santiago*¹⁸⁸ a další adaptují existující principy na online prostředí a nastolují nové posuzování aktivit správy autorských a souvisejících

¹⁸⁴ Sdělení Komise ve věci COMP/C2/39152 – BUMA a ve věci COMP/C2/39151 – SABAM (dohoda ze Santiago – věc COMP/C2/38126, Ústř. věst C 200 ze dne 17. 8. 2005 str 11 a n.

¹⁸⁵ Rozhodnutí Soudu ze dne 13. 7. 1989 ve věci *Ministère public v Jean-Louis Tournier*, čj. 61987J0395.

¹⁸⁶ Rozhodnutí Soudu ze dne 24. 7. 1989 ve věci *François Luzaceau and others v Société des Auteurs, Compositeurs et Editeurs de Musique (SACEM)*, čj. 61988J0110.

¹⁸⁷ Rozhodnutí Komise ze dne 8. 10. 2002 ve věci č. COMP/C2/38.014 IFPI 'Simulcasting', Ústř. věst. L 107 ze dne 30. 4. 2003 str. 58 – 84.

¹⁸⁸ Sdělení Komise ve věci COMP/C2/39152 – BUMA a ve věci COMP/C2/39151 – SABAM (dohoda ze Santiago – věc COMP/C2/38126, Ústř. věst C 200 ze dne 17. 8. 2005.

práv podle evropských antimonopolních pravidel. Neexistence teritoriálních hranic v online prostředí (internet a digitální forma produktů) umožňuje uživatelům vybrat si kolektivního správce v EHP, který je členem *one-stop-shop* mechanismu pro udělení licence. Strany na výzvy Komise v těchto řízeních provedly oddělení autorského poplatku od poplatku určeného kolektivnímu správci (provozní náklady). Tato forma správy má plnou podporu Komise (jak Komise konstatovala právě v citovaném rozhodnutí *Santiago*), neboť takto mají uživatelé možnost alespoň v určité míře si vybírat nejefektivnější kolektivní správce v EHP a vyhledávat licence od kolektivních správců, kteří je poskytují za nejnižší ceny.

2.5 Směřování evropské úpravy kolektivní správy

V roce 2004 vydala Komise sdělení Radě, Parlamentu a Ekonomickému a sociálnímu výboru s označením „Kolektivní správa práv autorských a souvisejících na vnitřním trhu“¹⁸⁹, ve kterém Komise shrnuje dosavadní vývoj a naznačuje směr, kterým by se úprava kolektivní správy měla vyvíjet.

Ve sdělení Komise shrnuje, že od počátku diskusí na téma autorských práv v informační společnosti na komunitární úrovni v devadesátých letech, je otázka kolektivní správy jednou z hlavních a byla významným tématem na všech konferencích organizovaných Komisí (Florence 1996, Vídeň 1998, Štrasburk 2000 a Santiago de Compostella 2002). Dle sdělení byly výsledky diskusí trojí. Za prvé společný trh nemůže existovat bez společného základu správy autorských práv. Za druhé panovala shoda v tom, že kolektivní správa v určité podobě je v zájmu jak nositelů práv tak jejich konzumentů. Shoda panovala i o ekonomickém, kulturním i sociálním významu kolektivních správců. Za třetí je zřejmé volání po vyšší úrovni konvergence podmínek podle kterých kolektivní správci jednají s ohledem na zvyšování jejich efektivity a dosažení dostupnějšího udělování licencí zejména na celokomunitární úrovni¹⁹⁰.

Dle sdělení Komise se kritika uživatelů týkala zejména tarifů, dohledu nad kolektivními správci a přístupu k arbitrážním soudům, nedávno se rozšířila i na administrativní poplatky vybírané správci, délku jednání, údajné chyby ve vnitřním rozhodovacím procesu a zjevný

¹⁸⁹ Sdělení Komise Radě, ..., op. cit., str. 14

¹⁹⁰ Sdělení Komise Radě, ..., op. cit., str. 16.

nedostatek transparentnosti v jejich cenové (platební) politice. Komise ve svém sdělení konstatovala, že kolektivní správci čelí i kritice od nositelů práv. Zejména významnější subjekty (jako například velké nahrávací společnosti) se pomocí různých prostředků snaží samy regulovat přístup uživatelů k jimi nabízeným produktům a nebyt tak závislí na kolektivních správcích. V takovýchto případech je potom dle názoru Komise role kolektivních správců zpochybňována. Tento názor potom není sdílen nositeli práv se slabší vyjednávací pozicí, jelikož tito mohou svá práva vykonávat toliko prostřednictvím kolektivních správců. Komise uvedla, že by většina nositelů práv stála o více flexibility na straně kolektivních správců a o větší vliv na rozhodování o rozdělování autorských poplatků.

Dle názoru Komise komunikovaném ve zmíněném sdělení by bylo vhodné za účelem zajištění skutečně fungujícího vnitřního trhu služeb v této oblasti přijmout legislativní úpravu, která by regulovala základní otázky kolektivní správy. Komise ve sdělení uvedla, že není vhodné dále spoléhat na regulaci této oblasti prostřednictvím *soft law*.

Legislativní úprava by dle názoru Komise prezentovaného v jejím zmíněném sdělení měla zahrnovat následující oblasti¹⁹¹:

Založení a zakládání a status kolektivních správců – Komise konstatovala, že existují různé podmínky a četné modely zakládání kolektivních správců. Proces konzultací vedl ke zjevnému závěru, že efektivita společnosti (kolektivního správce) není vázána na určitou formu právnické osoby. Mělo by tedy být připuštěno zakládání kolektivních správců v podobě jakékoliv formy právnické osoby vyžadované národním právem, pokud splňuje podmínky dané národním právem (pokud samo národní právo nemá diskriminační efekt). Jedná se zejména o soulad s ustanoveními 82 a 86 (dnes 82) Smlouvy, a to v případech, kdy je kolektivní správce konstituován jako legální monopol, nebo jsou-li mu udělena zvláštní práva. Vzhledem ke kulturnímu, ekonomickému a sociálnímu významu těchto subjektů by měla být forma zakládání kolektivních správců ve všech členských státech podobná. Na komunitární úrovni se zdá být dle názoru Komise účelné vytvořit společný základ pro status kolektivního správce, náležitě záruky efektivnosti, provozuschopnosti, účetní povinnosti a dostatečný počet zastupovaných nositelů práv.

¹⁹¹ Sdělení Komise Radě, ..., op. cit., str. 17-18.

Co se týče vztahu kolektivních správců k uživatelům, dle sdělení Komise kolektivní správci představují (zastupují) široký repertoár a mají exkluzivní mandát pro správu práv v oblasti jejich činnosti. To je staví do exkluzivní a velmi silné pozice vůči uživatelům. Tato situace je většinou hodnocena pozitivně, neboť umožňuje kolektivním správcům vystupovat jako *one-stop-shops* pro udělování licencí. Přesto uživatelé dle sdělení Komise vznášejí připomínky týkající se zejména tarifů a podmínek udělování licencí. Kolektivní správci by měli mít povinnost publikovat tarify a udělit licence za rozumných podmínek. Navíc by uživatelé měli mít možnost napadnout tarif až u soudů, zvláštních tribunálů, nebo prostřednictvím orgánů veřejné správy pověřených dohledem nad kolektivní správou. Co se týče podmínek udělování licencí, v některých členských státech je povinnost udělit licenci spojena s povinností udělit licenci za rozumných podmínek. Naopak užívání bez zaplacení nesmí být povoleno. Některé členské státy požadují, aby potenciální uživatelé, kteří napadli tarif, mohou využívat práv pouze tehdy, pokud u kolektivního správce složí určitou částku. Celokomunitární aplikace těchto principů by měla být dle názoru Komise zajištěna¹⁹².

Ke vztahu kolektivních správců a nositelů práv Komise konstatovala, že většinou pouze jediná společnost spravuje práva pro všechny nositele práv určitého typu jako jejich zplnomocněnec a je většinou jediným „gatekeeper“ (strážný, vrátný) na trhu, co se týče kolektivní správy. Principy dobré správy, zákazu diskriminace, transparentnosti a akontability (schopnosti předkládat účty ze své činnosti) ve vztahu k nositelům práv mají proto dle názoru Komise prezentovaného ve zmíněném sdělení značný význam. Tyto principy by se dle Komise měly uplatnit pro nabytí práv (mandát), podmínky členství (včetně ukončení), zastupování a pro pozici nositelů práv v rámci společnosti kolektivního správce (přístup nositelů práv k vnitřním dokumentům a finančním záznamům, týkajícím se distribuce, tržeb z licenčních poplatků, srážek (*deductions*), skutečný vliv nositelů práv na rozhodování ve společnosti a na kulturní a sociální politiku společnosti. Mandát (pověření zastupovat) by měl být do rozumné míry flexibilní, co do doby trvání a rozsahu (záběru (*scope*)). Komise dále vyjádřila své přesvědčení, že ve světle rozvoje systémů digitální správy práv by měli mít nositelé práv (pokud zákon nestanoví jinak) mít možnost alespoň některá svá práva spravovat individuálně¹⁹³.

Co se týče dohledu nad kolektivními správci, v některých členských státech podléhají kolektivní správci dohledu orgány veřejné správy nebo zvláštními subjekty, avšak s různým

¹⁹² Sdělení Komise Radě, ..., op. cit., str. 18.

¹⁹³ Rozhodnutí Komise ve věci *Daftpunkit, COMP/C2/37.219 Banghalter & Homem Christo v SACEM*.

záběrem a účinností. Součástí tohoto dohledu je dohled nad jejich fungováním, dohled nad tarify a licenčními podmínkami a také řešení sporů. Z pohledu vnitřního trhu jsou tyto rozdíly významné a vzhledem k exkluzivní pozici kolektivních správců a jejich vzájemného propojení recipročními smlouvami vytvářejí překážky jak pro nositele práv, tak pro uživatele. Bylo by proto vhodné zavést dohled ve všech státech s určitými základními parametry, týkajícími se dohledu samotného a subjektů, jež jej vykonávají, případně závaznosti jejich rozhodování¹⁹⁴.

Následně po vydání tohoto dokumentu schválila Komise doporučení č. 2005/737/ES o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné online hudební služby. Jak vyplývá z názvu, toto doporučení se vztahuje na oblast přeshraničního udělování licencí pro online využití chráněných děl. Jak popsáno výše, toto doporučení obsahuje úpravu avizovanou výše popsanou studií.

Následný postup Komise ve věcech *Santiago, CISAC a Cannes Extension Agreement* dále potvrzují tento naznačený směr.

2.6. Soulad české úpravy kolektivní správy a související úpravy soutěžního práva s právem EU

Má smysl pokládat si otázku, zda je česká právní úprava v souladu s právem EU? Otázka souladu bývá zpravidla kladena v návaznosti na úpravu ve směrnicích (z hlediska dostatečné implementace směrnic) a na úpravu v nařízeních (z hlediska existence případného rozporu mezi nařízením a vnitrostátním předpisem).

Vzhledem k tomu, že pravidla upravující postavení kolektivních správců vycházejí především z rozhodnutí Komise a Soudu, případně jsou upravena v *soft law* a jen okrajově několika směrnicemi, není obtížné konstatovat, že úprava v AuZ je v souladu s psaným právem ES.

Postavit tuto otázku tak, zda je české psané právo v souladu s rozhodnutími evropských institucí, by bylo problematické z toho důvodu, že z práva evropských společenství nevyplývá povinnost aktivně inkorporovat do národních právních řádů principy, které z takových rozhodnutí plynou. Nicméně lze konstatovat, že ustanovení § 100 a § 101 AZ do značné míry

¹⁹⁴ Sdělení Komise Radě, ..., op. cit., str. 19.

reflektují veškeré základní principy, které ze zkoumaných rozhodnutí evropských institucí pro povinnosti kolektivních správců vůči svým členům i vůči uživatelům plynou, jakož i s doporučením č. 2005/737/ES. Nedávná novela AuZ zákonem č. 168/2008 Sb., která z českého AuZ vypustila monopolní klauzuli, týkající se možnosti kolektivní správy výhradně subjekty se sídlem v České republice představuje další krok, který AuZ posunul směrem k plné konformitě i s těmito „prameny“ práva ES.

3. Závěr

Závěrem lze shrnout, že soutěžněprávní úprava postavení kolektivních správců je poměrně zajímavou oblastí evropského práva, která je předmětem dynamického rozvoje, který vyplývá z nutnosti reagovat na překotný rozvoj technologií¹⁹⁵, které umožňují zcela nové způsoby a formy využívání autorských děl, kdy vznikají nejen otázky jak práva z těchto nových způsobů využívání spravovat, ale rovněž *de lege ferenda*, jak tyto formy autorskoprávně upravit¹⁹⁶.

Jak vyplývá z provedené analýzy právního postavení kolektivních správců, zejména co do soutěžněprávních omezení, je podstatná část pravidel výslovně vztahených na kolektivní správu obsažena v rozhodnutích Komise a Soudu, dále v doporučení č. 2005/737/ES a okrajově v několika směrnicích. Obecně se samozřejmě uplatní články 81-86 SES jakožto základní pravidla soutěžního práva jakož i navazující nařízení a jiné dokumenty. Rozhodnutí označovaná v této práci pro zjednodušení jako rozhodnutí první generace (*GEMA, Luzeau, Tournier a Dafipunkt*) se dotýkají převážně zákazu zneužití dominantního postavení, z čehož vyplývá celá řada pravidel týkajících se vztahu kolektivních správců jak ke svým členům (nositelům práv) tak k komerčním uživatelům chráněných děl. Předmětem zkoumání v těchto rozhodnutích jsou typicky jednak ustanovení statutů kolektivních správců a dále také faktické chování kolektivních správců vůči zúčastněným subjektům. Okrajově se tato rozhodnutí dotýkají i recipročních smluv uzavíraných mezi kolektivními správci.

Rozhodnutí druhé generace, tedy rozhodnutí z nedávné doby, se formálně dotýkají zejména zákazu dohod narušujících soutěž. Posuzovány jsou bez výjimky reciproční dohody

¹⁹⁵ Například *Collective rights management in the online world. A review of recent Commission initiatives*, přednáška Torbena Tofta, vyššího úředníka DG Competition C.2 ze dne 8. 6. 2006.

¹⁹⁶ *Study on a community initiative...*, *op. cit.*

uzavírané mezi kolektivními správci, kde předmětem posouzení, zda se jedná o dohody narušující soutěž, jsou právě prvky postavení kolektivních správců vůči nositelům práv a komerčním uživatelům. Charakteristickým rysem těchto rozhodnutí je, že Komise se v nich snaží o to, aby nedošlo k rozšíření monopolů kolektivních správců (v rámci nových typů zejména online služeb) na celý region EHP, dále o větší míru „akontability“ kolektivní správy (oddělení vybrané a distribuované odměny a administrativního poplatku kolektivním správcům¹⁹⁷) a nakonec také tím, že aktivně podporuje systém *one-stop-shop*, který tyto reciproční smlouvy nastolují. Cílem těchto snah Komise je, aby byla nastolena v rámci EHP cenová konkurence kolektivních správců, kdy si uživatelé budou vybírat kolektivní správce pro poskytnutí celoevropské (celosvětové licence) kužívání celoevropského repertoáru, a to zejména na základě posouzení výše administrativních poplatků účtovaných za kolektivní správu.

Obsah jednotlivých rozhodnutí lze ve vztahu k členům (nositelům práv shrnout v tom smyslu, že je předně zneužitím dominantního postavení, a tudíž zakázaná jakákoliv diskriminace členů z jiných členských států (*GEMA I*)¹⁹⁸. Tento zákaz se vztahuje na celou řadu aspektů členství v kolektivních správcích. Od omezování nabytí členství, přes participaci na systémech kotací, na sociálních a jiných výhodách, až po zákaz odlišných režimů členství domácích a zahraničních členů.

Ve vztahu k členům je dalším důležitým posuzovaným aspektem možnost svěřit část práv jinému kolektivnímu správci případně je spravovat individuálně. V jednotlivých rozhodnutích je patrný určitý posun. Zatímco v rozhodnutí *GEMA I* bylo významnou změnou oproti dosavadnímu stavu, že tato možnost byla v zásadě připuštěna (částečné svěření jednotlivých kategorií práv jinému správci), v rozhodnutích *Tournier*¹⁹⁹ a *Luzaceau*²⁰⁰ došlo k dalšímu zpřesnění obsahu takových práv a v rozhodnutí *Daftpunkt*²⁰¹ byla poprvé připuštěna i možnost spravovat část repertoáru individuálně.

¹⁹⁷ Rozhodnutí Komise ze dne 8. 10. 2002 ve věci č. COMP/C2/38.014 *IFPI 'Simulcasting'*, Ústř. věst. L 107 ze dne 30. 4. 2003 str. 58 – 84.

¹⁹⁸ Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20. 6. 1971.

¹⁹⁹ Rozhodnutí Soudu ze dne 13. 7. 1989 ve věci ve věci 395/87 *Ministère public v Jean-Louis Tournier*, čj. 61987J0395.

²⁰⁰ Rozhodnutí Soudu ze dne 24. 7. 1989 ve věci *François Luzaceau and others v Société des Auteurs, Compositeurs et Editeurs de Musique (SACEM)*, čj. 61988J0110.

²⁰¹ Rozhodnutí Komise ve věci *Daftpunkt* COMP/C2/37.219 *Banghalter & Homem Christo v SACEM*.

Dalším aspektem vztahu kolektivních správců vůči členům je otázka zatěžování členů povinnostmi, které nejsou nezbytné. Tomuto tématu se obsírně věnuje již rozhodnutí *GEMA I*. Za nepřijatelné bylo prohlášeno zejména neodůvodněné bránění členům v přechodu k jinému správci ať už formou dlouhých lhůt pro nabytí řádného členství se všemi výhodami, či formou dlouhých výpovědních lhůt, stanovením povinnosti členů informovat o změně státního občanství nebo formou smluvního atractionu repertoáru, který vznikne až v budoucnu. Z rozhodnutí *GEMA I* vyplývá i zákaz omezování členství na základě závislosti na velkých hudebních vydavatelstvích. Aspektu zatěžování členů povinnostmi, které nejsou nezbytné, se okrajově dotklo i rozhodnutí ve věci *CISAC*²⁰², kde bylo v řízení stranám vytýkáno ustanovení reciproční smlouvy zakládající zákaz členství v jiném kolektivním správci sdruženém v *CISAC*.

Ve vztahu kolektivních správců vůči svým členům se v obecné rovině jednotlivá rozhodnutí dotýkají i požadavku transparentnosti, kontability a přístupu nositelů práv k vybraným poplatkům. Tento požadavek byl zakotven i v doporučení č. 2005/737/ES.

Ve vztahu k uživatelům je centrálním tématem, kterému se věnuje většina zkoumaných rozhodnutí, otázka vybírání licenčních poplatků. Předmětem zkoumání je především výše poplatku. V tomto ohledu je zakázána jakákoliv diskriminace. V rozhodnutí *GEMA I* bylo prohlášeno za zneužití dominantního postavení diskriminativní uplatňování vyšších poplatků dovozcům magnetofonů než jejich domácím výrobcům. S tím souvisí i samotná výše poplatku, která by podle rozhodnutí *Luzaceau, Tournier* neměla být několikanásobně vyšší než v jiných státech přičemž tento požadavek je založen na objektivní bázi, tj. pro kolektivní správce z něj vyplývá povinnost kontrolovat výši účtovaných poplatků i ve vztahu k poplatkům účtovaným kolektivními správci v jiných státech. S výší poplatku souvisí i způsob jejího určení a transparentnost jeho stanovení. Tak z rozhodnutí *IFPI Simulcasting*²⁰³ vyplynul jednoznačný požadavek na oddělení administrativní a „autorské“ složky vybírání poplatku s důrazem na nastolení cenové konkurence mezi kolektivními správci na trhu celoevropských licencí.

Ve vztahu k uživatelům bylo v rozhodnutí *GEMA I* prohlášeno za zneužití dominantního postavení také smluvní rozšiřování poplatkové činnosti také na nechráněná díla.

²⁰² Oznámení zveřejněné podle čl. 27 odst. 4 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ve věci COMP/38698 – *CISAC* (2007/C 128/06).

²⁰³ Rozhodnutí Komise ze dne 8. 10. 2002 ve věci č. COMP/C2/38.014 *IFPI 'Simulcasting'*, Ústí. věst. L 107 ze dne 30. 4. 2003 str. 58 – 84.

Za neslučitelný se společným trhem a tudíž za zneužití dominantního postavení bylo v rozhodnutí *Tournier* Soudem prohlášeno i uvalení poplatku za zveřejnění knihy nebo nahrávky, pokud tento poplatek byl již zaplacen v jiném členském státě.

Tématem zkoumaných rozhodnutí jsou pravidelně i reciproční smlouvy uzavírané mezi kolektivními správci. V rozhodnutích první generace je otázka recipročních smluv posuzována jen okrajově. Tato rozhodnutí se týkají staršího typu recipročních smluv mezi kolektivními správci, které zakládají, tím, že jsou uzavřeny navzájem se všemi kolektivními správci (v 25 evropských zemí je jich tak uzavřeno celkem 300) možnost udělení multirepertoárové licence pro užití chráněných děl v teritoriu kolektivního správce, který licenci uděluje. V praxi se ve vztahu těmito smlouvám ukazuje, že následná redistribuce poplatků zahraničním kolektivním správcům v praxi hrubě neodpovídá podílu využití zahraničního repertoáru²⁰⁴.

Rozhodnutí druhé generace se dotýkají nových typů recipročních dohod mezi kolektivními správci (uzavíranými někdy formou pouhého dodatku k již existujícím smlouvám), jejichž smyslem je umožnění udělení multirepertoárové a zároveň multiteritoriální licence pro celý prostor EHP, případně pro celý svět. Tato rozhodnutí se z větší části dotýkají online způsobů využití chráněných děl, což je jedním z hnacích motorů v oblasti tohoto vývoje. Tyto smlouvy potom vytváří tzv. *one-stop-shop* („jednozastávkový obchod“) mechanismy, kdy kolektivní správce funguje jako *one-stop-shop*, který je oprávněn udělit komerčnímu uživateli licenci k využití chráněných děl nositelů práv zastoupených ostatními kolektivními správci, a to pro celý region EHP. Komise tento nový systém podporuje a prosazuje tezi, že není možné připustit tendenci kolektivních správců rozšířit své monopolní postavení, které zpravidla zastávají na národních trzích kolektivní správy na komerční užívání chráněných děl online prostředky. Důraz se klade zejména na zamezení regionální vázanosti (*Santiago, CISAC*) a dále také na požadavek akontability a větší transparentnosti složení a způsobu určení vybíraného autorského poplatku (*IFPI Simulcasting*). Cílem je vytvořit konkurenční prostředí mezi kolektivními správci navzájem, kdy si mohou komerční uživatelé svobodně vybrat kolektivního správce v kterémkoliv z členských států s tím, že takový kolektivní správce je oprávněn udělit komerčnímu uživateli multirepertoárovou a multiteritoriální licenci na využití chráněných děl, a to na základě výše a složení poplatků účtovaných kolektivními správci.

²⁰⁴ *Study on a community initiative...*, op. cit. str. 27.

Na jednotlivých zkoumaných rozhodnutích lze pozorovat z hlediska jejich chronologie i určitý vývoj. Z tohoto důvodu byla jednotlivá rozhodnutí pracovně rozdělena na rozhodnutí první a druhé generace. Určitý posun lze pozorovat jak v hmotněprávní oblasti, tak v procesních aspektech těchto rozhodnutí.

Z hmotněprávního hlediska je zajímavý posun v názoru Komise na možná omezení ve vztahu možnosti částečného svěření určité kategorie práv jinému kolektivnímu správci nebo do individuální správy nositele práv. V rozhodnutí *GEMA I* Komise judikovala, že bránění nositeli práv v převedení správy části práv na jiného správce představuje zneužití dominantního postavení. V rozhodnutích *Tournier* a *Luzaceau* je tato problematika dále podrobněji rozvedena. V rozhodnutí *Dafipunkt* nastává další posun v tom, že Komise vyjádřila názor, že zneužitím dominantního postavení je i zásadní zákaz správy určitých kategorií práv individuálně. Obdobně lze pozorovat určitý vývoj v názoru Komise na možnost zpřístupnění uživatelům pouze části repertoáru. Zatímco v rozhodnutí *Tournier*, Komise ještě připustila, že v případě, že takovouto selekci kolektivní správce neumožní, nemusí jít nutně o zneužití dominantního postavení, zdá se, že i tento přístup je dnes již překonán²⁰⁵.

Určitému hmotněprávnímu vývoji podléhá i důslednost Komise, s jakou se snaží prosazovat zásadu akontability kolektivní správy. Zatímco z počátku se tento princip projevuje jen jako imanentní součást jednotlivých rozhodnutí, v řízení ve věci *IFPI Simulcasting* vyjádřila Komise již zcela jednoznačně názor, že by z účtovaného poplatku mělo být zřejmé, jaká část je vybrána na odměnu autora a jaká část je tvořena administrativním poplatkem za kolektivní správu.

Z procesního podléhají rozhodnutí určitému vývoji jednak s ohledem na reformu soutěžního práva procesního v roce 2004, ale zjevně i s ohledem na zkušenost kolektivních správců s řízeními v těchto věcech. Lze pozorovat určitý posun od formálnosti k neformálnosti ukončení řízení, kdy v rozhodnutích první generace Komise nebo Soud konstatovali zneužití dominantního postavení formou rozhodnutí, na rozdíl od řízení v pozdějších věcech, kdy řízení probíhalo většinou tím způsobem, že Komise stranám sdělila své výtky k posuzovaným modelovým recipročním dohodám, v reakci na což strany (přestože se s názorem Komise

²⁰⁵ Collective rights management in the online world. A review of recent Commission initiatives, přednáška Torbena Tofta, vyššího úředníka DG Competition C.2 ze dne 8. 6. 2006, str. 7.

neztotožnili) nabídly k rozptýlení obav Komise záruky, které Komise v souladu s článkem 9 odst. 1 nařízení č. 1/2003.

Je patrné, že jak faktický výkon kolektivní správy, tak samotný institut kolektivní správy čelí na přelomu 20. století určité kritice. Kritika komerčních uživatelů se týká zejména tarifů, dohledu nad kolektivními správci a přístupu k arbitrážním soudům, nedávno se rozšířila i na administrativní poplatky vybírané správci, délku jednání, údajné chyby ve vnitřním rozhodovacím procesu a nedostatek transparentnosti v jejich cenové (platební) politice²⁰⁶.

Kolektivní správci čelí i kritice od nositelů práv. Zejména významnější subjekty (jako například velké nahrávací společnosti) se pomocí různých prostředků snaží samy regulovat přístup uživatelů k jimi nabízeným produktům a nebýt tak závislí na kolektivních správcích. Tento názor potom není sdílen nositeli práv se slabší vyjednávací pozicí, jelikož tito mohou svá práva vykonávat toliko prostřednictvím kolektivních správců. Většina nositelů práv volá po větší flexibilitě na straně kolektivních správců a o větší vliv na rozhodování o rozdělování autorských poplatků²⁰⁷.

Samotná komise upozorňuje na to, že v některých oblastech představuje Kolektivní správa a vůbec tradiční autorské právo určitou brzdu rozvoje využití chráněných děl²⁰⁸, tato kritika se týká zejména určitých aspektů přeshraničního licencování chráněných děl, které dle názoru Komise vykazují četné nedostatky, které působí omezujícím způsobem na rozvoj zejména hudebního trhu v oblasti služeb poskytovaných online. Například dle citované studie vypracované Komisí je alespoň u nejvýznamnějších kolektivních správců zahrnutých do studie patrná značná diskrepance mezi podílem zahraničního repertoáru, který je u jednotlivých kolektivních správců odhadován na 41-62% a procentem odměn distribuovaných do zahraničí, kde je patrný několikanásobný rozdíl 7,46-15,32%²⁰⁹.

Jsou zmiňovány i nové alternativní prvky správy, které umožnil rozvoj digitálních technologií. Jedná se zejména o individuální správu práv zejména prostřednictvím tzv. *DRM (Digital Rights Management)*, tedy digitální správy práv.

²⁰⁶ Sdělení Komise Radě, ..., op. cit., str. 15.

²⁰⁷ Sdělení Komise Radě, ..., op. cit., str. 16.

²⁰⁸ *Study on a community initiative...*, op. cit., str. 26.

²⁰⁹ *Study on a community initiative...*, op. cit., str. 27.

Na druhé straně se objevují i hlasy opačné, které považují naznačenou kritiku dokonce za pouhé klišé²¹⁰. Shoda panuje v tom, že společný trh nemůže existovat bez společného základu správy autorských práv. Dále panuje shoda v tom, že kolektivní správa v určité podobě je v zájmu jak nositelů práv tak jejich konzumentů. Nepochybný je nejen ekonomický význam kolektivních správců, ale i jejich význam kulturním a sociální.

Na komunitární úrovni je patrná snaha některé problémy řešit. Komise vydala v nedávné době několik studií na téma kolektivní správy, přičemž se soustředí zejména na oblasti ekonomicky nejvýznamnější, tj. zejména na hudební sektor s důrazem na nové formy, zejména online využití²¹¹. Z těchto studií je patrný záměr Komise dále harmonizovat postavení kolektivních správců a to formou legislativního aktu, který by shrnoval závěry, které vzešly ze série v této práci popsanych rozhodnutí. Tento záměr Komise částečně realizovala v oblasti *soft law* doporučením č. č. 2005/737/ES. Komise se aktuálně zaměřuje zejména nedostatky v přeshraničním udělování licencí a přeshraniční distribuci vybraných poplatků. Komise v tomto smyslu volá po nové úpravě udělování licencí. Ideální řešení vidí Komise v zakotvení celoevropské licence, a to nadále nikoliv prostřednictvím recipročních dohod, nýbrž na základě přímo zakotveného práva kteréhokoliv kolektivního správce udělit licenci pro celé teritorium EU²¹².

²¹⁰ Přednáška Huhuese Calveta „Collecting societies and competition: between clichés and realities“ ze dne 15. 5. 2006 přednesená na Institute for European Legal Studies, Université de Liège.
Online k dispozici na http://www.ieje.net/fileadmin/IEJE/Word/Hughes_Calvet.ppt

²¹¹ *Study on community initiative on the cross-border collective management of copyright*, dokument vypracovaný Komisí ze dne 7. 7. 2005, str. 18.

²¹² *Study on community initiative on the cross-border collective management of copyright*, dokument vypracovaný Komisí ze dne 7. 7. 2005, str. 36-37.

Seznam použité literatury

Hartmanová, Dagmar, Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským. Praha: Linde, 2000.

Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J. Král, R. Evropské Právo. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2004.

Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J. Král, R. Evropské Právo. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1999.

Munková, J., Svoboda, P., Kindl, J. Soutěžní právo. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006.

Wish, R. Competition Law, 2. vydání. London: Butterworths, 1989.

Furse, M., Competition Law of the EC and UK. Oxford University Press. 2004, 4. vydání.

Study on a community initiative on the cross-border collective management of copyright, dokument vypracovaný Komisí ze dne 7. 7. 2005.

„*The Management of Copyright and Related Rights*“, Sdělení Komise Radě, Evropskému Parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru Brusel 16. 4. 2004.

Bílá kniha o modernizaci pravidel implementujících články 85 a 86 Smlouvy o Evropských společenstvích 28. 4. 1999.

Rozhodnutí Komise ve věci *GEMA* ze dne 2. 6. 1971 ÚL L 134 20. 6. 1971 str. 15 – 29.

Rozhodnutí Komise ze dne 6. 7. 1962 ve věci *GEMA* č. 72/268/EHS, čj. 31972D0268, Ústř. věst L 166 ze dne 24. 7. 1972 str. 0022-0023.

Rozhodnutí Soudu ze dne 18. 10. 1979 ve věci *GEMA, Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte, v Commission of the European Communities* č. 125/78, čj. 61978J08125.

Rozhodnutí Soudu ze dne 24. 7. 1989 ve věci *François Luzaceau and others v Société des Auteurs, Compositeurs et Editeurs de Musique (SACEM)*, čj. 61988J0110.

Rozhodnutí Soudu ze dne 13. 7. 1989 ve věci *Ministère public v Jean-Louis Tournier*, čj. 61987J0395.

Rozhodnutí Komise ve věci *Daftpunkt COMP/C2/37.219 Banghalter & Homem Christo v SACEM*.

Rozhodnutí Komise ze dne 4. 10. 2006, COMP/C2/38.681 *Cannes Extension Agreement*, ÚV C 122, 23. 5. 2006.

Rozhodnutí Komise ze dne 8. 10. 2002 ve věci č. COMP/C2/38.014 *IFPI 'Simulcasting'*, Ústř. věst. L 107 ze dne 30. 4. 2003 str. 58 – 84.

Oznámení zveřejněné podle čl. 27 odst. 4 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ve věci COMP/38698 – CISAC (2007/C 128/06).

Sdělení Komise ve věci COMP/C2/39152 – *BUMA* a ve věci COMP/C2/39151 – *SABAM* (dohoda ze Santiaga – věc COMP/C2/38126, Ústř. věst. C 200 ze dne 17. 8. 2005.

Doporučení Komise č. 2005/737/ES ze dne 18. května 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné online hudební služby.

Collective rights management in the online world. A review of recent Commission initiatives, přednáška Torbena Tofta, vyššího úředníka DG Competition C.2 ze dne 8. 6. 2006.

Collective Management and EU Competition Law, přednáška Davida Wooda přednesená na konferenci v Madridu organizované *Spanish Society of Authors, Composers and Publishers (SGAE)*, *Fundacion Autor* ve dnech 12. – 14. 10 2001.

Obsah

1. Úvod

2. Právní úprava

- 2.1 **Přehled evropské úpravy soutěžního práva**
- 2.1.1 **Vývoj úpravy soutěžního práva.**
 - 2.1.1.1 Vývoj obecně – oblast Common law
 - 2.1.1.2 Vývoj evropského soutěžního práva
 - 2.1.1.3 Reforma evropského soutěžního práva
- 2.1.2 **Přehled samotné úpravy evropského soutěžního práva**
 - 2.1.2.1 **Úvod – úprava evropského soutěžního práva**
 - 2.1.2.2 **Prameny**
 - 2.1.2.3 **Působnost soutěžního práva**
 - 2.1.2.4 **Zneužití dominantního postavení**
 - 2.1.2.4.1 Znaky a měřítka dominantního postavení
 - 2.1.2.4.2 Struktura trhu, podíl na trhu
 - 2.1.2.4.3 Struktura trhu (podíl) na straně poptávky
 - 2.1.2.4.4 Způsob výpočtu
 - 2.1.2.4.5. Překážky vstupu
 - 2.1.2.4.6 Vlastnosti podniků
 - 2.1.2.4.7 Časový faktor
 - 2.1.2.4.8 Relevantní trh
 - 2.1.2.4.8.1 Pojem relevantního trhu
 - 2.1.2.4.8.2 Věcná relevance trhu
 - 2.1.2.4.8.3 Prostorová relevance trhu
 - 2.1.2.4.9 Pojem zneužití dominantního postavení
 - 2.1.2.4.10 Kauzální nexus?
 - 2.1.2.4.11 Druhy zneužití dominantního postavení
 - 2.1.2.4.11.1 Výlučné vazby
 - 2.1.2.4.11.2 Odmítnutí dodávek
 - 2.1.2.4.11.3 Veřejné podniky a monopoly
 - 2.1.2.4.11.4 Zneužití prostřednictvím kořistění
 - 2.1.2.4.11.5 Zneužití zásahem do struktury trhu

- 2.1.2.4.11.6 Zneužití uplatňováním podmínek
- 2.1.2.4.11.7 Omezení výroby, odbytu nebo technického rozvoje ke škodě spotřebitelů
- 2.1.2.4.11.8 Diskriminace
- 2.1.2.4.11.9 Junktímy
- 2.1.2.4.12 Právní následky zákazu zneužívání
- 2.1.2.5 Dohody narušující soutěž (kartelové dohody)**
- 2.1.2.5.1 Dohody mezi podniky
- 2.1.2.5.2 Rozhodnutí sdružení podniků
- 2.1.2.5.3 Jednání ve shodě
- 2.1.2.5.1 Omezení vyloučení nebo zkreslení soutěže
- 2.2. Přehled evropské úpravy kolektivní správy**
- 2.2.1. Právní rámec v psaném právu**
- 2.2.1.1 Doporučení č. 2005/737/ES
- 2.2.2 Kolektivní správa v národních právech**
- 2.2.3 Kolektivní správa v českém právu**
- 2.3. Specifikace postavení kolektivních správců v rozhodnutích Komise a Soudu**
- 2.3.1. GEMA I**
- 2.3.1.1 GEMA II.
- 2.3.1.2 GEMA III
- 2.3.2 Tournier**
- 2.3.3 Luzaceau**
- 2.3.4 Daftpunkt**
- 2.3.5 IFPI Simulcasting**
- 2.3.6 Santiago**
- 2.3.7 CISAC**
- 2.3.8 Cannes Extension Agreement**
- 2.4 Shrnutí závěrů vyplývajících z judikatury Komise a Soudu**
- 2.5 Směřování evropské úpravy kolektivní správy**
- 2.6. Soulad české úpravy kolektivní správy a související úpravy soutěžního práva s právem EU**
- 3. Závěr**